Poštnina plačana v gotovini

Leto IX, št. 68

Ljubljana, torek 20. marca 1928

Cena 2 Din

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25·—, za inozemstvo Din 40·— neobvezno.

Oglasi po tarifu.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflova ulica štev. 5/I. Telefon št. 2072 in 2804, ponoči tudi št. 2034.

Rokopisi se ne vračajo.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ulica št. 54. — Telefon št. 2036.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Prešernova ulica št. 4. — Telefon št. 2492

Podružnici: Maribor, Aleksandrova št. 13 — Celje, Aleksandrova cesta

Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljubljana št. 11.842 - Praha číslo 78.180, Wien, Nr. 105.241.

Ljubljana, 19. marca.

S včerajšnjim dnem je fronta kmečko-demokratske koalicije v Sloveniji tako krepko in tako globoko potisnjena naprej, da je nobena sila več ne zaustavi na poti h končni zmagi.

Nehote se spominjamo nazaj predvojnih in medvojnih časov, ko si je le mala peščica omladincev zapisala v svoj program veliko idejo jugoslovenskega osvobojenja in ujedinjenja. Vsa oficijelna slovenska javnost jih je takrat žigosala kot izdajalce ter pozivala, naj ne zažigajo strehe nad svojim lastnim domom. Padle so pod silo razmer težke žrtve mladih idealistov, a njihova zamisel je vendarle zmagala. Tisti dan, ko je bila napovedana svetovna vojna, so bila vsa slovenska srca deljena že v dva, četudi ne enako močna, tabora. Nikdo ni razlagal ali utemeljeval, zakaj vendar pa je bilo tako, da so tedaj hipoma začutili eni jugoslovensko, drugi pa so ostali s svojimi čustvi na strani Avstrije. Bolj ko se je bližal konec svetovne vojne, tem hitreje in močneje je rastlo število prvih, tako da so ob prevratu tvorili avstrijakanti samo še neznano peščico. Naša nacijonalna misel je zmagala, četudi so že preje podlegli njeni prvotni borci v Sloveniji.

Tudi Kmečko-demokratska koalicija je nastala na veliki ideji, ki je psihološko in socijalno ekonomsko utemeljena na glavnih principih človečanskih in državljanskih pravic. Ako smo se pred desetimi leti borili za zunanjo našo osvobojenje, se borimo s Kmečko-demokratsko koalicijo ob desetletnici Jugoslavije za našo notranjo osvoboditev, za svobodo, pravico, poštenje in enakopravnost. Kdor upravičenosti tega boja ne vidi, je slep in kdor nujnost te borbe ne prizna je nezaveden ali pa nepošten.

Akcija Kmečko-demokratske koalicije je že daleko presegla meje strankarskega gibanja. Z neodoljivo vehemenco se razvija v občenarodno gibanje, ki mora zagrabiti v državi vse, kar misli dobro in pošteno. Tudi v sami Šumadiji se temu gibanju ne bodo mogli dolgo upirati, ker elementarne velesile ne ostanejo lokalizirane.

Sedaj je na vrsti Slovenija, da se s hitrejšim tempom v celokupnosti pridruži mogočnemu pokretu Kmečko-demokratske koalicije. Mnenja smo, da je tudi za SLS še čas, da revidira svoje stališče v državni politiki, da spozna pogrešnost in zablodo svoje dosedanje poti, pa da pravočasno preokrene, kakor je pravočasno krenila koncem svetovne vojne. Ako Radić in Pribićević odkrito priznavata, da ju je združila bridka izkušnja desetih let, zakaj ne bi tega priznal tudi dr. Korošec, zlasti ker mora videti, da je samo zamisel Kmečko-demokratske koalicije odrešilna za vso državo, še prav posebno pa za vse prečanske kraje s Slovenijo vred.

V tako odločilnih trenutkih, ko gre za definitivno zmago dobrega nad slabim, ko gre za usodo države in naroda za desetletja, morajo stopiti popolnoma v ozadje posebni interesi poedinih strank, osobito pa osebne ambicije poedinih političnih voditeljev. V takih zgodovinskih trenutkih treba širokogrudnosti in dalekovidnosti.

Vsi znaki govore tudi za to, da stojimo pred revizijo ustave. In če smo Slovenci že res kaj zagrešili na Vidovdanski ustavi, ali ni mar napočil čas, da sedaj pokažemo svojo zrelost in vsaj sedaj najdemo platformo za skupen in složen nastop? Če kdaj zadnjih deset let, je danes prišel čas, da Slovenci kot celota mislimo na nam vsem skupne, nam vsem višje interese.

Zapisali smo te vrstice v nadi, da pri voditeljih SLS ne bodo našle gluhih ušes in ne mrzlega srca.

Rb.

Korupcija in slabo gospodarstvo z vojno odškodnino

Zopet burna seja Narodne skupščine

Razprava o nujnem predlogu glede razdelitve vojne odškodnine v Črni gori. — Kako so cincarji špekulirali z obveznicami ratne štete

Beograd, 19. marca p. Današnja seja Narodne skupščine se je pričela ob pol 10. dopoldne pod predsedstvom g. Agatonovića. Po odobrenju zapisnika so bili objavljeni nekateri sklepi ministrskega sveta, med drugimi sklep od 6. marca o znižanju carine na modro galico.

Nato je prišla na razpravo **resolucija posl. Dimitrija Vujića o nakazilu 15 milijonov zlatih mark zetski oblasti na račun reparacij.** Razprava o tem predlogu je izpolnila vso sejo. Debata je bila zelo živahna in ostra Govorniki, skoraj izključno črnogorski poslanci so navajali strahovite podatke o korupciji in zlorabah povodom razdelevanja materijala in denarja iz reparacij.

Posl. Vujić je utemeljeval nujnost svojega predloga kakor je naglašal predvsem iz dveh razlogov in sicer, da pokaže Narodni skupščini vse nezakonitosti, ki so se godile in da opozori vse osebe, ki žele priti do svojih pravic pri fondu za izzplačilo vojne odškodnine, da se prijavijo rednim potom in na način da pridejo do zaslužene podpore Navajal je razne zlorabe, ki so be vršile z vojno odškodnino. Med drugim je omenil da je minister za kmetijstvo nabavil izredno veliko število plugov ter jih drago plačal plugi pa so za našo zemljo povsem neuporabni in propadajo. Kritiziral je tudi postopanje ministra za promet, ki naroča in plačuje v inozemstvu take predmete, ki jih imamo dovoli doma in jih izdelujemo v naši državi, dočim bi n. pr. lahko tračnice sprejemal na račun reparacij. Kot člani komisij bi se morali pošiljati strokovnjaki, ne pa protežeji.

Stepan Radić: To niso partizani, temveč lopovi! In Nemčija, ki vidi te lopove, postopa z njimi kot z lopovi.

Posl. **Vujić: Že deset let obstoja naša država** in vendar je dobila najmanj reparacij, ki ji pripadajo. Največje grdobije pa so se dogajale z obveznicami vojne odškodnine. Pri teh zlorabah so sodelovali tudi posamezni ministri, ki jih pa raje nočem imenovati.

Posl. **Pavle Radić: Imenuj jih, da čujemo!**

Posl. **Vujić: Ko so bile obveznice vojne odškodnine razdeljene prebivalstvu, so začeli beograjski špekulanti hoditi med seljake ter kupovati od njih te obveznice po 50 do 60 Din.** Ko so špekulanti pokupili vse obveznice, so jih naložili v svojih bankah in podjetjih ter jih kasneje začeli prodajati na borzi po 400 Din.

S posebnim ogorčenjem je zatem posl. Vujić govoril o vojni odškodnini, ki jo je dala naša država od bolgarske vlade v višini 900 milijonov levov. Od teh 900 milijonov levov pa vlada ni dala narodu niti pet par. Poslanec Vujić je pri tem pokazal skupščini akt kmeta iz pirotskega okrožja, ki je zaprosil bolgarsko vlado, naj mu izplača rekvizicijsko priznanico. Bolgarska vlada mu je odgovorila, da naj se v tem oziru obrne na našo vlado, kateri je izplačala za vse svoje priznanice 300 milijonov levov.

Stepan Radić: «To je strašno in vi še mislite, da hočemo sodelovati s tako vlado. Mi nočemo imeti lopove. To so lopovi, v tako družb ne bomo šli.»

Nato je poslanec Vujić razkril skupščini kako postopa finančno ministrstvo s svojimi fondi in kako vrši uprava vojne odškodnine razne materijelne in osebne izdatke, ki so v nasprotju s členom 21. zakona o izplačilu vojne oškodnine. Tako je izplačala za tri priprosta kolesa za žrebanje obveznic celih 33.000 Din, za železne blagajne 140.000 Din, za nadurno delo uradnikom direkcije državnih dogov samo v l. 1925. nad 100.000 Din, enak znesek pa kot dnevnice raznim nepotrebnim komisijam. **Iz fonda vojne odškodnine so bili nadalje izplačani posameznim uradnikom zneski po 6000 do 7000 francoskih frankov na račun dnevnic in potovanja v spalnem vagonu v Pariz.** 13. januarja 1926 je bilo izplačanih na račun dnevnic zopet 98.100 Din. **To je ves denar, ki bi se moral dati narodu, dočim so ga državne oblasti razmetavale na vse strani.**

Nato je posl. Vujić dokazal, da je bila naša država pri dobavah na račun reparacij oškodovana enkrat za 37 milijonov Din, drugič za 28 milijonov Din, kar predstavlja vsote, s katerimi bi moglo prometno ministrstvo zgraditi ogromne delavnice ter popraviti ves naš železniški park. Vlada je favorizirala pri reparacijah posameznike; med njimi je tudi trgovec s premogom Jočić, ki se je potem obdelžil radikalni stranki s tem, da je daroval 3 milijone Din za zgradbo radikalnega doma. Končno je navedel posl. Vujić, da je vse te podatke zbral kot član uprave vojne odškodnine. Odkritja poslanca Vujića so napravila na vso skupščino porazen utis.

Za Vujićem je govoril bivši črnogorski ministrski predsednik Andrija Radović. Med njegovim govorom je došlo do velikega prepira med opozicijo in vladno večino. V debati so govorili še poslanci Novica Šaulić, dr. Sekula Drljević in Puniša Račić. Posl. Drljević je prav tako kakor poslanec Vujić navedel brezprimerne slučaje korupcije pri reparacijskih dobavah.

Končno je govoril zastopnik zunanjega ministra dr. Šumenković, ki je pojasnjeval način razdelitve reparacijskih dobav in odklonil nujnost predloga. Nato je nujnost odklonila seveda tudi vladna večina, nakar je bila seja ob 1. zaključena; prihodnja bo jutri ob 9.

Finančni minister in opozicija

Stvarna razprava na včerajšnji seji finančnega odbora. Demokrati se vznemirjajo radi popuščanja finančnega ministra napram KDK

Beograd, 19. marca (p.) Danes dopoldne se je vršila seja Narodne skupščine, popoldne pa je pričel razpravljati plenum finančnega odbora o fin. zakonu. Skupščina je dopoldne razpravljala o predlogu resolucij posl. Dimitrije Vujića glede razdelitve reparacij v Črni gori. V razpravi so sodelovali skoro izključno poslanci iz Črne gore.

Seja fin. odbora je bila mnogo bolj zanimiva, ker je prišlo na njej tudi do znatnih političnih momentov. Predvsem se je opazilo, da je finančni minister dr Bogdan Marković zlasti pozorno poslušal govornika KDK dr Krajača in zavzel napram njegovim zahtevam zelo ustrežljivo stališče. Pristal je na posamezne njegove zahteve in v njihovem smislu tudi spremenil dotične člene fin. zakona kar je privedlo do tega, da mu je St. Radić neprestano klical »Živio« Pripetilo se je to kakih osemkrat. Istotako se je opazilo, da so govor zastopnika KDK dr Krajača pozdravili tudi radikalni člani fin. odbora, ko ga je zaključil. V svojem govoru se je posl. dr. Krajač zahvalil fin. ministru za njegovo ustrežljivost ter je izrazil svoje obžalovanje, da že prej ni prisostvoval sejam fin. odbora in se tako seznanil z zahtevami opozicije v prid naroda in države. Zatem se je fin. minister dr Bogdan Marković zahvalil poslancu dr. Krajaču za njegova izvajanja ter je povdarjal, da je bil zaposlen z važnimi državnimi posli in da je imel polno dela, ki mu je onemogočalo sodelovanje v fin. odboru. Govor fin. ministra dr. Bogdana Markovića so poleg radikalov pozdravili tudi člani KDK

Demokrati so bili vidno vznemirjeni zaradi izrazov simpatij KDK napram finančnemu ministru, zlasti ker je ob tej priliki Stjepan Radić zaklical: »Evo, nove večine, stara propada«.

Današnji dan razen tega ni prinesel drugih važnejših političnih dogodkov.

Razne verzije o reviziji ustave

Vedno večje zanimanje v javnosti. — Sprememba določb o namestništvu za časa kraljeve odsotnosti ali bolezni

Beograd, 19. marca, i. Vprašanje revizije ustave, ki ga je načel beograjski in deloma tudi zagrebški tisk, stopa čim dalje bolj v ospredje javnega zanimanja. Poleg vprašanja Gornjega doma in obsega oblasti naj bi se revidirale tu di ustavne določbe o namestništvu. Sedanje določbe o tem se nahajajo v členu 59. in 61. ustave. Po reviziji ustave bi kralj v bodoče sam določal namestnike, ako bi to želel in bi namestniki v tem slučaju bili stalni ter bi se ne volili vsake štiri leta. Razen tega naj bi kralja, če bi se mudil v inozemstvu tudi le za kratek čas, ne nadomeščal ministrski svet, temveč potom novih ustavnih določb že v naprej določeni namestniki.

Trdi se, da prihaja revizija ustave kot vis maior, ki se ji bodo morale ukloniti tudi one srbijanske stranke, ki so zaenkrat še proti njej. Do revizije ustave naj bi prišlo takoj po Veliki noči, ko bo podal Velja Vukičević ostavko.

Po drugi verziji naj bi se revizija ne nanašala toliko na vprašanja razširjenja oblasti in administrativne ureditve samouprav, kolikor na čl. 58. in 61. ustave, ki govorita o zastopanju kralja v slučaju bolezni ali bivanju v inozemstvu. Ta stvar naj bi bila izhodna točka revizije ustave, ki naj bi se izpremenila temeljito tudi glede na administracijo države in ustvaritev Gornjega doma.

Vesti o sramotni korupciji pri nakupu koruze za gladujoče

KDK zahteva potom nujnega predloga parlamentarno preiskavo. — Na račun gladujočih je šlo baje v žepe špekulantov okoli 14 milijonov

Beograd, 19. marca, p. Posl. Pavle Radić je v imenu KDK predložil Narodni skupščini naslednji predlog resolucije: «Narodna skupščina skleni izvolitev ankete 9 članov, ki bo v roku 8 dni proučila vse obtožbe, iznešene proti izvedbi zakona za pomoč stradajočim in ki bo ugotovila, **koliko je resnice na tem, da je bilo z znanjem in odobrenjem ministra socijalne politike že nakupljenih 3 tisoč vagonov rumunske koruze franco Prahovo po 237.50 Din met. stot, s katero pa naj bi se čakalo dotlej, da bi koruza na trgu dosegla ceno 270 Din, pri čemer bi se «zaslužilo» 12 do 13 milijonov dinarjev. Ta sramotni zaslužek bi se razdelil ne samo med posredovalce te kupčije, temveč tudi med najvišje državne uslužbence, k čemer pride še provizija 500 Din od vsakega vagona, kar znaša nadaljnjih 1,500.000 Din.»**

O predlogu bo razpravljala Narodna skupščina na jutrišnji seji.

Pred novo krizo vlade

Beograd, 19. marca. p. Vladni poslanci ne prikrivajo, da preživlja sedanja vlada svoje poslednje dni. Po sprejetju proračuna bi bila po informacijah iz vladnih krogov Narodna skupščina poslana za kratek čas na počitnice, mogoče samo za teden dni. Nato naj bi sprejela nekaj nujnih zakonov, ki so neobhodno potrebni, za sredi aprila pa se pričakuje kriza vlade, ki pomeni konec Vukičevićevega režima.

Kombinacije in ugibanja

Novi režimovski manevri proti KDK

Beograd, 19. marca. p. Nocojšnja «Pravda» poroča, da se pripravlja kombinacija, v katero bi vstopila KDK, toda brez Stepana Radića. «Pravda» nadalje zatrjuje, da so se pašićevci združili s centrumaši pod vodstvom dr. Ninčića in da z ozirom na to v svojem tisku predstavljajo položaj sedanje vlade kot slab. Marko Trifković, Boža Maksimović in dr. Ninčić baje delajo za ustvaritev kombinacije, ki bi zamenjala sedanjo. Po sprejetju proračuna v Narodni skupščini bi prišla takoj na dnevni red ustvaritev te kombinacije, v kateri bi sodelovala Radićeva stranka, vendar pa brez St Radića. Ker je ta vest popolnoma neosnovana, je ni treba posebej demantirati.

Vojvodinski radikali proti vladi

Beograd, 19. marca, p. Tekom včerajšnjega dne se je vršilo po Vojvodini več shodov radikalne stranke, na kateri so govorniki najodločnejše obsojali sedanji kleroradikalski režim, ki ga smatrajo škodljivega tako za stranko, kakor za državo. Oblastna organizacija radikalne stranke v Subotici je imela konferenco, na kateri je bila sprejeta zelo ostra resolucija proti vladi. V resoluciji ugotavljajo, da je politika sedanje vlade, izražena v državni upravi Vojvodine, absolutno škodljiva za naše nacijonalne interese. Resolucija nadalje naglaša, da se tekom zadnjih 10 let ni še nikdar dogajalo toliko nezakonitosti in da je zloraba državne oblasti dosegla pod sedanjim režimom vrhunec. Resolucija končno zahteva, da se s to prakso takoj preneha.

Tudi v drugih mestih so zavzeli zborovalci enako stališče. Značilno je dejstvo, da so skoraj vsi govorniki napovedovali skorajšnji padec sedanjega režima, ki se ne bo nikdar več povrnil.

Aktiviranje uslužbeniškega davka

Beograd, 19. marca. i. Generalna direkcija davkov je razposlala vsem davčnim oblastem knjižice za plačevanje davka iz uslužbenskih odnošajev. Te knjižice morajo nabaviti tudi občine. Po 1. aprilu se ne smejo izvršiti nobena izplačila, podvržena določbam uslužbenskega davka, ne da bi se zadržali odnosni davki, ki morajo biti vpisani v knjižico ter istočasno zabeleženi v posebnem spisku.

Seja šefov vladnih strank

Beograd, 19. marca (p.) V predsedništvu vlade se je nocoj vršila konferenca šefov vladnih skupin Velje Vukičevića, Ljube Davidovića, dr. Korošca in dr. Spahe, ki so razpravljali o političnem položaju in vprašanjih, o katerih razpravlja ministrski svet, zlasti o vladnih amandmanih in delu finančnega odbora.

Sprememba zakona o prometnem osobju

Beograd, 19. marca (p.) Posebna komisija prometnega ministrstva za izpremembo zakona o prometnem osobju, ki posluje pod predsedstvom pomočnika generalnega direktorja g. Franića, je izdelala prvo redakcijo tega načrta, ki bo sedaj odposlan v izjavo vsem zainteresiranim organizacijam.

Obnova Demokratske zajednice

Beograd, 19. marca. i. V političnih krogih je vzbudil veliko pozornost današnji sestanek Ljube Davidovića in dr Spahe. Zanimivo je, da je temu sestanku prisostvoval tudi Milan Grol. Politični krogi zatrjujejo, da so odnošaji med demokrati in muslimani stopili v novo fazo, ki pomenja ponovno zbližanje obeh kril Demokratske zajednice. Dr. Spaho namerava za par dni odpotovati v Sarajevo.

Kongres socijalistične stranke

Beograd, 19. marca. p. Glavni odbor socijalistične stranke je imel več sestankov, na katerih je bilo med drugim sklenjeno, da se letošnji kongres stranke vrši 15. in 16. aprila v Beogradu. Plenarna seja širšega strankinega odbora se bo vršila dan poprej. Kongresu bo predsedoval bivši minister Vitomir Korač.

Jugosloveni na mednarodnem učiteljskem kongresu

Beograd, 19. marca, i. Na mednarodni učiteljski kongres, ki se bo vršil v Berlinu početkom meseca aprila, odpošlje UJU več svojih zastopnikov, in sicer pet članov izvršnega odbora predsednika Vlado Petrovića, Tihomira Kostića, Bujico Petkovića, Pavla Flereta in Živojina Gjorgjevića. Poverjeništvo v Beogradu bo odposlalo poleg tega še tri zastopnike, poverjeništvo v Zagrebu pa enega. Dalje se udeleži kongresa še okoli 20 učiteljev iz raznih krajev naše države.

Nov pravilnik za veterinarje

Beograd, 19. marca. i. Minister za kmetijstvo je podpisal nov pravilnik o postavljanju veterinarjev v samoupravni službi. Ta pravilnik je stopil v veljavo 15. t. m. Občinski veterinarji, ki sodelujejo pri pobijanju živinskih kužnih bolezni in ki vrše tudi ostale strokovne funkcije v javni službi, morajo imeti strokovno kvalifikacijo in se nastavljajo pod istimi pogoji, kakor državni veterinarji.

UJNŽB za železniške delavce

Beograd, 19. marca(p.) Glavna uprava Udruženja jugoslovenskih narodnih železničarjev in brodarjev je izročila prometnemu ministru spomenico, ki zahteva, naj se v čim krajšem času izdela pravilnik o prometnem delavstvu. S tem pravilnikom naj bi se uredili vsi dosedanji neurejeni odnošaji v tej panogi železniškega osobja.

Dr. Angjelinović proti vladi

Ustanovitev Demokratske stranke za prečanske kraje

Split, 19. marca. n. Včeraj se je vršil shod demokratske stranke, na katerem je govoril bivši minister dr. Grga Angjelinović, ki se je izjavil proti prečanski fronti, pa tudi proti braniteljem Srbije s strankarskimi in osebnimi cilji. Povdarjal je, da je bil za koncentracijo in da so sedanjega položaja prečanov krivi tako Srbi kakor tudi prečani sami. Izjavil je, da bo nastopil proti vladi, ako bo nadaljevala svoje pogreške nad prečanskimi kraji, kakor je bil to slučaj n. pr. pri razdelitvi živil za gladujoče. Na shodu je bila sprejeta resolucija, ki naglaša med drugim potrebo združitve vseh Hrvatov v edinstveno demokratsko organizacijo s centralo v Zagrebu. V to svrho naj se splitski odbor demokratske stranke združi z zagrebškim, ki naj postane vrhovni forum demokratske organizacije v Hrvatski, Slavoniji in Dalmaciji. Resolucija nadalje obsoja metode St. Radića in Sv. Pribićevića, priznava pa upravičenost nezadovoljstva v prečanskih krajih ter izraža pričakovanje, da bodo demokratski člani vlade storili vse, da bodo vpoštevani tudi interesi prečanskih pokrajin.

Avdijenca g. Vukičevića

***Beograd*, 19. marca. (p.)** Predsednik vlade g. Vukičević, ki se je davi vrnil z lova iz okolice Vinkovcev, je bil danes sprejet na dvoru v avdijenci od kralja.

Eksekutivne doklade za železničarje

Beograd, 19. marca (p.) Prometno ministrstvo je predložilo amandman, s katerim se dovoljuje izplačilo posebnih 20% doklad eksekutivnemu osobju naših železnic.

Velika poneverba

***Bela Cerkev*, 19. marca. i.** V tukajšnjem davčnem uradu so prišli na sled veliki poneverbi. Gre za 950.000 Din

Skupščina federalistične stranke v Zagrebu

V nedeljo se je vršila v Zagrebu letna skupščina hrvatske federalistične stranke. Po poročilih o delu na organizaciji stranke je povzel besedo vodja federalistov dr. Trumbić, ki se je izrekel proti novemu posojilu, ki ga je sklenila Vukićevićeva vlada. Posojilo se bo baje porabilo za sanacijo in navedbo dinarja na zlato vrednost, kar naši državi ni potrebno, pač pa to zahtevajo finančniki, ki bodo dali denar. Drugi smoter posojila je izvršitev raznih javnih del. Po dosedanjih izkustvih je pričakovati, da se bo ves denar porabil v Srbiji in bodo prečani zopet oškodovani. Srbija niti kulturno niti gospodarsko ni razvita do take meje, ki bi ji dajala pravico na hegemonijo v naši državi. Tudi zunanja politika se giblje še vedno po onih principih in v pravcu, ki je bil dober za staro predvojno Srbijo. Jugoslavija pa ima reševati čisto druge probleme, kakor predvojna Srbija, zato je naša zunanja politika brez vsakega stvarnega uspeha. Dr. Trumbić zahteva izvedbo federativne notranje ureditve države glasom programa svoje stranke.

Neresnične vesti o avdijenci italijanskega poslanika

***Beograd*, 19. marca.** V gotovem delu inozemskega tiska je bila s posebnimi komentarji objavljena vest o avdijenci italijanskega poslanika Bodrera pri Nj. Vel. kralju. Ker je ta vest o avdijenci netočna, so bili komentarji brez podlage.

Samomor Slovenca v Zaječaru

Beograd, 19. marca (p). Iz Zaječara poročajo, da je tamkaj poskušal izvršiti samomor 23-letni trgovski pomočnik Alojzij Poznič, ki je doma iz Trbovelj. Zaradi nesrečne ljubezni je popil večjo količino raztopljene sode. Njegovo stanje je brezupno in dvomijo, da bo ostal pri življenju.

Mednarodni kongres socijalističnih žen

Beograd, 19 marca (p.) Vodstvo socijalistične stranke je bilo obveščeno, da se bo 3. in 4. avgusta vršil v Bruslju 3 mednarodni kongres socijalističnih žen. Na kongresu bo zastopano tudi jugoslovensko socijalistično ženstvo.

Seja finančnega odbora

Finančni minister pristal na več predlogov KDK. – Vlada zahteva absolutorij za vse nepravilnosti zadnjih let

Beograd, 19. marca p. Danes popoldne se je sestal finančni odbor ter pričel razpravo o finančnem zakonu. Kakor je g. Radić napovedal že na ljubljanskem shodu KDK, je bila debata mestoma zelo viharna in je prišlo do ostrih spopadov med vladno večino in opozicijo. Mnogo komentarjev pa je vzbudilo v političnih krogih dejstvo, da je bil **finančni minister napram KDK izredno popustljiv in sprejel mnogo nujnih predlogov in zahtev.** Politični krogi vidijo v tej popustljivosti vlade tendenco, ki gre za tem, da omili akcijo KDK, ki postaja sedanjemu režimu čimdalje nevarnejša.

Seji finančnega odbora je predsedoval zaradi obolelosti predsednika najstarejši poslanec vladne večine g. Kosta Timotijević. Opozicija je odločno zahtevala, da prisostvuje seji finančni minister osebno in da vsa zahtevana pojasnila. Finančni minister je res takoj nato prišel, nakar se je pričela debata.

V imenu KDK je nastopil kot govornik poslanec in bivši minister g. dr. Krajač, ki je stavil k poedinim členom predloge in zahteve, katere je finančni minister večinoma sprejel.

Člen 1. finančnega zakona daje

definitivno sliko državnega proračuna

ki je sledeča: Redni izdatki 6.623.490.459 redni dohodki 7.568.958.647, pri čemer je vštet tudi višek dohodkov državnih podjetij v znesku 2.339.406.698 Din, tako da znaša višek rednih dohodkov 945.468.188 Din. Izredni izdatki znašajo 866.147.600, dohodki pa 100 milijonov Din, tako da znaša deficit 766,147.600 Din. Skupno znašajo redni in izredni izdatki 7.489.638.059, redni in izredni dohodki pa 7.668.958.647 Din, tako da izkazuje v proračun suficit v znesku 179.320.588 dinarjev.

Proračun državnih podjetij izkazuje rednih in izrednih izdatkov 4.090.481.023, dohodkov pa 6.429.887.721 Din, tako da znaša višek 2.339.406.698 Din, ki je v računan med redne dohodke državnega proračuna.

Pri čl. 2. fin. zakona, ki določa, da se iz kredita 10 milijonov Din, dodeljenega samoupravnim oblastem za vodopravna dela dodeli 2.780.000 Din zopet poljedelskemu ministrstvu je dr. Krajač žigosal postopanje vlade, ki odvzema oblastnim samoupravam celo to, kar jim je bilo že dodeljeno. Poljedelski minister dr. Stanković je zagovarjal predlog vlade, finančni minister pa je pristal na zahtevo dr. Krajača da se vsi krediti puste oblastnim odborom.

Obširna debata se je razvila tudi pri členu 10 a., ki daje vladi pooblastilo da sme otvarjati kredite za Srbijo, Črno goro in Vojvodino preko generalne direkcije državnega računovodstva. Dr. Krajač je v imenu KDK odločno nastopil proti taki praksi, ki znova dokazuje, da dela vlada vedno razliko med srbijanskimi in prečanskimi pokrajinami. Finančni minister se je izgovarjal, češ, da so finančne uprave v srbijanskih pokrajinah zelo slabo organizirane, dočim v prečanskih krajih dobro funkcijonirajo. Zato tam ni potrebna še posebna kontrola vlade.

Do zelo ostrih spopadov je prišlo pri čl. 17., ki dovoljuje

vdovi Plamenac odškodnino

432.000 Din za hišo, ki je pogorela med vojno. G. Stjepan Radić je odločno protestiral proti temu, povdarjajoč, da je neštetim posestnikom v vojni bilo uničeno premoženje, a za to niso prejeli nikake odškodnine. Finančni minister je izjavil, da gre v tem primeru za neke vrste narodno priznanje. G. Radić ga je ostro zavrnil, češ, v ta namen je dobila država od premagancev reparacije in ne gre, da se na tak način favorizirajo posamezniki.

Do najostrejših spopadov in skoraj do fizičnega obračunavanja pa je prišlo o priliki razprave o čl. 46., ki ima celo vrsto odstavkov in s katerim se določa, da se

brišejo odnosno likvidirajo vsi v času od l. 1918. do 31. marca 1927 neobračunani državni izdatki.

Posamezni odstavki navajajo, kaj naj se odpiše. V imenu KDK je zahteval dr. Krajač, naj vlada predloži za vse te izdatke točen obračun, iz katerega bo razvidno, v kake namene in svrhe je bil izdan ta denar.

Posebno razburljiva je bila debata o odstavku, ki govori o likvidaciji moratornega stanja pri Državni hipotekarni banki. Fin minister je pojasnjeval, da gre le za odpis obresti, ki se med vojno niso plačevale. G. Radić je proti temu energično protestiral in dokazal, da te ugodnosti ne bo deležen niti eden kmet, temveč le beograjski cincarji; zagrozil je, da bo KDK zaradi tega obtožila celo vlado. Med drugimi vsotami, ki naj bi se na ta način brisale, so tudi precej visoka posojila raznim mestnim odborom radikalne tranke.

Čl. 68., ki govori o raznih

monopolskih zadevah.

je dal povod za nove zelo hude spopade med vladno večino in opozicijo. Med drugim določa brisanje vseh doslej neobračunanih izdatkov monopolne uprave, tako da bi bile s tem istočasno likvidirane vse nepravilnosti, ki so se vršile. Gospod Stjepan Radić je proti temu ostro protestiral ter naglašal da spada ves upravni odbor monopolske uprave v Požarevac (kaznilnica). Zaradi tega ostrega nastopa KDK so bili zlasti razburjeni radikali. Poslanec Radojević je planil proti g. Radiću, ki pa mu je pomolil pod nos svojo pest. Vmešali so se tudi drugi poslanci, tako da je prišlo do splošnega prerekanja, v katerem se je slišal glas Stjepana Radića: »V upravi monopolov se vrše neverjetne lopovščine in vsa uprava spada pred sodišče.«

Pavle Radić: »Obtožili vas bomo zaradi komisije v Kairu.«

Stjepan Radić: Mi smo predložili amandman, po katerem noben poslanec ne sme biti v upravi podjetij in zavodov, ki sklepajo kupčijske posle z državo.

Temu so pritrjevali celo številni radikali in tudi fin minister je takoj izjavil, da pristane na ta predlog. V tem trenutku pa se je že oglasil radikal Puniša Račić in zaklical fin ministru: **»Nikarte, s tem nam pokvarite sedanjo koalicijo in vladno kombinacijo.«**

G. Radić ga je ironično zavrnil, ugotavljajoč, da bo Vukičevićevega in radikalskega gospodarstva v državi itak kmalu konec.

Med drugimi je fin. minister pristal tudi na zahtevo KDK, da se omogoči priziv glede **kazni izrečenih zaradi monopolskih prestopkov.**

Za dr. Krajačem je govoril zemljoradnik g. Voja **Lazić**, ki je tudi s svoje strani stavil celo vrsto predlogov in zahtev, ki jih je fin. minister deloma sprejel. Zadnji je govoril radikal Puniša Račić, ki je branil vlado pred napadi opozicije nakar je bila seja zaključena. Prihodnja seja se bo vršila jutri popoldne.

Resna akcija rumunske opozicije

Miren potek nedeljskih zborovanj. — Narodna kmečka stranka se ne bo več udeleževala parlamentarnega dela. — Vlada podcenjuje moč in energijo opozicije

Bukarešta, 19. marca, g. Po včerajšnjih velikih ljudskih zborovanjih opozicije, ki so se vršila popolnoma mirno, se je udeležilo pocestnih manifestacij okoli 50.000 oseb. Z ozirom na vse to, je bil voditelj narodne kmečke stranke Maniu pozvan v avdijenco, da poroča o sklepu opozicije. Maniu je po avdijenci izjavil, da bo narodna kmečka stranka položaj proučila in se nato izjavila. O stvari bo sklepal izvrševalni odbor narodne kmečke stranke in izročil odgovor regentskemu svetu. Sklenjeno je bilo, da se vsi parlamentarni člani narodne kmečke stranke od danes dalje ne bodo udeležili seje parlamenta. Ta sklep je bil sporočen tudi na velikih ljudskih zborovanjih. Do demisije poslancev narodne kmečke stranke ni prišlo.

Popoldne sta izjavila poslanec Štefan Popp v parlamentu in senator Radovanu, da se narodna kmečka stranka ne bo udeleževala parlamentarnega življenja. Namestnik zunanjega ministra Duca je povzel besedo in je izjavil, da se vlada s postopanjem opozicije ne da prestrašiti. V političnem oziru ni zadostno, da se je zbralo nekaj nezadovoljnežev, ki zahtevajo padec vlade. Duca je pristavil, da bo vlada dala zastopnikom opozicije mir, dokler bodo pustili vlado v miru. V trenutku pa, ko bo ogrožena varnost države, bo vlada uvedla energične mere, da postavi krivce pred sodišče.

Bukarešta, 19. marca, g. V političnih krogih so zaradi postopanja opozicije zelo vznemirjeni. Splošno se povdarja, da se bo boj proti vladi sedaj še ojačal. 22. aprila se vrši v Albi Juliji veliko protestno zborovanje.

Bukarešta, 19. marca. g. Dejstvo, da je opozicija zapustila zbornico in senat, se smatra za prelom vseh odnošajev do vlade, ker se bo sedaj pričel boj izven parlamenta. Voditelji narodne zaranistične stranke, ki so — kakor se zdi — pripravljeni na vsak sklep, bodo skušali dvigniti kongres v Albi Juliji za pripravo proti splošnemu stališču akcije v parlamentu. Zdi pa se, da liberalci ne bodo šli na to akcijo in da se bodo že prej umaknili. Liberalci izjavljajo, da se pod nobenim pogojem nočejo umakniti. Časopisje v splošnem povdarja veliki pomen opozicijonalne akcije, dočim liberalni listi z vsemi silami zmanjšujejo njeno važnost.

Bukarešta, 19. marca. g. Po vseh glavnih mestih so se vršile danes demonstracije grških katoličanov proti novemu cerkvenemu zakonu. V Targulemaru je prišlo do spopada, pri čemer je bilo 15 grškokatoliških duhovnikov, med njimi eden težko ranjenih. Nato so grškokatoliški duhovniki sklenili, da bodo opravljali enotno službo božjo kot protest proti nečloveškemu postopanju vlade. S tem postopanjem se je položaj vlade še poslabšal.

Popoldne so se sestali voditelji Narodne kmečke stranke. Maniu je izjavil, da Narodna kmečka stranka ne stopa po poti vlade in da je treba vlado že danes smatrati za padlo. Zunanji minister Titulescu se bo koncem tega tedna vrnil v Bukarešto in bo podal obširen ekspoze o optantskem vprašanju. Nato naznani svojo demisijo. Kakor se zatrjuje, se bo vlada izjavila solidarno s Titulescom.

Sovjetski razorožitveni predlog

Litvinov zahteva takojšnjo razpravo o predlogu, ki je žal, z ozirom na faktično stanje utopističen. — Nemški in turški delegat načeloma za predlog

Ženeva, 19. marca. (že.) Na seji pripravljalne komisije za mednarodno razorožitveno konferenco je izjavil sovjetski delegat Litvinov, da je sovjetska Rusija za popolno razorožitev vseh kopnih, zračnih in pomorskih bojnih sil v vseh državah. To rešitev, je nadaljeval Litvinov, morajo vse države priznati za najpravičnejšo. Ruski delegat je dodal, da so ruske razorožitvene predloge sprejele mase vseh držav z velikim navdušenjem. Govornik je predlagal, naj se popolna razorožitev izvede v štirih letih in v prvem letu vsaj toliko razoroži, da bo vojna otežkočena, če ne preprečena. Nadalje je zahteval Litvinov, naj konferenca takoj prične debato o ruskih predlogih in naj jih sprejme za podlago dela konference.

Nemški delegat grof Bernstorff in turški delegat zunanji minister Rudži bej, ki je prvič prisostvoval konferenci, sta se načeloma izjavila za ruske razorožitvene predloge in izrazila mnenje, da vsebujejo marsikatero dobro idejo, ki zasluži, da jo konferenca prouči. Razprava je bila nato zaključena in se nadaljuje jutri.

Ženeva, 19. marca. (že.) Danes je konferiral predsednik komisije za izdelavo načrta konvencije glede kontrole privatne industrije orožja in municije grof Bernstorff dalje časa z njenimi člani. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se sestane komisija pred prihodnjim zasedanjem Društva narodov.

Oficirski upor na angleški oklopnici

Razprava v spodnji zbornici. — Incident pride pred vojno sodišče

London, 19. marca (lo.) Na današnji seji spodnje zbornice je izjavil prvi lord admiralitete Bridgeman, da bo preiskalo zadnje incidente na oklopnici »Royal Oak« vojno sodišče, ki bo sklicano v Gibraltarju, takoj ko bodo izpolnjene potrebne formalnosti.

Razpravljajoč o teh incidentih je Bridgeman izjavil, da je imela odpluti angleška sredozemska mornarica 12. marca na vaje. Tik pred odhodom brodovja sta kapetan Dewar in poveljnik Daniel izročila vrhovnemu poveljniku pismeno poročilo, v katerem sta obrazložila svoje spore z viceadmiralom Collardom, ki je poveljeval prvemu vojnemu oddelku brodovja na oklopnici »Royal Oak«. Zato je bil odhod brodovja odgoden za 15 ur in cela zadeva predana v preiskavo posebnemu sodišču. Takoj po tem dogodku je nameraval vrhovni poveljnik prenesti poveljniško zastavo viceadmirala Collarda na vojno ladjo »Resolution«, a Collard je rajši odložil poveljniško mesto in se izkrcal na Malti. Kapetan Dewar in poveljnik Daniel sta bila takoj odstavljena in pozvana, naj odpotujeta v London. Oba sta prispela v četrtek v London in zahtevala pismeno, naj se jih zopet reaktivira na ladji »Royal Oak«, ali pa postavi pred vojno sodišče.

Po skrbnem pretresu poročila vrhovnega poveljnika in preiskovalnega sodišča je admiraliteta sklenila, da se afera odstopi v razpravo vojnemu sodišču.

Kairo, 19. marca. (be.) V angleški sredozemski mornarici so izbruhnili novi upori. Vojna luka Malta je zaprta.

Nemčija pred novimi socijalnimi borbami

Letošnjo pomlad bo Nemčija preživljala resne socijalne težave. Nad 250 delovnih pogodb, ki potečejo v marcu in aprilu, so strokovne organizacije odpovedale. Gre za 3 milijone delavcev, ki utegnejo stavkati ali pa bodo izprti, če ne pride pravočasno do sporazuma. Ta sporazum pa bo kaj težko doseči, ker si stališči delavstva in delodajalcev ostro nasprotujeta. Delavci zahtevajo zvišanje plač, pri čemer se sklicujejo na velike dobičke nemških podjetij v l. 1927. Gospodarji pa se zvišanju upirajo, ker trdijo, da bi se ž njim uničilo nemško gospodarstvo.

Nepobitno dejstvo je, da je bila lani večina industrijskih panog intenzivno zaposlena. Samo nekaj številk naj podpre to ugotovitev. Premoga so lani izkopali 153 milijonov ton, za 8 milijonov več nego l. 1926. Če upoštevamo izgubo saarske kotline in Gornje Šlezije, lahko trdimo, da producira Nemčija danes mnogo več premoga nego l. 1913. Lignita so izkopali lani 150 milijonov ton napram 140 milijonom v l. 1926. in 87 milijonom v letu 1913. Produkcija železa je znašala lani 13 milijonov ton (proti 9 milijonom v l. 1926.), produkcija jekla pa 16 milijonov (proti 12 milijonom l. 1926.) V teh dveh panogah je dosegla Nemčija 78, odnosno 92 odst. predvojne produkcije, čeprav je zgubila Alzacijo-Loreno. Zelo hitro se razvijajo nove industrije, kot bencinska in produkcija kavčuka. Celo naložba kapitala se je znatno povečala. Dočim so znašale vloge v hranilnicah maja 1926. komaj 2 milijardi 300 milijonov mark, so se koncem lanskega leta povzpele na 4 milijarde 665 milijonov mark. (Pred vojno so vloge presegale 19 milijard.) Nedavne glavne skupščine so zategadelj mogle znatno zvišati dividende (od 5.6 odst. v l. 1926. na 7 odst.) Omeniti je, da se je število konkurzov znižalo kar za polovico (12.037 v letu 1926. lani pa samo 5668.) L. 1913. je bilo 9775 konkurzov. Za letošnja prva dva meseca so ocenile trgovske zbornice položaj tako-le: dobro v 29 odst. podjetij, zadovoljivo v 50 odst., nevšečno pa samo v 21 odst. Na vse te številke opirajo delavske strokovne organizacije svoje zahteve po zvišanju mezd.

Industrijci pa se sklicujejo na itak že previsoke cene nemških produktov v primeri s svetovnim trgom. Pomanjkanje domačega kapitala jih je primoralo, da so najeli tekom štirih let čez 4 milijarde mark posojila v inozemstvu, za katero je treba plačevati letno skoro 300 milijonov obresti. Davki so ogromni; za socijalno zavarovanje je šlo 4 milijarde 800 milijonov mark proti 1 milijardi 200 milijonom v l. 1913. Mezde pa so se v zadnjih štirih letih itak zvišale od 80 odst. na 90 odst.

Ti dve tako različni stališči bo kaj težko spraviti v sklad. Sicer daja zakon ministru dela pravico, da obvezno posreduje med delodajalci in delojemalci. Minister Brauns, ki stoji že osem let na čelu tega portfelja, se ni nikoli obotavljal poslužiti se te pravice. Vendar se pogosto čujejo ostre pritožbe proti obvezni arbitraži ne le pri podjetnikih, marveč tudi od strani delavskih strokovnih organizacij. Zato ni verjetno, da se bo ministru dela posrečilo preprečiti v vseh mezdnih sporih konflikt, vsled česar je treba računati z večjimi izprtji in stavkami, ki izbruhnejo okoli 1. maja.

Nemški vojni proračun

Berlin, 19. marca (be.) Državni zbor je odobril v drugem čitanju vojni proračun. Poslanec nemške ljudske stranke je v svojem govoru povdarjal ogromno gospodarsko breme, katerega mora nositi Nemčija, da izplača obveznosti, izhajajoče iz svetovne vojne. Ako se računajo dajatve, ki jih določa Dawesov načrt, mora izplačati Nemčija letno 4 in pol milijarde mark. Govornik je nadalje izjavil, da zadostuje Nemčija svojim mednarodnim obveznostim edinole s pomočjo tujih deviz in inozemskih posojil. Tudi drugi govorniki so povdarjali neznosna bremena, ki jih mora nositi nemška država in so zahtevali, naj se končna svota nemških obveznosti zniža na znosljivo mero.

Odmevi ponesrečenih prekooceanskih poletov

London, 19. marca h. Prekooceanski polet letalca Hincliffa je zopet pokazal, kako brezpametni so poleti preko Oceana. Ti poleti imajo za letalsko tehniko zelo malo pomena. Taki poizkusi pa lahko nudijo nasprotnikom zračnega prometa zelo tehtne argumente. Poizkuse prekooceanskih poletov je tudi oficijelna letalska organizacija odklonila. V zvezi s temi načeli zaslužijo posebno pozornost izvajanja lista »Deutsche Allgemeine Zeitung«, ki pravijo: Ker je po izkušnjah lanskega leta komaj računati na to, da bi prekooceanski poleti — kakor dokazuje zadnji polet Angleža Hincliffa — dosegli pozitiven uspeh, bi bilo želeti da bi vlade posameznih držav vplivale na take akcije. Vlade naj bi to storile ne samo iz dolžnosti, da čuvajo svoje državljane, temveč tudi za to, ker drzno postopanje takih hazardnih igralcev ogroža letalstvo.

Poset rumunske kraljice v Španiji

Madrid, 19. marca. l. Poset rumunske kraljice Marije in princezinje Ileane na španskem dvoru, ki je bil napovedan za sredo meseca marca, je odgoden do konca meseca aprila. Rumunska kraljica Marija in princezinja Ileana dospeta v Madrid najkasneje začetkom junija in ostaneta tam kaj kot gosta 2 — 3 tedne.

K aretaciji nemških inženjerjev v Rusiji

Berlin, 19. marca. h. V znak protesta proti aretaciji nemških inženjerjev splošne električne družbe (A. E. G.) v inozemstvu so po informacijah »Morgenpost« pričeli stavkati vsi monterji in tehniki te družbe. Razprava proti aretiranim inženjerjem se bo vršila predvidoma sredi aprila pred moskovskim sodiščem

Iz Madžarske

Budimpešta, 19. marca. g. Zunanji minister Valkov je govoril o zadnjem zasedanju Sveta Društva narodov v vprašanju glede optantov. O tej točki se je razvila zelo živahna debata, o kateri je bil zvečer izdan poseben komunike.

V parlamentarnih krogih se širi govorica, da namerava poljedelski minister kupiti večji del imetja princa Windischgrätza.

Razpust komunističnih organizacij na Japonskem

Tokio, 19. marca. (p.) Vlada je razpustila vse komunistične organizacije. Aretiranih je bilo 900 komunističnih agitatorjev, ki so prejeli za agitacijo pri zadnjih volitvah iz Moskve en milijon jenov.

Afera s pismom Zinovjeva

London, 19. marca g. Danes se je pričela velika debata o objavi pisma Zinovjeva, katere se je udeležil tudi vodja delavske stranke Macdonald. Na njegova izvajanja je odgovoril ministrski predsednik Baldwin. Med njegovimi izvajanji je nastal med opozicijo precejšen nemir in poslanec Williams je označil ministrskega predsednika Baldwina kot lažnika. Ker ni hotel Williams preklicati svoje trditve, je bil izključen iz seje. Baldwin je nadalje izvajal, da je bila preiskava, ki jo je zahtevala delavska stranka, od vsega početka brez pomena. Javnost je zvedela za besedilo pisma potom londonske kampanje. Baldwin je nadalje izjavil, da je bilo besedilo pisma izročeno neki osebi Foreign Officeja in istočasno »Daily Mailu«. Ob precej živahni debati je bil Macdonaldov predlog, da se imenuje posebna preiskovalna komisija o zadevi, s 326 proti 132 glasovom odklonjen.

Novi rumunski novinarski ataše v Pragi

Praga, 19. marca.

Novi rumunski novinarski ataše Raoul Anastasiu je te dni nastopil svoje mesto pri rumunskem poslaništvu v Pragi. Anastasiu je znan rumunski novinar, ki je že dvajset let sotrudnik cele vrste rumunskih listov, in se njegovo publicistično delo visoko ceni. Doslej je bil urednik Jorgovega glasila »Neamul Romanesc« in gospodarskega dnevnika »Argus«. Kot izvoljeni delegat rumunskega novinarskega udruženja je z vnemo sodeloval na pripravah za ustanovitev »Novinarske Male antante« v Sinaji l. 1925. Od tega časa je stalen član bukareškega in kasneje beograjskega odbora. Pred dvema letoma je bil na predlog novinarskega udruženja Rumunije imenovan atašejem v Beogradu in so mu naše politične prilike dobro poznane. Rumunske novinarske organizacije strogo gledajo na to, da se novinarski atašeji v inozemstvu jemljejo samo iz vrst poklicnih novinarjev, ki so že dokazali svoje sposobnosti za

Velike sleparije v Alzaciji

Pariz, 19. marca (be.) Preiskovalna komisija, ki je bila določena pred tremi leti, da preišče sleparske manipulacije pri likvidaciji nemških rudnikov v Alzaciji, je dognala, da so se poneverile zaradi pomanjkljive kontrole velikanske vsote, za katere je bila oškodovana francoska država kakor tudi nemški rudniški posestniki. Komisija predlaga, naj se vse prodaje rudnikov razveljavijo in uvede najstrožja kontrola.

Požar v rudniku

Vancouver, 19. marca. (lo.) V rudnikih angleške Kolumbije je izbruhnil požar. Veliko število rudarjev je bilo ubitih in ranjenih.

V Rimu pričakujejo obiska naše kraljevske dvojice

Rim, 19. marca g. Po tukajšnjih informacijah je pričakovati, da bo jugoslovenska kraljevska dvojica sredi aprila ali prve dni maja obiskala italijansko prestolnico.

Praga – središče slovanstva

Praga, 19. marca h. Na povabilo predsednika zasedanja, ki se je v Pragi vršilo pred 10 leti, so se v nedeljo sestali v Pragi zastopniki mlade generacije Češkoslovaške, Jugoslavije in Poljske. Povabljeni so bili tudi zastopniki Rusov, Bolgarov in Lužiških Srbov, da proslavijo zgodovinske dogodke zadnjih vojnih let. Mlade jugoslovenske in poljske delegacije so odločile, da se bodo postavile med borce za združenje slovanskih narodov. Za češkoslovaškim referentom je imel besedo Slovak dr. Stetin, za njim pa inozemski gostje, Poljak Bubovski, Bolgar Senkov in Rus dr. Vlasev, za Lužiške Srbe pa Cyž. Odposlane so bile pozdravne brzojavke državnim glavarjem, med njimi predsedniku češkoslovaške republike, jugoslovenskemu kralju in predsedniku poljske republike. Na zborovanju je prišla do izraza iniciativa za akcijo glede združitve vseh slovanskih narodov.

Fašistična proslava v Trstu

Trst, 19. marca l. Kakor znano, bo prispel prihodnjo soboto zvečer v Trst tajnik fašistične stranke Turati. Tukajšnje pokrajinske zveze pripravljajo velike fašistične manifestacije, ki se bodo pričele ob 9. zjutraj in bodo trajale ves dan. Ob 10. bo Turati sprejel v prostorih fašistične zveze voditelje fašistov, Balille in dopolavoristov ter občinske načelnike tržaške pokrajine. Pol ure pozneje se bo na Glavnem trgu vršila fašistična parada milice. Na trgu in na obrežju bodo koncentrirane vse fašistične čete, kar jih je v Trstu. Popoldne ob 3. se bo vršil v gledališču Rosetti občni zbor tržaške fašistične zveze, na katerem bo poslanec Turati govoril v sedanjem položaju. V Trstu se bodo zbrali fašisti iz vseh krajev tržaške pokrajine, ki jim je v ta namen dovoljena prosta vožnja na železnicah. Iz Postojne in Tržiča vozijo posebni vlaki.

Italijanski klerikalci za fašizem

Rim, 19. marca o. Včeraj se je otvoril tu kongres katoliškega nacijonalnega centra, ki so se ga udeležili vsi fašistični odpadniki bivše Don Sturzove popularske stranke. Kongresu predseduje bivši poslanec Cavaccani, ki je v svojem otvoritvenem govoru naglašal, da se hoče katoliški center baviti predvsem z moralno obnovo narodov. Dotaknil se je tudi vprašanja nemških narodnih manjšin v Poadižju. Katoliški center protestira proti temu, da pangermanisti vodijo svojo kampanjo skladno s tirolskim vprašanjem, ki ne obstoja. Center obžaluje med splošnim odobravanjem zborovalcev, da kažejo skupine katoličanov v inozemstvu takšno nerazumevanje za italijanske zadeve. Kongres je ponovno izrazil popolno udanost italijanskega klerikalnega centra fašističnemu režimu.

Tangerski problem

Rim, 19. marca o. V francoskem zunanjem ministrstvu bo jutri dopoldne otvorjena tangerska konferenca, katere se bodo udeležili zastopniki Francije, Španije, Anglije in Italije. »Tribuna« napoveduje, da bo potekla ta konferenca, na kateri se ima končnoveljavno urediti tangersko vprašanje, brez težav. Sporazum, ki bo gotovo dosežen, bo po mnenju »Tribune« velike važnosti, ter pomeni prvi korak na potu do rešitve celotnega sredozemskega problema. Temu koraku bodo morali slediti še drugi, predvsem rešitev vprašanja tuniških Italijanov.

Telefonska zveza Pariz-Alžir

Pariz, 19. marca. g. Davi je trgovinski minister Bokanowski otvoril telefonsko zvezo med Parizom in Alžirom. Telefonska zveza gre od Marseilla dalje brezžično.

Aretacija treh celovških odvetnikov v Trbižu

Dunaj, 19. marca. h. V Trbižu so včeraj Italijani prijeli tri celovške odvetnike, ki so z avtomobilom potovali po Italiji in se hoteli vrniti v Avstrijo. Zdi se, da gre za avtomobilsko nezgodo, ki so jo Avstrijci baje zagrešili v Milanu. Avstrijski zunanji urad je zahteval v Rimu tozadevna pojasnila.

Iz šahovskega sveta

Dunaj, 19. marca. g. Danes je bil otvorjen Trebitschev šahovski turnir. V prvem kolu je zmagal Takacz nad Herenlingerjem, Lokven nad Bekerjem. Dörü in Tartakower sta igrala remi. Partije Kmoch - A. Steiner, Grünfeld - dr Gruber in Müller - Beutum so bile prekinjene. Naslednje kolo se vrši v sredo.

Ameriško zrakoplovstvo

Washington, 19. marca. g. Mornariški minister Wilbour je predlagal gradnjo dveh velikih zrakoplovov, ki naj bi presegala velikost in vsebino Los Angelesa. Stroški obeh zrakoplovov so proračunjeni na 9 milijonov dolarjev.

Zračna pošta med Francijo in Južno Ameriko

Pariz, 19. marca. (be.) Iz Toulousea je dospela v Buenos Aires 16. marca prva zračna pošta, ki je rabila do južne Amerike 14 dni.

Letalska nesreča v Italiji

Rim, 19. marca. o. Na letališču v Parmi je včeraj padlo na tla vojaško letalo. Letalec je obležal mrtev.

Požar v kinu

Budimpešta, 19. marca. g. V kraju Solt v peštanskem komitatu se je pripetila v nekem kinematografu velika katastrofa. Med predstavo je nastal zaradi prevelike jakosti toka požar, ki je izzval veliko paniko. Ker je bil na razpolago samo en izhod in se je še ta odpiral samo na znotraj, so bile žrtve še številnejše. Ljudje so se s pestmi tepli za mesta in mnogo jih je obležalo pod nogami. Dosedaj se je javilo 45 ranjenih. V življenski nevarnosti je 12 ranjencev, od katerih so 4 že umrli.

Ameriško pomorsko oboroževanje

Washington, 1 marca. g. Reprezentančna zbornica je odobrila z 287 proti 57 glasovom mornariški gradbeni program, ki zahteva 274 milijonov dolarjev stroškov. Ta osnutek bo sedaj predložen senatu.

Mogočen ljudski tabor na ljubljanskem Taboru

Manifestacija desettisočglave množice iz Ljubljane in vse Slovenije za politiko pravice, svobode in poštenja

Največji politični zbor, kar jih je videla Ljubljana. – Dva istočasna shoda na Taboru: v dvorani in na telovadišču. – Prisrčne in oduševljene ovacije voditeljem KDK. – Manifestacijski sprevod po Ljubljani. – Drugi ljudski tabor v Zvezdi. – Ogromno zanimanje po vsej državi

Ljubljana, 18. marca.

Takega zbora Ljubljana še ni videla. Mogočni glas tisočev, ki so danes z nepopisnim navdušenjem pozdravljali voditelje in poslance KDK ter odobravali njeno politiko bo odmeval po vsej državi in pričal, da je vse, kar v Sloveniji zdravo in pošteno misli v taboru bojevnikov za enakopravnost in svobodo v naši domovini. Tabor na Taboru je bil manifestacija, kakršnih se spominjamo le iz časov pred 10 leti. Nič čudnega ni v tem: pred 10 leti smo se dvigali, da pokažemo svojo odločno voljo za ujedinjenje in osvobojenje našega troimenega naroda, sedaj je odbila usodepolna ura, ko treba v borbo, da nam hegemonistični režim, korupcija in nered ne porušijo, kar smo takrat priborili in dobili. Gre za nov narodni pokret, zdrav v svojem jedru in v svojem cilju, potreben, da si očuvamo Slovenci, Hrvati in Srbi, kar nam je prinesla svoboda in da svoji domovini in svojemu narodu odpremo pot v boljšo bodočnost. Boj, ki ga bije KDK v Beogradu ni strankarska akcija, kakor ni bila strankarska akcija velika deklaracijska doba l. 1918. To narod instinktivno čuti in zato padajo dosedanja medstrankarska nasprotstva in složno si podajajo roke politični nasprotniki od včeraj, zavedajoč se, da sta narod in država nad strankami in sloga vseh, ki imajo enake cilje, more prinesti zmago.

Današnji zbor — prav za prav ni bil eden, temveč so bili trije — je bil manifestacija narodne sloge v borbi za enakopravnost. Kako globoko so množice občutile to resnico, se vidi iz dejstva, da so posebno navdušeno pozdravljale poslanca KDK, katoliškega župnika g. Matico, veseleč se, da je tudi domoljubni duhovnik v isti fronti z našim treznim kmetom in meščanom, duševnim in ročnim delavcem, v borbi za velika načela KDK. Trpki občutki, da slovenska duhovščina v sedanjem usodepolnem času velik del našega ljudstva drži pod jarmom hegemonističnega režima, hlapčuje cincarjem, mesto da bi se borila skupno s KDK za enakopravnost, so še povečali spoštovanje, ki ga je bil deležen posl. Matica.

Manifestacijski zbor je doprinesel trden dokaz nepokolebljivega zaupanja v voditelje in poslance KDK ter je vžgal v tisočerih srcih novega poguma, v tisočerih dušah nove odločnosti in nove vere, da borba ne bo zaman in da se bližamo udejstvitvi poštenega in treznega državnega programa. Z današnjega ljubljanskega tabora je odšlo na tisoče navdušenih propovednikov politične ideje, ki jo zastopa KDK, med slovensko ljudstvo, ki se mora složno združiti pod zastavo KDK, da si osigura svoje življenske pravice v državi, v zajednici s Hrvati in Srbi.

Nad 10.000 ljudi je danes v Ljubljani dvignilo svoj glas, da odmeva po vsej Sloveniji, budi zaspance, bodri malodušne, vžiga povsodi novega poguma, vzbuja nove energije, novo voljo do dela in da mogočno doni po vsej državi: Slovenci hočejo biti močna armada v bojni fronti tistih, ki so pričeli veliko ofenzivo, da se končno stre v prah vse, kar zadržuje napredek, mir in spokojstvo v naši državi.

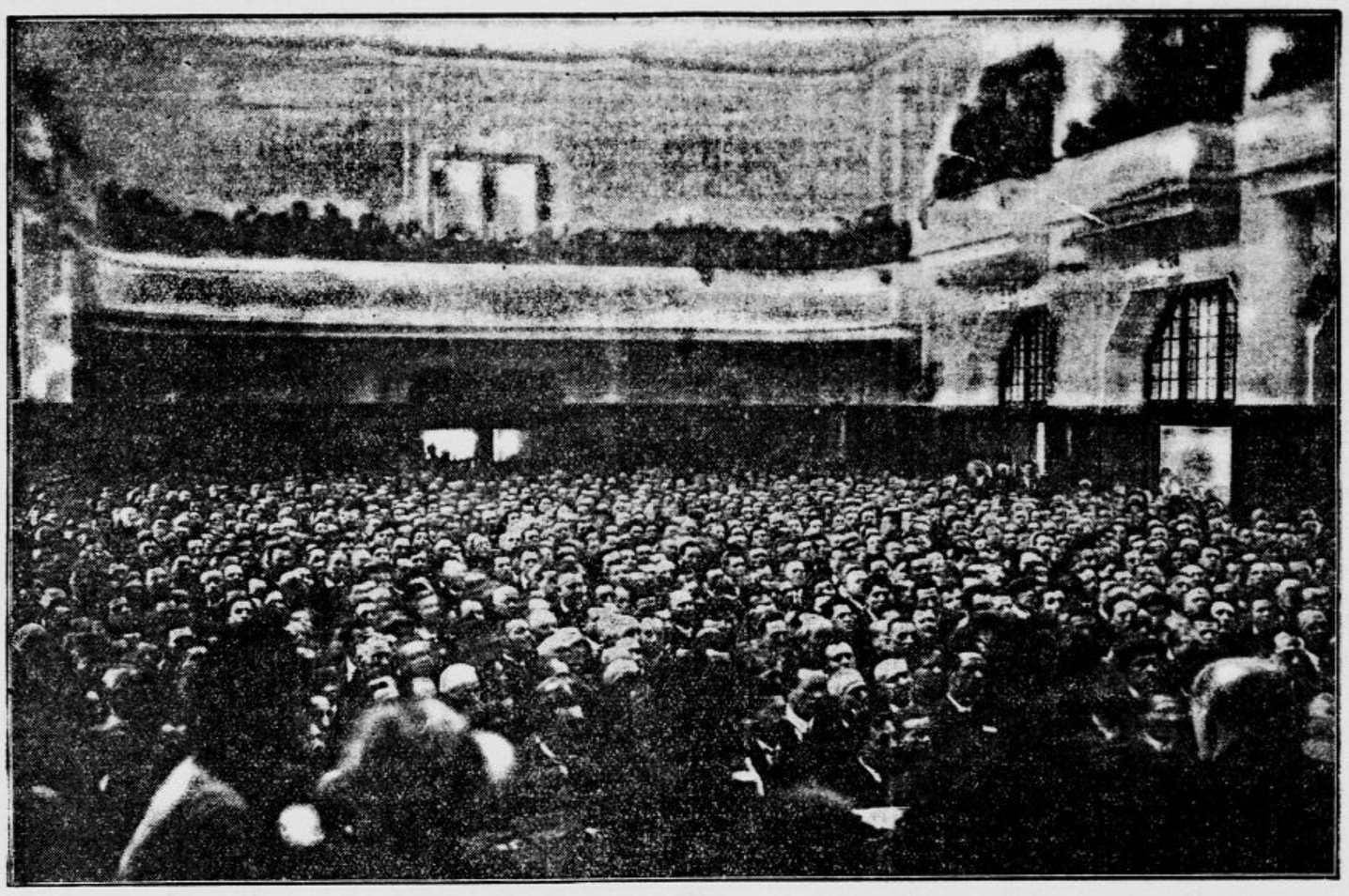

Pogled na ogromno množico v največji ljubljanski dvorani na Taboru

Ljubljanski zbor je bil tudi manifestacija složnosti in edinstva poslancev KDK. 33 narodnih zastopnikov iz vseh delov države je prihitelo na Tabor, da dokumentirajo, da ima Slovenija v poslanskem klubu KDK 85 energičnih braniteljev in zaščitnikov in da na drugi strani vidijo, kako je slovensko ljudstvo solidarno ž njimi. Nikdar še ni Ljubljana videla zbranih toliko poslancev, nikdar ni še čula tako krasnih besed, katere niso izgovorjene kot fraze, temveč kot izrazi rednega dela.

Ljubljanski tabor pomenja mejnik v političnem življenju Slovencev.

Ljubljansko jutro

Zlato solnce je zasijalo nad Ljubljano v zgodnjih jutranjih urah in vzbudilo Ljubljančane v radostnem pričakovanju pomembnega dne, ko naj pred predstavniki vseh delov naše države tudi oni manifestirajo svojo voljo in svojo odločnost za ravnopravnost in poštenje v svoji narodni državi. Mesto je nudilo vse bolj živahno sliko, kakor navadno ob nedeljah. Avtomobili so švigali po ulicah in vsa prometna križišča so oživela. Povsod so se neprestano zbirale v živahnih pomenkih večje in manjše skupine; Stipa in Svetozar, roko v roki v skupni borbi proti režimu nasilja in korupcije, sta bila pravcata senzacija za slehernega Ljubljančana. Mnogo jih je bilo, ki do danes niso poznali glavnih voditeljev KDK Radića in Pribičevića, še manj pa seveda druge poslance, katerih imena dnevno čitajo v novinah, ko se bore v parlamentu za pravico, svobodo in poštenje. Zato so vsi radovedno povpraševali, kdo vse pride, kdo je ta ali oni izmed poslancev, kakšen je prav za prav Stipa, kakšen Svetozar.

Solnce so kmalu zakrili oblaki in začelo je snežiti. Debele snežinke so počasi naletavale in pritisnil je oster mraz. Ljudje pa so se tesneje zavili v suknje in plašče, zavihali ovratnike in vztrajali. Vedno več jih je bilo na ulicah, vedno živahnejši so bili razgovori. Po 9. uri pa so se začele pomikati iz vseh smeri cele procesije proti Taboru.

Na kolodvoru

Okoli 7. ure zjutraj prihajajo v Ljubljano vlaki iz vseh smeri: iz Kamnika, Celja, Novega mesta, Jesenic, Rakeka itd. Dočim je drugače na kolodvoru kljub velikemu prometu vse nekam mirno, je vladalo danes že zgodaj zjutraj nenavadno pestro vrvenje. Vlaki so bili še bolj polni kakor druge dni, med potniki izredno veliko število moških, skoro vsi brez prtljage: udeleženci manifestacijskega zborovanja. Že s kamničanom, ki privozi par minut po sedmih so prispeli prvi udeleženci in nato z vsakim vlakom, največ pa z gorenjcem. Deloma so odhajali kar v mesto, deloma pa so počakali na kolodvoru, da se udeleže sprejema obeh voditeljev KDK in ostalih poslancev. Pozornost so vzbujali zlasti krepki gorenjski korenjaki v narodnih nošah.

Na kolodvoru je postajalo čedalje bolj živahno in na peron so pričeli v velikem številu dohajati tudi Ljubljan-

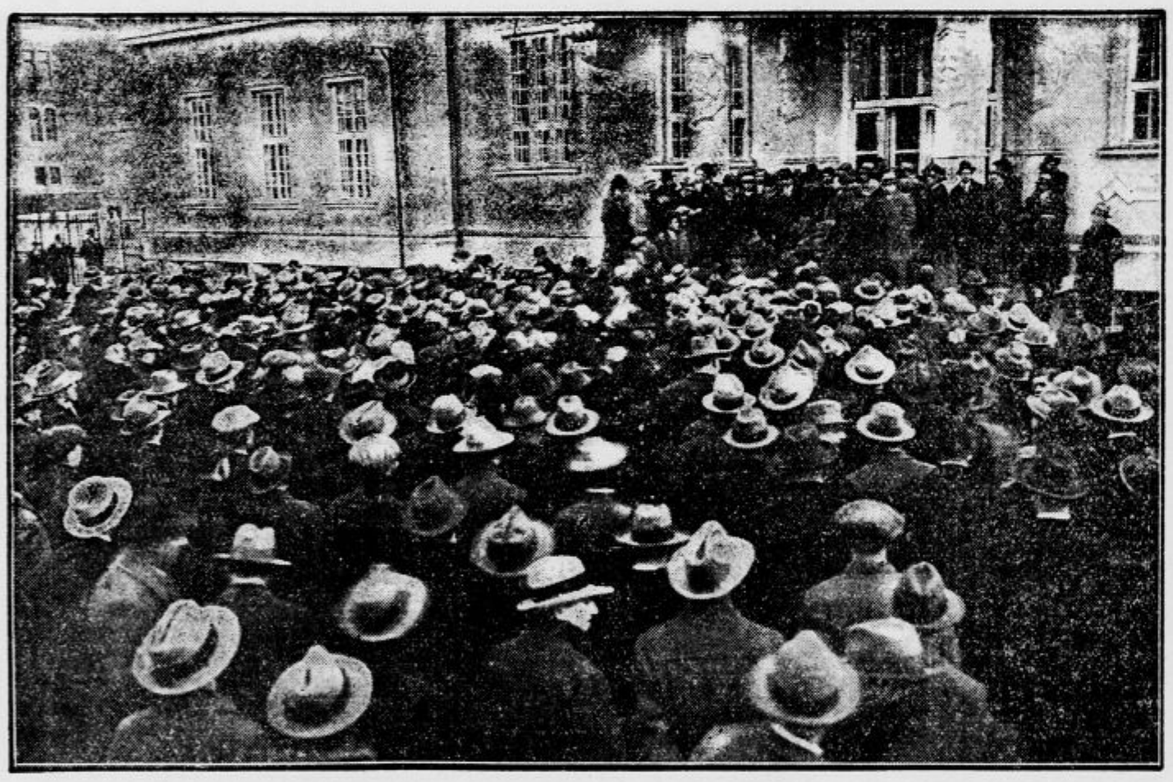

Istočasni shod na telovadišču

Tisoči odhajajo s Tabora

Manifestanti se poslavljajo od voditeljev KDK v Zvezdi pred Kazino

lani, da pozdravijo drage goste. Vedno bolj se je polnil peron; prišli so tudi župan dr. Puc, podžupan Turk, poslevodeči podpredsednik SDS Ribnikar, predsednik SKS posl. Pipan, predsednik ljubljanske organizacije SDS direktor Jug, predsednik k. o. SKS dr. Marušič in mnogo drugih predstavnikov SDS in SKS. Ob 8. je bil napolnjen ves peron.

Beograjčan prihaja...

Tam v smeri proti Lazam se je pojavil na obzorju mal in neznaten oblaček. Bilo je nekoliko po osmih in nekdo na peronu je vzkliknil: »Evo ga! Beograjčan prihaja!« Množica je bila kar elektrizirana. Ko je pridrvel vlak na kolodvor, ga je zajel cel val.

Poslanci so se nahajali v zadnjih treh vagonih. Prvi je izstopil ljubljanski poslanec dr. Albert Kramer. Jedva se je pojavil na vratih, že so zadoneli viharni vzkliki: »Živel dr. Kramer! Živela Kmetskodemokratska koalicija!« Val navdušenja se je stopnjeval, ko sta takoj nato izstopila oba voditelja KDK Stepan Radić in Svetozar Pribičević.

»Živel Tozo! Živel Radić! Živela koalicija!« je vzklikala množica, ki se je takoj razživela in obkolila voditelje. Tudi vsem drugim poslancem, ki so hitro drug za drugim izstopali, je množica prirejala prisrčne ovacije.

Ko se je navdušenje nekoliko poleglo, je stopil k gg. Radiću in Pribičeviću župan dr. Puc in je obema čvrsto stisnil desnico, takoj nato pa ju je toplo pozdravil v imenu načelstva SDS direktor Jug, v imenu SKS pa dr. Marušič, nakar je viharno aklamiran povzel besedo Stepan Radić. Njegov govor je bil duhovita zafrkacija današnjih prilik in zlasti si je privoščil prosluło kliko cincarjev. Množica je Radićev govor kvitirala z viharnim aplavzom, nakar so se poslanci v pripravljenih avtomobilih odpeljali v Zvezdo, kjer so jim pripravili zakusko.

Došli poslanci

Z beograjskim vlakom je prispelo 33 poslancev: Stepan Radić, Svetozar Pribičević, dr. Albert Kramer, Ivan Pucelj, Večeslav Vilder (Zagreb), dr. Sekula Drljević (Črna gora), Jure Matulić (Varaždin), Sava Kosanović (Rečko-moduška oblast), dr. Ivan Pernar (Zagreb), Hinko Krizman (Varaždin), dr. Milan Kostić (Srem), Stipa Matijević (Split), Rude Bačinić (Šibenik), Ante Babić (Srem), Karlo Galić (Bosna), Stjepan Tonković (Petrinja), Milan Podhraški (Varaždin), Štefin Valjavec (Krapina), Imbro Ćtivić (Nova Gradiška), dr Mikola Dragičević (Pančevo), dr. Svetislav Popović (Srem), Mijo Stuparić (Slavonija), Miške Račan (Požega), Ivo Čelan (Bosna), Valant Hodalič (Srem), Ivan Grandja (Zagreb), Franjo Malčić (Zagreb), Ivan Tisaj (Virovitica), Ivan Urek (Brežice), dr. Pivko (Maribor), Pavle Matica (Zagorje), dr. Juraj Šutej (Travnik), dr Sigmund Čajkovac (Srem). Drugi najavljeni poslanci so bili zadržani, med njimi radi seje finančnega odbora tudi dr. Žerjav.

Tudi s kasnejšimi vlaki so prihajali številni udeleženci na shod KDK, zlasti veliko jih je prispelo z mariborskim vlakom. S tem vlakom je prispelo tudi okoli 200 Zagrebčanov, večinoma omladincev, ki so se takoj po svojem prihodu formirali v strumno povorko in med prepevanjem nacijonalnih popevk krenili na Tabor. Vzklikali so neprestano obema voditeljema Pribičeviću in Radiću, koaliciji in beli Ljubljani.

Pred Taborom

Kmalu po prihodu jutranjih vlakov, že pred 9. uro dopoldne so pričeli ljudje prihajati v veliko dvorano. Pred glavnim portalom je postajalo živo kakor v čebelnaku; skupina za skupino je prihajala in to iz prav vseh krajev Slovenije. Zborovalci so prihiteli na veliki shod KDK celo iz oddaljene Bele Krajine in Prekmurja. Zelo mnogo jih je bilo iz Gorenjske in Štajerske, toda tudi Dolenjci in Notranjci niso zaostali. Iz ljubljanske okolice, zlasti iz Škofljice, Lavrce, Vevč in Posavja, a tudi iz Litije so se pripeljali na velikih, deloma lepo okrašenih vozovih. Največjo pozornost so vzbujali Litijčani, ki so imeli s seboj tamburaški zbor.

Med skupinami iz podeželskih krajev so se odlikovali zlasti Blejčani, oblečeni v slikovite narodne noše. Številne so bile skupine iz industrijskih revirjev: iz Zagorja so prišli z narodno zastavo, ki jo je nosil kmetski fant Fink. Na njej je bil z velikimi črkami vtkan napis: »Živela KDK«.

Že ob 9.30 uri je bila glavna dvorana tako polna, da se je moral vaš novodošlecev koncentrirati na stranske prostore in na balkone, ki so seveda tudi bili kmalu prenatrpani. Množice pa so še vedno in vedno prihajale. Ker se je izkazala nujna potreba, da se mora poleg zborovanja v glavni dvorani otvoriti zborovanje na prostem, so ga prireditelji otvorili na telovadišču pred levim stranskim vhodom, kjer so se kljub snegu, vetru in mrazu zbirale vedno nove množice, ki so z veliko napetostjo sledile izvajanjem govornikov.

V veliki dvorani

je vladala gnječa, kakor doslej še nikoli. Glava pri glavi. Napolnile so se tudi vse stranske dvorane, spodnje in gornje, in na balkonih so se posamezniki stoječ na stolih, rekviriranih do zadnjega komada v vsem poslopju, uprav opasno sklanjali preko prednikov, da bi bolje videli in slišali. Oni, ki so računali, da bodo, kakor običajno pri ljubljanskih shodih, dobili dovolj prostora še ob 10 ali celo kasneje, so se vračunali: že mnogo pred 10. uro je bila dvorana tako prenatrpana, da je moglo v njo na novo le še toliko ljudi, kolikor jih je z obupa nad silno gnječo odšlo in se pridružilo zborovanju na prostem. Znak krasne discipline te ogromne množice je, da se kljub temu izrednemu navalu ni zgodila niti najmanjša nezgoda. Ljudje so s potrpežljivostjo in zdravim humorjem prenašali gnječo, vročino in soparo in si niso po ničemer pustili kaliti svečanega razpoloženja.

Oder ni bil okrašen, a je tudi brez dekoracij nudil interesantno sliko. Poleg voditeljev in poslancev KDK in poleg novinarjev, ki so okupirali dve dolgi mizi ob levi in desni strani govorniškega pulta, so se na njem zbrali oblastni poslanci KDK iz Slovenije, številni odlični predstavniki organizacij obeh koaliranih strank in zastopstvo napredne Ljubljane z županom dr. Pucom na čelu. Z napeto pozornostjo je bil pričakovan pričetek velikega zborovanja a mnogi, ki niso mogli v dvorano, so resignirano odhajali izpred velikega portala ter se takoj priključili drugemu zborovanju na telovadišču.

Mogočen je bil pogled z odra na dvorano. Množica, kakršne še ni bilo na nikakem zborovanju v Ljubljani, je tu mirno in z največjim zanimanjem poslušala govornike, prekinjajoč jih z neprestanim odobravanjem in gromovitim ploskanjem. Poleg vseučiliškega profesorja si opazil obrtnika, višji uradnik je stal ramo ob rami s kmetom, meščan je ob premorih živahno izmenjaval svoje dojme z delavcem. V vseh enako so odmevale odločne besede poslancev, borcev za red, pravico in enakopravnost v državi. Težko je bilo določiti, na koga imajo jedrnati temperamentni govori večji učinek, kajti spontani vzkliki z ovacijami so se ponavljali neprestano in niso hoteli ponehati.

Otvoritev zbora v dvorani

Mogočni zbor v dvorani je otvoril točno ob 10. poslevodeči podpredsednik SDS

g. Adolf Ribnikar

z nagovorom, v katerem je izvajal:

Za skromne slovenske razmere naravnost velikanska udeležba je spremenila naš protestni shod v pravi ljudski tabor. Kadar se je naš narod zbiral na tabore je vedno pomenilo da gre za velike stvari. Z radostjo in udanostjo smo stopili v novo državo in menda ni bilo nikogar, ki bi se mu ne zarosilo oko, ko so padli stoletni okovi. Vsi mi smo imeli pred očmi ideal, da bodi naša država vzor, mogočna in napredna, narod njen pa srečen in zadovoljen. Minula so leta, a mesto, da bi bil šli naprej, smo šli nazaj! Namesto, da bi bili ljudje zadovoljni, vidimo povsod splošno nezadovoljstvo, veliko razočaranje. (Splošno pritrjevanje).

Ko v imenu sklicateljev in po naročilu KDK otvarjam današnji zbor, si štejem v čast, da pozdravim številne naše poslance, ki so prispeli v Ljubljano pod vodstvom svojih prvoboriteljev gg. Stepana Radića in Svetozarja Pribičevića (Burno in dolgotrajno odobravanje) Borci so to za pravico, za poštenje in za svobodo! Prišli so v Ljubljano, da vidijo, da se tudi Ljubljana in Slovenija pridružuje njihovi pravični akciji (Burno pritrjevanje) Prišli so v Ljubljano, da čujejo na lastna ušesa da kliče ta tudi Ljubljana in Slovenija na ves glas, da sta siti hegemonističnega režima, ki hoče samo izkoriščati in živeti na stroške drugih. (Tako je!) Prišli so v Ljubljano, da vidijo našo neupogljivo voljo v borbi za svobodo, enakopravnost in pravičnost. (Tako je!) Prišli so, da vidijo da se nikogar ne bojimo, niti blagoslovljenega pendreka g. dr Korošca! (Buren smeh in pritrjevanje.) Današnji zbor bi moral po programu otvoriti predsednik naše organizacije gosp. dr. Gregor Žerjav. (Zborovalci viharno kličejo dr Žerjavu), ki pa me je naprosil, da ga oprostim ker je nujno v Beogradu zadržan radi finančnega odbora. On vam pošilja iskrene pozdrave! (Živio Žerjav!) Da preidemo na dnevni red predlagam za predsednika današnjemu zboru načelnika SKS g. Pipana (Splošno odobravanje)

Predsednik g. Pipan:

Zahvaljujem se vam za zaupanje in si štejem v dolžnost, da v vašem imenu pozdravim v naši sredi naša prvoboritelja gg. Stepana Radića in Svetozarja Pribičevića. (Ponovno burno odobravanje) Čast mi je s tega mesta pozdraviti vse ostale poslance, ki so prispeli na današnji shod iz vseh krajev naše države (Živeli!) Pozdravljam končno vas, ki ste prispeli iz vseh krajev Slovenije in vas prosim, da zboruiemo mirno in dostojno, tako da bo to zborovanje v ponos našemu zrelemu slovenskemu narodu. Besedo podajam ljubljanskemu poslancu g. dr Kramerju.«

Poslanec dr. Kramer:

»Dragi prijatelji! Dovolite mi, da vam predstavim svoje tovariše in kolege, ki so spremili naša dva predsednika v Ljubljano, da vam pokažejo solidarnost vsega našega naroda, ki ga KDK zastopa s težnjami naše ožje sloven. domovine. Iz vseh krajev naše države, kjer ima naša koalicija korenine v narodu, so prihiteli poslanci te koalicije, da danes pred vami posvedočijo trdno voljo naše velike parlamentarne organizacije izvojevati zmago program, ki ga koalicija zastopa. (Viharno odobravanje).

Posl. dr Kramer je nato predstavil zborovalcem po vrsti vse poslance KDK, ki so jim zborovalci prirejali burne ovacije.

Pozdrav mesta Ljubljane

Predsednik g. Pipan je podal nato besedo županu dr **Dinko Pucu**, ki je izvajal:

Čast mi je pozdraviti današnji zbor v imenu napredne Ljubljane. (Burno odobravanje.) Pozdrav velja zlasti vam, bratje Hrvati in Srbi, ki ste prišli od daleč, da tudi danes na zunaj manifestirate edinstvo našega naroda. V prvi vrsti pa velja pozdrav vama, Svetozarju Pribičeviću in Stjepanu Radiću! Pozdravljam vaju ne kot predsednika posameznih strank, temveč kot voditelja koalicije, ki si je nadela nalogo, zboljšati razmere v naši državi. V 10. letih smo doživeli marsikako razočaranje in naš narod je zgubil vero v upravo, v skupščino, v politične stranke, da, izgubil bi bil pogum, ako mu ne bi bila ostala vera v krono in vojsko. (Živio kralj, živela vojska!) Naloga KDK je, da vrne našemu narodu vero v demokracijo in vero v parlament ter mu pribori pošteno administracijo ter izvojuje povsod spoštovanje poštenja in pravice (Viharno pritrjevanje.)

Pozdravi poslancev iz vseh krajev države

Poslanec dr. SEKULA DRLJEVIĆ je v samosnem govoru pozdravil zbor v imenu krine Črne gore, ki je biser države na jugu, kakor je Slovenija biser na severu. Kakor je branila Črna gora našo skupno domovino pred navalom Azijatov, tako se je Slovenija stoletja uspešno stavila v bran na oni strani germanskemu, na drugi strani pa italijanskemu pritisku. S svojo visoko kulturo in z uspešno obrambo navala združenih narodnih nasprotnikov so Slovenci dokazali, da so eminentno državotvorni faktor. Kakor smo se nekoč skupno borili proti našim skupnim sovražnikom na zunaj, tako se sedaj, združeni v KDK, borimo proti notranjim protivnikom slobode in pravice. — Viharen aplavz, ki je trajal več minut in navdušeno vzklikanje je bilo dokaz, da je govornik govoril vsem iz srca.

Posl. dr. NIKOLA DRAGIČEVIĆ je sporočil pozdrave Vojvodincev napredni Sloveniji in lepi, beli Ljubljani. Prišli smo semkaj, da pokažemo naše sile, da vidimo vašo moč in vašo odločnost, ki nam jo prožite v naši težki borbi. KDK in njena politika ne bazirata na politični trgovini, marveč sta si gg. Radić in Pribičević prožila drug drugemu roko, kar pomeni, da se je naš narod faktično ujedinil. KDK je izraz želje našega naroda, ki ga končno vidimo ujedinjenega. Ta naša borba, ki bo dovedla do sigurne zmage, gre za tem, da se končno uveljavi načelo, da smo v tej državi vsi enaki in ravnopravni. Ljubljana in z njo vsa Slovenija danes posvedočuje isto, kar je pokazal Zagreb in za njim Novi Sad. (Burno odobravanje in ploskanje.)

V imenu Dalmacije je pozdravil zbor poslanec **STIPA MATIJEVIĆ:** Čast mi je, da vas pozdravim v sredini vaše divne Slovenije, v beli Ljubljani, pozdravim v imenu Dalmacije in onega divnega Jadrana, ki smo ga branili na veke in ki ga bomo vselej branili pred vsakim sovražnikom. Najprej smo v Zagrebu, potem v Novem Sadu in danes v Ljubljani pokazali svojo moč, na velikonočni ponedeljek dne 9. aprila pa se bo tudi Dalmacija pridružila našim manifestacijam in pokazala, da je z nami vse, kar je zdravega in poštenega. To je najlepši dokaz, da je KDK na pravi poti in da gredo pod njeno zastavo nestrankani borci. (Živela Dalmacija! Živio Matijević!)

Pozdrave Bosne in Hercegovine je sporočil poslanec **IVAN ČELAN:** Pozdravljam vas v imenu vsega hrvatskega naroda iz Bosne, ki je združen v HSS, prav tako pa v imenu srbskega naroda iz Bosne, ki se zbira v vedno večjem številu v SDS. Četudi je ta narod siromašen in od vseh zapuščen, vendarle ni izgubil vere v boljšo bodočnost. Trdno zaupa v KDK, v kateri vidi edino jamstvo za izboljšanje sedanjih nevzdržnih razmer. Kakor manifestirate danes vi, bo tudi Bosna v kratkem stopila v kolo naših neomajnih borcev za lepšo in boljšo bodočnost. (Burno pritrjevanje in odobravanje.)

Viharno pozdravljen je nato povzel besedo poslanec katoliški župnik **PAVLE MATICA**, ki je v svojem nagovoru naglašal: Mi se zbiramo na teh velikih shodih v ogromnem številu. Zakaj? Zato, da se sliši kar najbolj in kar najbolj daleč naš glas, glas pravičnosti, poštenja, ravnopravnosti in svobode. Mi smo dosegli osvobojenje od Nemcev in Madžarov- nismo pa se rešili svojih notranjih nasprotnikov. Beograjski cincarji nas še vedno pljačkajo, hočejo napraviti Glavnjačo iz naše lepe domovine. Zato se mi borimo za notranje osvobojenje, za notranjo ravnopravnost, za pošteno upravo, da se bo lahko naš talentirani narod svobodno razvijal. Zato vas v imenu Hrvatov in Srbov iz Hrvatske iskreno pozdravljam kot borce za ravnopravnost in svobodo, za vse kar je dobro in lepo in pametno, kot borce proti reakciji. Živeli Slovenci! (Županku posl. Matici so zborovalci priredili viharne ovacije.)

Posl. Ivan Pucelj

je živahno aklamiran izvajal: »Prihajamo naravnost iz Beograda, ali prvič ne posamezno, nego združeni in složni (Veliko odobravanje.) Nismo združeni in složni samo zastopniki Slovenske kmetske stranke in slovenske Samostojne demokratske stranke (Živeli!), temveč prihajamo prvič složni in povezani v močno falango Kmečko-demokratske koalicije (Viharne ovacije.) To je prvi korak k lepši bodočnosti! Prihajamo v Ljubljano v trenutku, ko so v Beogradu najbolj vroča tla, ko vodimo najostrejšo borbo za dva prva pogoja v vsakem sožitju in napredku, borbo za poštenje in ravnopravnost. Iz te vroče borbe prihajamo med Vas zato, ker nam je treba Vašega pritrdila, da smo na pravi poti, da bomo lahko nadaljevali hudo borbo, ki nas še čaka in ki mora privesti k zmagi. Število vas, ki nas poslušate, je ogromno. Od zunaj, čujte, prihaja odmev druge tisočglave množice, ki zboruje na prostem, ker ni mogla v dvorano. (Burno dolgotrajno vzklikanje.)

Stepan Radić o važnih političnih vprašanjih

Ponovno pozdravljen z burnimi ovacijami je govoril Stjepan Radić. Uvodoma je duhovito pokazal, kako se je slovenski narod s pomočjo svoje dubovne kulture usposobil, da postane državni narod. Vzdržal je med dvema mlinskima kamnoma, Italijani in Nemci, za kar ima zahvalити svojim Vodnikom, Prešernom, Jurčičem, Gregorčičem. A vse slovenske velike može je klerikalizem preganjal. Gregorčiča so gonili kakor zver. Kakšna sreča, da je on ljubljanski škof mesto Jeglača! (Viharno pritrjevanje.) Kako znajo klerikalci preganjati, to veste, hujši so od peklenščeka! Govornik se spominja zaslug pokojnega dr. Kreka ter nato pripoveduje svoja opazovanja iz svojih dijaških let v Sloveniji. Z napeto pozornostjo poslušajo zborovalci reminiscence iz prvega hrvatsko-slovenskega abiturijentskega sestanka v Ljubljani l. 1891, ko je nastala prelepa Vilharjeva »Slovenec in Hrvat«, ki so jo slovenski in hrvatski dijaki prvič zapeli pred Vodnikovim spomenikom.

Prehajajoč na aktualna politična vprašanja nadaljuje govornik: Videli boste in slišali, da je v finančnem zakonu nekaj paragrafov, kakoršnih ni najti na celem svetu. V tem finančnem zakonu je med drugim tudi paragraf, naj se vse, kar se je od leta 1918. pa do danes porabilo brez kontrole in potrdila, tudi vse, kar se je pokradlo, kratkomalo odpiše in likvidira. Zakaj? Pred par meseci smo prejeli edini obračun za leto 1924/25, o katerem pa je glavna kontrola ugotovila, da ministri niso obračunali 2.112,000.000 Din. Takega zaključnega računa ne moremo vzeti niti v razpravo, kamoli, da bi ga odobrili. Da bi jih ne mogli več kontrolirati, je vlada stavila v finančni zakon ta člen, s katerim bi dobile generalni absolutorij vse tatvine in lopovščine od leta 1918 dalje. To je čl. 55. Zato bo razprava o finančnem zakonu zelo ostra in lahko rodi nedogledne posledice, pri čemer ni izključeno, da zapustimo skupščino in Beograd. (»Tako je. Le krepko po njih!«)

So pa še druge stvari. N. pr.

vprašanje prehrane.

To je tak škandal, da je težko najti v politični zgodovini sveta nekaj sličnega. Tudi ona tretjina Slovenije trpi pomanjkanje in nima tega, kar ji je treba. Slovenija plačuje največje davke. Vi ste preveč pošteni in plačate vse, kar zahtevajo. (Tako je!) To je sicer lepa čednost, toda danes je to velika neumnost. (Burna veselost in viharno pritrjevanje.) Od tega ne dobite ničesar nazaj. In tej Sloveniji, ki tako redno plačuje svoje davke, je dala kleroradikalska vlada najprvo samo 1 milijon in šele na naš pritisk je to podporo malo povišala. Cela Slovenija je dobila z 1 milijonom prebivalcev manj kakor kruševska oblast za 120.000 prebivalcev! Mi smo stavili nov predlog, ki ga je vlada sprejela. Videli bomo, kaj bo iz tega, bojimo pa se, da se bo švindel nadaljeval. Pripravljeni smo na to, bomo pa iz tega izvajali najostrejše konsekvence. (Tako je. Burno pritrjevanje.)

V časopisju čitate vsak dan

o velikem inozemskem posojilu

čitate o nettunskih konvencijah. To je dvoje kritlev, s katerimi hočejo cincarji navaliti na nas. Pomislite, za to posojilo so zastavili vse naše monopolske dohodke, ki znašajo okrog dve milijardi, vse bruto dohodke naših železnic, kar znaša tri milijarde, vse carine in ves davek na poslovni promet, kar znaša skupno okrog 6 milijard, to je nad polovico našega državnega proračuna. To so garancije, ki jih je ponudil finančni minister dr. Marković. Vidite, mi padamo nazaj, hujše, nego je bila Turčija pod Abdul-Hamidom. (Tako je!)

Veliki državnik Mellon, ki je danes v Ameriki finančni minister in ki je bil predsednik ameriške delegacije za ureditev dolgov, je ogledal našo gospodarsko statistiko, ki mu jo je predložil vaš vrli Slovenec Matijašić. Mellon se je čudil neizmernemu bogastvu naše države in si ne more predstavljati, kako more imeti tako bogata zemlja tako slabo gospodarstvo. Mi bi kmalu imeli mnogo prijateljev, če bi imeli urejene samouprave in izvedeno ravnopravnost. Toda danes ni v vladi nobenega poštenega in pametnega človeka, marveč vlada hegemonizem najhujše vrste. (Viharno pritrjevanje.)

A še hujši škandali se gode. Pri novem inozemskem posojilu je dogovorjena 3% provizija. Jaz sem se včeraj o tem na lastne oči prepričal. Pri 13 milijardah znaša ta provizija 390 milijonov. Sedaj razumete, zakaj Vukičević ne gre in zakaj se noče umakniti Marković. Hočejo, da gremo mi v njihovo vlado in da glasujemo za to svinjarijo. Oni šušljajo in šepetajo in nam poročajo na vse strani, češ ako smo državotvorci, moramo iti v Vukičevićevo vlado in glasovati za to posojilo. Če pa ne gremo v vlado, da moramo tudi v opoziciji glasovati za to posojilo. Jasno je, da mi tega nočemo. Mi takega posojila ne bomo podpirali, marveč bomo storili vse, da ga preprečimo ali pa gremo iz skupščine. (Viharno odobravanje.)

— A tu so še

nettunske konvencije.

Iz Ženeve sem dobil informacijo, da je predsednik italijanske delegacije g. Scialoia sporočil zunanjemu ministru dr. Marinkoviću, da mora iti Radić v vlado, kadar se bo razpravljalo o konvencijah. Če pa ne gre v vlado, mora glasovati za konvencije, tudi če je v opoziciji. Toda Mussolini še ni tak gospod, da bi gospodaril KDK. (Viharno pritrjevanje.) Če g. Mussolini lahko komandira, a mislim, da tega ne more, kako bo glasovala cincarsko-radikalska večina, a svojim dvojnim slepim črevom — mislim na dr Spaha in dr Korošca — (buren smeh) ne more nikdo komandirati KDK, razen Boga in naroda, ki jo je izvolil. (Večminutno frenetično pritrjevanje) Mi vemo, kaj država potrebuje, mi vodimo o tem račun, kaj je narodu potrebno, a Vukičević ni država in cincarji niso narod. Potrebno je, da mi sklenemo posojilo radi gospodarske krize, da ga sklenemo radi naše narodne obrambe in v tem pogledu stoji ves naš narod na istem stališču. Toda kupiti puške, kupiti letala, nabaviti podmornice, nabaviti topove, to je samo neznaten del narodne obrambe, glavni del obrambe pa je, da je narod zadovoljen (Živahno odobravanje.) Narod je zadovoljen, če ima minimum svoje eksistence. Toda kakšna eksistenca je to, ko se velik del naroda že več mesecev ni niti enkrat do sitega najedel! Naša gradniška inteligenca je klasificirana na radikale in demokrate. Čitajte »Slovenca«, to infamijo, ki piše, da noben uradnik ne sme iti z opozicijo. »Slovenec« ni več list za slovenski narod, marveč je postal glasilo beograjskih cincarjev. (Fujklici!)

Država je narod, simbol države je kralj, med narodom in kraljem pa obstoja v ustavnih monarhijah sodelovanje v parlamentu. To znači

parlamentarni režim,

na katerem bazira vse. Narod svobodno voli svoje zastopnike. Tako se formira večina v narodu in parlamentu in iz te večine izbere kralj vlado, ki se sestavi javno ob sodelovanju med narodom in kraljem. To je ustavna parlamentarna monarhija. Ni žrtve, ki bi je mi ne dali svoji državi, svojemu narodu in svojemu kralju, kadar se o tem svobodno razpravlja in svobodno odločuje. (Tako je.) Ako nam pa Velja Vukičević sporoča, to zahteva država, lahko dobi od nas samo nogomet. (Burno pritrjevanje.) Ostre so te besede, toda on jih zasluži.

Mi smo sklenili in se trdno odločili pri polni zavesti in spoznavanju svoje odgovornosti in svojih dolžnosti, da v vlado g. Vukičevića ne gremo v nobenem slučaju. (Viharno odobravanje.) Mi smo definitivno sklenili in smo odločeni, da ne gremo v nobeno vlado, ki ne pomeni temeljite spremembe sedanjega sistema. Naš sklep se glasi, da ostanemo v opoziciji, če ne dobimo objektivnih garancij za izvedbo našega programa, do prihodnjih volitev, najsi bodo kadarkoli, ali jeseni ali na spomlad, da pri teh volitvah izvojujemo večino, s katero bomo ustvarili napredno, pošteno vlado KDK. (Burno dolgotrajno odobravanje. Živela koalicija!)

Vi Slovenci se ne navdušujete zlepa, zato je vaše današnje navdušenje posebno pomembno. KDK je pokrenila ves

problem konsolidacije države

in problem osvobojenja na znotraj, kakor je tako lepo povedal moj prijatelj župnik Matica. To je ves problem. To niso več drobtinice z dunajske mize, ki jih mi nismo hoteli z Dunaja, pa jih nočemo tudi iz Beograda. (Burno pritrjevanje.) Mi zahtevamo pravico. Nočemo, da nam Vukičević pravi, naj gremo v vlado. Mi sami imamo v rokah moč in bomo šli v vlado, kadar bodemo hoteli. A mi hočemo, da vlado sami sestavimo.

Rečem naj vam še to-le:

Midva s prijateljem Pribičevićem se nikdar ne razideva. (Navdušeno pritrjevanje in večminutni aplavz), se nočeva raziti zato, ker nas veže veliko moralno delo. Mi moramo rešiti državo, a še posebej Slovenijo. Ako sva midva s Pribičevićem složna, potem ste tudi Slovenci sigurni. (Tako je!)

Nočemo v Vukičevićevo in nobeno drugo cincarsko radikalsko-demokratsko vlado s takimi slepimi črevesi.

Ne bomo odnehali vse dotlej, dokler s svojo lastno večino ne ustvarimo vlade, kakoršno naš narod potrebuje in zasluži.

Živeli bratje Slovenci!

•

Nad 5 minut trajajoče viharno pritrjevanje je sledilo Radićevim besedam. Dvorana je odmevala od gromkega vzklikanja obema voditeljema in poslancem KDK.

Ko je nato predsednik Pipan podelil besedo Sv. Pribičeviću je množica v dvorani izbruhnila v vihar novega navdušenja in dolgotrajnih ovacij. Z galerij je padalo cvetje. Tudi Pribičevićev govor je bil stalno prekinjan od burnega odobravanja.

Svetozar Pribićević o programu in delu KDK

Dragi bratje Slovenci in sestre Slovenke! Za vas in za celo Ljubljano je velika atrakcija, da nastopava tukaj St. Radič in jaz skupaj. Pred letom dni od Vas gotovo ni nihče mislil na to, da bi mogli iti skupaj, najmanj pa so si kaj takega mislili slovenski klerikalci, in na to tudi niso mislili oni, ki danes vladajo v Beogradu.

Našli smo se skupaj, ker je to zahtevala

potreba našega naroda.

(Viharno odobravanje). Politika ni mrtva stvar, ni nauk kakor n. pr. geologija, ona živi in se vedno razvija. Uvideli smo, da ideje, za katere smo se doslej borili sami, ne morejo zmagati drugače, kakor da gremo skupaj.

V Beogradu so delali razne kombinacije, samo na to niso računali, da bova Radič in jaz prišla skupaj. (St. Radič: Zato so vsi izgubili glave.) KDK ne predstavlja kake prečanske fronte.

Prečanska fronta ni bila ustvarjena od KDK.

Mi smo šli tako daleč, da smo demokratski stranki in demokratskemu klubu predlagali ustanovitev skupnega kluba. Mi, večina, smo nudili manjšini vodstvo naše državne politike. Večina prečanov je ponujala Srbijancem, da naj vodijo demokratsko politiko v naši državi. Ne da se izbrisati iz zgodovine, da prečanske fronte nismo hoteli mi, nego današnje srbijanske stranke. Nadalje je bil naš predlog, naj iz naše kombinacije ne bodo izključeni niti radikali, v kolikor so bili izvoljeni s svobodno voljo naroda, izključeni so bili samo policajci. Ako bi bili ti predlogi sprejeti, bi se pela druga pesem v naši državi, bi se vodila druga politika, bi bilo drugačno stanje v naši državi. So tudi radikali, ki z današnjim stanjem niso zadovoljni, toda na žalost namesto, da bi govorili tam, kamor jih je narod poslal, pišejo samo po listih...

Mi smo KDK ustanovili zato,

da uveljavimo načela enakosti in ravnopravnosti

v naši državi, sigurni v tem, da ta država, ako ostane v veljavi hegemonistični princip, ne more živeti. (Tako je!) Mi preko Save in Dunava smo bili sigurni, da Srbija sama zase, in čeprav je še tako slavna, ne bi bila tista sila v Evropi brez kulturnih prečanskih krajev, kakor je danes Jugoslavija. Samo z nami skupaj je postala naša država sila, ki jo upoštevajo druge večje sile (Tako je!)

Ne pravi ustava, iz katerih strank se mora ustvariti večina, in kateri ljudje se morajo imenovati za ministre, ampak zdrava pamet in državni interesi narekujejo, da

naj bodo v naši vladi zastopani vsi kraji in vsi deli našega naroda,

tako, da ne bi gospodarili drug proti drugemu, temveč da bi gospodarili vsi skupaj, da bi bili enaki in ravnopravni s Srbijo in drugimi deli našega naroda in države. (Burno pritrjevanje.)

Ta skupščina je izmed nas najbolj živahno pozdravila posl. župnika Matico in posl. Kosanoviča. To mnogo pomeni in iz tega bi se mogli v Beogradu mnogo naučiti. To pomeni, da hoče narod, ki je tako živahno pozdravil župnika Matico, naj vlada vera v Boga, da pa

noče popovske komande v naši državi.

(Burno pritrjevanje.) In ako narod tako živahno pozdravlja posl. Kosanoviča, pomeni to, da hoče narod imeti red in disciplino, da pa

noče Glavnjače v naši državi.

(Viharno odobravanje.)

V KDK nas je 85. Sigurno je, da imamo večino naroda v prečanskih krajih za seboj. Žalostno je, da srbijanske stranke ne uvidevajo, da bi morala biti Srbija na čelu borbe za enakost in ravnopravnost. Žalostno je, da našega boja ne podpirajo tudi one stranke in skupine iz naših krajev, ki dobro čutijo, kam nas vodi hegemonistični režim, a mu vendar služijo in vodijo efijaltsko politiko nad lastnim narodom. G. Korošec ima zgodovinsko zaslugo, da se je skupno s Hrvati, Srbi in naprednimi Slovenci iz naših krajev pridružil v usodepolnem času Narodnemu veču v Zagrebu, toda

zagrešil je tudi zgodovinski zločin,

da je v enako usodepolnem času postal ne-

tak cincarski sluga, ki pomaga se boriti proti enakosti in enakopravnosti v državi. (Viharni klici ogorčenja.) SLS je, namesto da bi nas podpirala, poceni prodala narodni interes za majhno provizijo, da sme preganjati svoje nasprotnike v Sloveniji. (Sramota!)

Vprašanja, ki so na dnevnem redu naše politike, je že omenil v svojem govoru moj tovariš Radić. Ko je angleški kralj Henrik III iskal posojilo, ki ga je potreboval za vojno, je zastavil relikvije sv. Edvarda. Mi ne moremo zastaviti relikvij, ker danes nanje tudi nihče ne daje več posojila, pač pa hočejo zastaviti polovico dohodkov državnega proračuna! Veliki Gladstone je rekel, da je vsako posojilo zlo. Mi tega ne rečemo, temveč samo pravimo, da bi bilo

posojilo potrebno samo v slučaju, ako bi služilo dviganju produkcije

predvsem agrarne. Ako pa bi se imelo to posojilo porabiti za kake neproduktivne namene, pa bi bilo to za narod velika nesreča. Že dosedanji naši dolgovi znašajo nad 50 milijard dinarjev. Zato je vprašanje posojila veliko in zelo važno. Zastopstvo KDK bo vse svoje sile, ki so velike, posvetilo proučevanju in rešitvi tega vprašanja. (Splošno odobravanje.)

Mi smo se našli

na eni fronti v borbi za enakost in enakopravnost.

Na tej fronti je prostora za vse, ki se hočejo za to boriti. Na tej fronti se lahko borijo tudi naši bratje iz Srbije skupaj z nami. Borba na tej fronti je danes otvorjena, a se bo šele razvila. Od te naše borbe ne bomo odnehali za ceno kakih drobtinic, ki nam jih hočejo vreči. Mi smo sigurni, da pridemo v vlado. Vsaka stranka, ki predstavlja narod, gotovo pa stranka kot mi, ki je izvoljena po svobodni volji naroda, ima pravico, da vlada v svoji državi. (Splošno odobravanje.) Program lahko izvaja v polni meri stranka šele tedaj, kadar ima oblast v rokah. V opoziciji ona kritizira in kontrolira, svoj program pa izvede v celoti, kadar dobi oblast. Mi javno povemo, da hočemo oblast in da hočemo svoj program izvesti. (Burno pritrjevanje.) Toda mi nočemo oblasti take, da na vladi služimo drugim in da svoj program izdamo. Rekli smo, da stavljamo kot

glavne pogoje,

da se depolitizira državna uprava, da se garantira razširjena lokalna avtonomija in da se sprovede gospodarska enakopravnost. Uradniki morajo prenehati biti agenti vladajočih klik in strank. Uradnik bodi steber kralja in države, ne pa steber stranke. Popolna depolitizacija državne uprave je ena izmed glavnih zahtev za naš vstop v vlado. Brez sodelovanja KDK se ta načela ne dajo izvesti. Naša koalicija je najbolj pozvana, da ta program izvede. (Viharno pritrjevanje.)

Tam v Beogradu **še ne vidijo,**

v kakšni kritični situaciji se nahaja danes naša država.

Oni se ne zavedajo, kake nevarnosti jo obkrožujejo. Na nas gledajo kot na ljudi, ki imajo to napako, da nismo iz Šumadije. Mi ne uživamo zaupanja, ker smo prečani. Mi moramo biti pod kontrolo, ker smo prečani. Nikaka žrtev, ki smo jo položili, ni za nas zadostna garancija. Nas puščajo v vlado, ali nam ne dovolijo vladati. Toda pod takimi sramotnimi pogoji ne bomo sodelovali v vladi. To ne znači sodelovati, temveč služiti. To ne znači vladati, temveč se plaziti. Mi tega nočemo! (Tako je!) Mi smo

za konstruktivno državno politiko!

Nasprotniki nam pravijo, da vodimo destruktivno politiko. Res je, **mi smo elementi destrukcije za ono, kar v naši državi ni v redu.** (Burno odobravanje.) Videli ste razliko med našim predlogom o prehrani in predlogom, ki ga je izdelala vlada. Vlada je izdelala predlog, da se gladujočim da miloščina. Mi smo predlog kot predstavniki svobodnega in ponosnega naroda stavili tako, da nočemo miloščine, temveč da naj se da narodu sredstva in dela, da svoj kruh zasluži.

SDS in HSS sta se med seboj viteško borili. Mi se teh svojih borb ne sramujemo. Ponosni pa smo, da smo se složili, ker je ideal, za katerega se borimo, tako velik, da zasluži vsako našo žrtev. (Burno odobravanje.) Bivši nasprotniki smo si podali roke v plemenitem zanosu in videč, da mislimo enako o vseh velikih problemih našega narodnega življenja. (Tako je!) Zato smo tako enotni kakor ena stranka. (Burno odobravanje.)

V vsaki državi je prvi temelj za napredek zadovolistvo naroda. Nobena država ni sigurna, pa naj ima milijone bajonetov, ako ne počiva na najsigurnejšem temelju, zadovoljstvu naroda. (Odobravanje.) Naš narod je v glavnem kmetski narod. Vsi bomo sigurni in napredni, ako bo naš kmet siguren in napreden. (Burno pritrjevanje.)

Mislim, da smo

dolžni spomniti se tudi svojih dragih bratov, primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov!

(Burno in dolgotrajno odobravanje.) Ne morda z namenom kake demonstracije, temveč zato, da se ve, da bijejo naša srca zanje vedno enako. Mednarodno življenje je tako napredovalo po veliki svetovni vojni, da mora narod, čeprav je razdeljen med različne države, ostati solidaren v svojih stremljenjih in čustvih, zlasti pa v medsebojni ljubezni vezan po krvi in jeziku. Videli ste, kako zastopa interese teh naših bratov naša vlada in kako to izgleda napram primeru postopanja drugih vlad proti sorojakom. Čuli ste, kako hrabro je govoril avstrijski državni kancelar Seipel o Nemcih na južnem Tirolskem. Veste pa tudi, kako se pri nas zatirajo glasovi solidarnosti za naše zatirane brate onstran meja. Zato uporabljam to priliko, da se čuje glas naše simpatije in ljubavi napram bratom, ki so kri naše krvi. Za nje ne zahtevamo nič drugega kakor to, kar imajo državljani drugega jezika v naši rodni državi. (Burno pritrjevanje.)

KDK predstavlja danes duh in dušo celokupnega našega naroda,

kajti načela, ki jih tukaj razvijalo, so last onih, ki se trudijo in bore za dobro našega naroda in države.

Ob tej priliki moram dodati tudi to, da bi naša država SHS niti ne bila ustvarjena in bi niti ne izgledala tako kakor danes, ako bi k temu ne pomagali vsi kraji in predvsem tudi Slovenci, ki ste doprinesli vse, kar more doprinesti narod za osvobojenje, ker ste bili antemurale Jugoslovenstva. Vi ste čuvali meje pred germanstvom in Italijo. Z velikimi žrtvami, s katerimi se je doseglo osvobojenje, ste vložili vse sile v ta namen, da postanemo v svoji državi sami svoji gospodarji. Ta država ni bila ustvarjena zato, da bi bili v njej gospodarji samo Srbijanci, ampak hočemo, da bi bili vsi skupaj gospodarji.

Naša borba ne bo prenehala vse dotlej, dokler se ta cilj ne doseže. To naj vedo in si zapomnijo vsi. (Burno dolgotrajno odobravanje in velike ovacije govorniku.)

Zaključni govor dr. Kramerja

Posl. dr. Kramer je h koncu na kratko povdaril:

Današnjega zbora ni treba zaključiti z nobeno resolucijo. Med tisoči, ki zborujejo v tej veliki dvorani in zunaj pred njo, ni različnih mišljenj, kako hočemo voditi bodočo politiko. Pred desetimi leti smo nosili zastavo v borbi za osvobojenje in ujedinjenje svojega naroda v lastno državo. Ob 10. letnici tega osvobojenja pristopamo novemu pokretu, pokretu za zmago našega notranjega osvobojenja. Zavladati mora pravica in enakopravnost v veliki skupni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki smo si jo priborili pred 10. leti po zaslugah naših junakov na bojiščih in odločne volje vsega naroda. Današnji tabor naj bo vsej državi viden znak, da se vsa Slovenija pridružuje borbi naše KDK za pravico in enakopravnost. (Burno pritrjevanje in odobravanje.)

Ob ponovnih ovacijah obema predsednikoma in poslancem KDK je predsednik Pipan opoldne zaključil veličastni zbor.

Istočasno zborovanje pod milim nebom

Ko je bila velika dvorana, največja v Ljubljani že davno tako natrpana, da ni mogel nihče več v njo in ne na galerije in v stranske dvorane, so še vedno prihajale nove skupine. Mnogi so se po brezuspešnih poskusih, da bi prišli v dvorano, zopet razšli, drugi so ostali na ulici pred sokolskim domom. Vedno več je bilo teh in zato so reditelji otvorili dohod na letno telovadišče. Ko so v tem prispeli v sprevodu s kolodvora že udeležniki, ki so se pripeljali z zagrebško - mariborskim dopoldanskim vlakom, njim na čelu zagrebška omladina, se je na telovadišču kmalu zbrala velika množica, ki je bolj in bolj naraščala. Vedno bolj glasno so se ponavljale zahteve, naj se vrši zborovanje tudi na prostem in ustrezajoč tej splošni želji je tajnik SDS dr. Rape nekako ob pol 11. med burnim odobravanjem otvoril zborovanje s kratkim nagovorom.

Ljubljanski podžupan Josip Turk je pozdravil zborovalce v imenu napredne Ljubljane in izzval burne ovacije slovenski prestolici.

Drug za drugim so se nato vrstili govorniki, poslanci KDK, vsi živahno pozdravljani od množice, ki je vedno bolj naraščala. V kratkih govorih so vsi podčrtavali pravičnost borbe, ki jo vodi Kmečko - demokratska koalicija za enakopravnost in poštenje, povdarjali solidarnost obeh združenih strank in izražali svoje veselje, da je tudi naša lepa, visoko civilizirana Slovenija v taboru KDK. Govorili so poslanci: hrvatski seljak Malčić, Kosanović, Medjimurec Kernić, dr. Čajkovac iz Srema, katoliški župnik Matica, dr. Kostić iz Zemuna, minister n. r. dr. Hinko Krizman iz Varaždina, Črnogorec dr. Drljević, Antolić in Valjavec iz hrvatskega Zagorja ter naši domači poslanci Ivan Puceli, Ivan Urek in dr. Pivko, ki je s svojim kratkim nagovorom okrog 12. zaključil zborovanje na prostem.

Kljub hudemu mrazu in naletavajočem snegu so zborovalci vztrajali do konca in pozorno poslušali izvajanja govornikov. Kakor v dvorani sta bila tudi na telovadišču predmet posebno prisrčnih ovacij župnik posl. Matica in znani borec proti sramoti Glavnjače posl. Kosanović. Živahno odobravanje je žel posl. Ivan Puceli s svojim povdarkom, da nove enotne fronte poštenih in resnicoljubnih ljudi v Sloveniji ne stare nobena sila in da si bo prej ali slej osvojila tudi vso ožjo domovino.

Triumfalen sprevod v mesto

Po zaključku zbora so se množice razlile po ulicah. To je bil pravcati «narodni val», kakor so dejali nekateri, ki so se drenjali skozi ozke izhode s telovadišča ter se sproti uvrščali v ogromno povorko. Na čelu zastavonoša, krepak kmetski fant iz Zagorja z ogromno trobojnico, za njim izvrstna naša železničarska godba «Sloga», ki je ves čas do Zvezde udarjala čvrste koračnice — in za voditeljema Radićem in Pribičevićem vsi poslanci, zastopniki organizacij KDK in premnogi udeleženci zbora, korakajoč strumno v osmerostopih. Sprevod je zaključil voz z vrlimi litijskimi tamburaši.

Triumfalna povorka je po taktu koračnic in prepevaje krenila po Vidovdanski cesti, nato skozi Komenskega ulico, nakar je ob kraju Dalmatinove ulice zavila na Dunajsko cesto ter, ob velikanskem špaliru, iz katerega so doneli Pribičeviću in Radiću enodušni pozdravi, pasirala Šelenburgovo ulico in se pred Kazino razvalovila kakor morje. Tu je ponovno vzkipelo navdušenje. Poslanci KDK so morali varovati oba voditelja pred navalom navdušenih zborovalcev, ki so v znak zahvale hoteli osebno stisniti roke obema voditeljema.

V kratkem času je bil ves trg pred Kazino napolnjen s tisoči, ki so neprestrgoma vzklikali voditeljema KDK, ki so se med tem zbrali na kazinski terasi.

Tretji zbor v Zvezdi

Ko je klicanje nekoliko ponehalo, je prvi spregovoril ST. RADIĆ, ki je nagovoril množico. Rekel je m. dr.:

Dragi Ljubljančani! Že prijatelj Pribičević je rekel na današnjem zborovanju, na našem taboru ob koncu svojega govora, da je današnja skupščina najbolj živahno in najdalje pozdravljala župnika Matico in poslanca Kosanovića. Prijatelj Pribičević je potem povdaril, da je današnja skupščina hotela s tem jasno povedati, da nočemo popovske vlade in policijske diktature. Mi hočemo svobodo duha, svobodo svoje osebnosti. V politiki narodnega vala je potrebno, da je narod pameten in jak. Hrabrost daje prepričanje, pamet dajejo izkušnje, in mi jih imamo dosti, jakost pa daje sloga, ne slučajna, temveč ona, ki je izrastla iz nas samih. Slogo mo ustvarili in sedaj je treba, da pride vlada v roke onih, ki hočejo tako vladati, da bo v vsej državi zavladalo zadovoljstvo.

Po tem današnjem taboru hočemo prirediti zborovanja tudi še drugod v Sloveniji, v Mariboru in Celju, imeli pa jih bomo tudi po vsej ostali državi, tudi v Beogradu, kamor mora priti najmanj 50 tisoč ljudi. Prišli bodete iz Ljubljane, poslali jih bo Zagreb, in tisoče jih pride iz Pančeva, Zemuna, Novega Sada. To bo naš največji zbor. Živeli!

Množica je pričela burno klicati Radiću in mu prirejati ovacije, ki so se ponovile, ko je pričel govoriti drugi predsednik KDK SVETOZAR PRIBIČEVIĆ, ki je rekel med drugim:

Bratje in sestre! Naj vam povem, zakaj nam je bilo najmilejše priti v Ljubljano. Zato, ker je Ljubljana izmed vseh naših glavnih mest najbolj jugoslovensko mesto. Ona je bolj jugoslovenska, nego Zagreb, in gotovo mnogo bolj nego Beograd. Kolika bi bila sreča, ako bi bil Beograd tak kakor Ljubljana! Potem bi nam ne bilo treba prirejati taborov. Ti tabori so nam sedaj potrebni zato, da pridejo v Beogradu do pameti. Naša prestolica bo vršila samo takrat v polnem obsegu svojo nalogo, ako bo v njej zavladal pravi jugoslovenski duh.

Govor Sv. Pribičevića je množica sprejela z viharnim odobravanjem. Priredila mu je dolgotrajne ovacije.

Z viharnim aplavzom pozdravljena sta tudi pred Kazino govorila posl. MATICA in KOSANOVIĆ, ki sta s svojim osebnim nastopom med Slovenci le še povečala svojo popularnost, pridobljeno potom naših listov in radi svojih odlonih nastopov v Beogradu. Množica pa se še ni hotela raziti, temveč zahtevala, da govori še ljubljanski poslanec dr. Kramar. Ko se je ta pojavil na balkonu, ga je sprejel vihar ovacij.

V svojem kratkem nagovoru je dr. KRAMER povdarjal: Kot ljubljanski poslanec sem ponosen na veliki uspeh današnje prireditve, na uspeh, ki je pokazal, kako naša Ljubljana iskreno čuti za vse, kar je pošteno in dobro v naši državi. Ponosen sem, ker je Ljubljana zopet pokazala svojo energijo kakor vedno, kadar so bila na dnevnem redu velika nacionalna vprašanja. Ljubljana je danes dokumentirala, da hoče biti v prvih vrstah velike fronte KDK, skupno z našim kmečkim narodom, nerazdruženo z brati Hrvati in Srbi, da izvojujemo notranjo svobodo v naši državi.

Govor dr. Krameria je sprejela množica z viharnimi ovacijami in burnim odobravanjem. Iskreno in burno pozdravljen je bil tudi zadnji govornik poslanec PUCELJ, ki je izvajal med drugim:

Čuli ste že na Taboru od našega predsednika in prijatelja Svetozarja Pribičevića, ki je rekel naslednje besede: »Res je, bili smo različnih nazirani in misli in borili smo se drug proti drugemu. Toda uvideli smo, da ideje, za katere smo se doslej borili sami, ne morejo zmagati drugače, kakor da gremo skupaj.« Isto, kar je on rekel za svojo osebo in Stjepana Radića, velja tudi za nas Slovence. Vi ste prišli sem, da naše delo blagoslovite. Vaša naloga je sedaj da poveste slovenskemu narodu, da se more v naših vrstah z uspehom boriti za svoje pravice. Če boste to storili, bodo nas protniki izgnali kakor sneg v pomladanskih dneh.

Med burnimi ovacijami voditeljem KDK se je množica nato polagoma in mirno razšla.

Lep popoldan v Kazini

V veliki dvorani Kazine se je nato vršilo skupno kosilo, ki se ga je udeležilo okrog 300 gostov. Sijajno razpoloženje po mogočnih vtisih se je le še stopnjevalo s številnimi, zapored sledečimi zdravicami.

Goste je z ljubeznivim nagovorom pozdravil kot domačin predsednik Kazine posl. dr. Kramer. V daljši napitnici, polni šegavih duhovitosti, je g. Radić nazdravil Slovenkam, nakar so še govorili nar. posl. Pucelj in dr. Pivko, podžupan Turk, zastopnik ljubljanske omladine Jelenc, posl. Ivo. Čelan iz Bosne, Svetozar Pribičević, dr. Marušić, Albin Koman, posl. Anton Babić, posl. Tonković, posl. dr. Drljević, predsednik Sancin, zagrebški obč. svetnik dr. Juriša in končno posl. dr. Kostić, ki se je prisrčno zahvalil prirediteljem zbora in domačim govornikom, nato pa napil zadržanemu posl. Žerjavu, kateremu je vsa dvorana ob tej priliki priredila frenetične ovacije.

Brzojavni pozdravi

Na shod je prispela cela vrsta brzojavnih pozdravov organizacij in somišljenikov SDS in SKS iz vseh krajev Slovenije. Brzojavke izražajo popolno solidarnost z zborovalci in apelirajo na poslance KDK, da nadaljujejo svojo borbo na korist volilcev in vse države. Poleg drugih je zborovanje brzojavno pozdravila tudi organizacija SDS iz Ogulina.

Slovo na kolodvoru

Po banketu so si poslanci z izjemo Stjepana Radića, ki se je že popoldne okrog 17. z avtomobilom odpeljal v Zagreb, ogledali mesto in njegove naprave, nekateri izmed njih so tudi obiskali Narodno tiskarno. Ob 20. so se poslanci z brzovlakom odpeljali v Beograd. Na kolodvoru je bila zopet zbrana večja množica entuzijastov, ki je narodnim poslancem prirejala prisrčne ovacije. Tik pred odhodom vlaka se je poslovil od zbranega občinstva dr. Juriša. Zahvalil se je podžupan Josip Turk. Množica je nato hotela, da govori še Pribičević, toda vlak je že krenil. Še enkrat so zagrmeli klici »Živio!«, cvetje se je vsulo v vagone in kmalu so luči beograjskega brzovlaka izginile v temi.

Vse prireditve so potekle v najlepšem redu, brez incidentov in disharmonij. Današnja nedelja je znova dokumentirala politično zrelost naših ljudi in pokazala tudi, kako nepotrebne so bile varnostne priprave policije. Ljubljani in vsem zunanjim udeležencem bo ostal današnji dan v lepem spominu, našim poslancem pa bo novo bodrilo, da vztrajajo v borbi za sveto in pravično stvar.

Kaj pravijo beograjski in zagrebški listi

Ljubljana, 19. marca.

Včerajšnje veličastne manifestacije KDK v Ljubljani so odjeknile širom cele države in napravile v vsej javnosti globok utis. Vsi današnji listi podčrtavajo veliko važnost včerajšnjega ljubljanskega tabora KDK, ki mu pripisujejo tem večji pomen, ker so voditelji SLS v Beogradu doslej vedno zatrjevali, da stoji vsa Slovenija za njimi in sedanjo vlado. Zato je včerajšnja manifestacija politične kroge naravnost iznenadila, kar odseva tudi iz obširnih poročil, ki jih prinašajo o shodu veliki beograjski in zagrebški listi na prvih straneh svojih današnjih izdaj.

Beograjska «POLITIKA» piše: Kmečko demokratska koalicija je pričela v zadnjem času dobro organizirano in ostro kampanjo v prečanskih pokrajinah proti sedanjemu režimu. Doslej je priredila tri velike shode. Dočim je bilo na shodu v Zagrebu razpoloženje mas ogorčeno in skrajno borbeno, se je v Ljubljani manifestiralo nezadovoljstvo na miren in dostojanstven način. A tudi na ljubljanskem shodu so se pokazali znaki borbenosti in navdušenja. To je iznenadilo nepristranskega opazovalca, ker so Slovenci znani kot miren in hladen element, ki trezno in realno presoja življenje. Slovenci se ne navdušujejo z lepa in niso prijatelji shodov, katerih se le redko udeleže v velikem številu. Včerajšnji shod KDK pa je bil zelo dobro obiskan in je izredno uspel. Pred dvema letoma je prišel g. Stepan Radić v Ljubljano kot prosvetni minister. Takrat so mu omladinci, Orjunaši in klerikalci priredili demonstracije. Včerajšnji shod pa je pokazal dijametralno razliko. *Tako ljubljanski, kakor novosadski shod KDK dokazujeta, da je nastal v prečanski masi globok preokret, ki je ogromnega pomena.*

Beograjsko «VREME»: Na shodu sta podala gg. Radić in Pribičević zelo važne politične izjave. Predstavnika opozicije sta ponovno naglasila, da nočeta v vlado gospoda Vukičevića, marveč samo v tako vlado, ki bi pomenila temeljito spremembo režima v državi. Podčrtala sta važnost vprašanja inozemskega posojila, ki ga ni mogoče skleniti brez pristanka prečanskih pokrajin. G. Pribičević se je toplo zavzel za pravice naših manjšin v Italiji. Končno pa se je tudi na tem shodu naglašalo, da vlada med obema koaliranima strankama popolna sloga.

Zagrebške «NOVOSTI»: Izredne važnosti so izjave, ki sta jih podala gg. Radić in Pribičević zlasti glede vstopa KDK v vlado, glede inozemskega posojila in nettunskih konvencij. Značilno je, da je g. Radić posebej naglasil, da KDK v nobenem slučaju ne gre v vlado g. Vukičevića, pa tudi v nobeno drugo vlado, ki bi ne pomenila spremembe sedanjega sistema. Zanimivo je, da je g. Pribičević med drugim aludiral tudi na zadnjo afero g. Radića v Narodni skupščini glede povzročitve svetovne vojne ter povdaril, da je vojno izzvalo vprašanje južnih Slovanov v Avstro-Ogrski. Oba govornika sta povdarjala, da se KDK ne bo razšla, marveč da bo vztrajala do konca v borbi za enakopravnost, zakonitost in poštenje. G. Radić pa je še dodal, da lahko pride do tega, da KDK zapusti Beograd in se ne vrne več tako kmalu.

Zagrebški «JUTARNJI LIST»: Zanimanje, ki je vladalo za ljubljanski shod KDK v vsej javnosti, so še znatno povečali zadnji dogodki v Narodni skupščini. Baš zaradi tega je privabil ta shod tudi toliko novinarjev iz cele države, kot doslej le redkokateri drugi shod in velika dvorana sokolskega Tabora je bila tako prenapolnjena, da je moralo veliko število pristašev ostati na vrtu, zaradi česar sta se nato vršila paralelno dva shoda.

Zagrebška «RIJEČ» prinaša zelo obsežno in podrobno poročilo in naglaša da je imela Ljubljana v nedeljo nenavadno svečano lice. Sicer prislovično trezni in resni Slovenci so se včeraj otresli svojega hladnega dostojanstva in z najtoplejšimi čustvi in nenavadno prisrčnostjo sprejeli voditelje KDK.

Da se ne pozabi!

Skoraj vse dni prošlega tedna je «Slovenec» na razne načine hujskal proti nedeljskemu shodu KDK. Niti enkrat mu nismo odgovorili, ker smo smatrali pod svojo častjo odgovarjati na take napade. Da se pa ne pozabi kaj vse je «Slovenec» pisal, citiramo danes glavne njegove izbruhe, prepuščamo pa sodbo o njih javnosti sami. «Slovenec» je med drugim pisal tako-le:

Sreda, 14. marca: Pod naslovom «Tam-tam-tam na Tabor»: «Ker imajo v Ljubljani za tako manifestacijo vsekakor premalo ljudi...» «Da bi Žerjavovska strankarska prireditev ne doživela preveč blamaže...» «Žerjavovski shod, če bi bil tudi od raznih radovednežev dobro obiskan, svojega cilja ne bo dosegel...» «Tudi ne moremo verjeti, da bi se hoteli izpostavljati pri protivladnih demonstracijah razni državni uslužbenci...»

Četrtek, 15. marca: Pod naslovom «Jezik-politika»: «Da je polomija hujša in sramota večja, spremlja Radića pri vseh parlamentarnih polomijah in ga bo spremljala v nedeljo tudi na Tabor SDS... Ta shod mora biti pogrebščina vse dosedanje politične borbe SKS... Sramota, ki je doslej ležala samo nad hrvatskim ljudstvom, naj se v nedeljo prenese tudi na tisti del slovenskih volilcev, ki se štejejo med SKS in SDS. Ravno dogodki, ki se te dni dogajajo v parlamentu, dokazujejo, da sta ti dve stranki nepoboljšljivi, da je za nju edina rešitev, da izgineta s površja. Kdor sam noče biti sodeležen sramote, ki sta si jo nabrali ti dve stranki, mora poskrbeti, da ga ne bo med nedeljskimi poslušalci na Taboru».

Petek, 16. marca. Pod naslovom: «Bum-bum-bum»: Zato naj se Žerjavovski in radićevski batinaši ne delajo lepe s frazami o svobodi, demokraciji in enakopravnosti. Povejo naj raje vsem onim, ki hočejo kot pozabljivi in nepoboljšljivi čudaki po kmečko-demokratski kostanj v ogenj...»

Sobota, 17. marca: Pod naslovom: «Pred predstavo»: «Svet ni videl večje komedije kot je opozicija, ki jo uganja «Koalicija kmečke demokracije, KKD (KoKoDak)...» Čuditi se ni ne Pribičeviću ne Radiću, pač pa tistim oslom na Taboru, ki jim bodo verjeli... «Vse jim bodo verjeli njihovi sds in sks backi».

Nedelja, 18. marca: ... zakaj romajo po Jugoslaviji in prodajajo svojo neslano demagogijo? Tega jih seveda tisti pomilovanja vredni pristaši na Taboru ne bodo vprašali, vprašuje jih pa ogromna večina slovenskega ljudstva, ki lažnivo in sleparsko politiko KDK slej ko prej odločno odklanja. Le znamenje največje politične in državljanske svobode ter velikodušnosti slovenskega ljudstva je, če sme take vrste «koalicija» med nami sploh javno nastopati.

V soboto, dne 17. in v nedeljo, dne 18. marca pa je «Slovenec» razen tega priobčil dve karikaturi o Radiću: Na prvi so «konjske fige», na drugi pa nočna posoda.

Resnično, resnično: hotel je prekleti, pa je blagoslovil...

Ker so iz škofove tiskarne baš minuli teden pošiljali ljubljanskim volilcem «Slovenca» v propagandne svrhe brezplačno, je prav, da so obenem pokazali tudi svojo resnicoljubnost in dostojnost. Boljše se «Slovenec» Ljubljančanom res ni mogel priporočiti, kakor se je s svojo pisavo v zadnjem tednu. Čudno ni, da je romal nazaj v škofovo tiskarno.

SMEH! *Danes premijera* SMEH!
najboljše groteske neprekosljivega
Bustera Keatona
Moč in lepota
Ta izborna komedija prekaša vse Patachonove filme. Publika se smeje do solz! V Zagrebu je bil film osem dni nepretrgoma na sporedu.
Predstave ob 4., pol 6., pol 8. in 9. uri.
Telefon 2124 Elitni kino Matica

Občni zbor SLD

Na včerajšnjem XVII. občnem zboru SLD, ki se je vršil ob 9. dopoldne v kolodvorski restavraciji v Ljubljani ter ga je otvoril in vodil društveni predsednik dr. Ivan Lovrenčič, se je v prvi vrsti razpravljalo o najvažnejših življenskih vprašanjih, ki zadevajo naše lovstvo, predvsem o predstoječem novem lovskem zakonu, ki sicer začasno po prvotnem predlogu še ni bil na merodajnem mestu razpravljan, niti sprejet, dalje o orožnem zakonu, o obligatornem članstvu, o stališču društva napram državi in napram našim oblastnim skupščinam glede na organizacijo nove lovske zbornice itd.

V svojem nadaljnjem predsedstvenem poročilu se je pečal dr. Lovrenčič z reorganizacijo SLD, ki se bo v kratkem reorganiziralo v dve oblastni sekciji s posameznimi sreskimi pododbori v mejah ljubljanske in mariborske oblasti. Mariborska sekcija se je reorganizirala že pretekli teden, dočim se bo ljubljanska ustanovila takoj, ko bodo potrjena od oblasti nova pravila. Tozadevno sta se pojavili v društvu doslej dve struji, prva zastopa stališče, naj društvo še v bodoče enotno nastopa in deluje s podružnicami; druga struja v društvu pa stremi za tem, da se čimprej provede reorganizacija SLD, kar pa je deloma še zaradi gotovih formalnih in drugih težav momentano nemogoče.

Z organizacijo lovske zbornice naj bi slovensko lovstvo pridobilo glede reševanja lovskih zadev s strani oblasti svoj posvetovalni glas in s tem ingerenco na odločitev raznih važnih vprašanj.

Tajniško poročilo je podal tajnik ravnatelj Repovš. Društvo je imelo koncem lanskega leta skupaj 3038 članov, v preteklem poslovnem letu je umrlo 17 članov, in sicer trije ustanovni in 14 rednih članov. Društveno glasilo »Lovec« je izšlo v 24 številkah in izkazuje precejšen primanjkljaj, vsled česar je stavil blagajnik predlog, da se zviša letna naročnina za redne člane od 50 na 60 Din, za poklicne lovce (zaprisežene lovske čuvaje) pa od 25 na 40 Din.

V svrho čim izdatnejšega zmanjšanja primanjkljaja »Lovca« naj bi društveni člani agitirali med znanci za čim večjo pristopitev k društvu, ker se bo edino z mnogobrojnim članstvom dal sanirati primanjkljaj društvenega glasila.

Blagajniško poročilo je podal društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mestnega dohodarstvenega urada.

Na predlog g. Bahovca je bil odboru podeljen absolutorij. Volitve novega odbora se niso vršile, ker bo tekom tega leta vse upravne posle za starim odborom prevzel itak bodoči odbor sekcije.

Stavljenih je bilo še več samostojnih predlogov, nakar je predsednik zaključil skoraj 3 ure trajajoči občni zbor.

Proslava velikega obrtniškega praznika

Slavnostno zborovanje Zveze obrtnih zadrug povodom 25-letnice obstoja in delovanja

Včeraj dopoldne se je v dvorani Narodnega doma v Ljubljani vršilo slavnostno zborovanje povodom proslave 25letnice obstoja Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani.

Zborovanje je otvoril zvezni predsednik g. Josip Rebek, ki je uvodoma pozdravil zaslužnega prvoboritelja in obrtniškega organizatorja g. Engelberta Franchettija, načelnika dr. Marna, ljubljanskega podžupana g. Josipa Turka, nadalje ob živahnem odobravanju nar. posl. dr. Kramerja ter predstavnike hrvatskega obrtništva, predsednika Saveza hrvatskih obrtnikov g. Milana Ramuščaka in podpredsednika Milana Rosenberga. Nadalje je predsednik pozdravil predsednika vrhovnega obrtniškega sveta g. Ivana Rebeka iz Celja, Jakoba Zadravca (Središče), g. Ivana Bureša (Maribor), fin. svet. g. Bonača, zastopnika Zbornice TOI, zastopnika Zveze industrijcev inž. Milana Šukljeta, direktorja Reisnerja, ravnatelja in konzula Dularja in druge goste

Predsednikovo poročilo

V svojem govoru je predsednik nato povdarjal, da slovenski obrtnik nima stare zgodovine in ne tradicij. V velikem svetu je novinec, v mejah svoje domovine pa nosilec bodoče obrti. Navzlic temu moramo v zadnjih 25 letih ugotovit' v našem obrtništvu znaten napredek, predvsem v dvigu stanovske zavesti. Zgodovina Zveze obrtnih zadrug posega prav tja v čase, ko slovenskega obrtnika kot gospodarja skoraj ni bilo. V drugi polovici preteklega stoletja obrtne zadruge niso bile zaščitnice obrtnika, temveč okostenele poluradne institucije, ki so jih vodile dunajske in graške centrale. Toda zavest našega obrtnika se je polagoma dvignila in začutil je potrebo po tesnejši združitvi, za kar gre velika zasluga g. Franchettiju, ki je pričel združevati zadruge v zvezo.

Po ustanovitvi zveze so pričela leta dela in težkih bojev, v katerih so našli obrtniki polno podporo pri najodličnejših predstavnikih našega gospodarstva. Njim vsem je slovensko obrtništvo odkritosrčno hvaležno za podporo in sodelovanje. Ob ustanovitvi je imela zveza 8 članic zadrug, danes jih pa štele 49.

Za bodočnost se nam odpirajo velike in težke naloge. Urediti bo treba vzorno gospodarstvo tudi v najmanjšem podjetju, moderniziratj obrate v svrho kvalitativne in kvantitativne izpopolnitve. Vzporedno s smotreno gospodarsko organizacijo bo morala zveza v bodočnosti skrbeti tudi za kulturen dvig obrtnika, predvsem pa za obrtniški naraščaj. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je le v solidarnosti pot, ki vodi do uspehov, kajti obrtnik si mora s svojim delom utrditi pot za boljšo bodočnost.

Za predsednikom je v imenu velikega župana ljubljanske oblasti pozdravil zborovalce načelnik dr. Rudolf Marn. Izrazil je upanje, da bodo v prihodnjem jubileju vsi obrtniki združeni v tej organizaciji. Za njim je povzel besedo

posl. dr. Albert Kramer,

ki je med drugim izvajal:

»Kot ljubljanski poslanec smatram za dolžnost, da zvezi ob 25letnici njenega delovanja najiskreneje čestitam. Pooblaščen po narodnem poslancu dr. Žerjavu sporočam ob tej priliki tudi njegove najiskrenejše čestitke. Iz zgodovine zveze se vidi, kako mladi smo še. Ni še dolgo, ko je bil slovenski obrtnik sluga svojega politično bolj razvitega in bolj situiranega nemškega gospodarja. Toda delo, ki ste ga izvršili po prevratu, mora vzbuditi respekt. Obrtništvo pa je v naši novi državi, žal, našlo premalo razumevanja. Mi moramo dobro fundirati in utrditi naš srednji gospodarski stan in našega kmeta. Obrtniki se upravičeno pritožujejo, da se jih zapostavlja. Če pa hočejo obrtniki doseči uspehe, je nujno potrebno, da je vsak obrtnik v organizaciji. Vse je odvisno od organizacije in od discipline.

Slovenski obrtnik uživa ime najsolidnejše ga, kulturno in tehnično najvišje stoječega v naši državi. On je prvi v naši državi, navzlic temu pa ima močno konkurenco v inozemskem obrtništvu. Zato mora gledati, da bo mogel uspešno tekmovati z zunanjim konkurentom. Štejem si v sveto dolžnost, da v svojem političnem in parlamentarnem delovanju podpiram vaša stremljenja in bom vedno pripravljen iti vsakemu posameznemu na roko.«

Pozdravni govori

V imenu Zbornice TOI je pozdravil zborovalce predsednik g. Jelačin, v imenu Saveza hrvatskih obrtnikov pa predsednik g. Milan Ramuščak, ki je izrazil najprisrčnejše čestitke hrvatskega obrtništva k redkemu jubileju in povdarjal, da je bil slovenski obrtnik prvi, ki je v naši državi pričel ustanavljati zadruge in zveze. Mi samo posnemamo vaše delo in se veselimo vaših uspehov, ker so vaši uspehi tudi naši. Nato je pozdravil zborovalce podžupan g. Josip Turk v imenu mestne občine. Dr. Fran Windischer, glavni tajnik Zbornice TOI je v lepem govoru naslikal razvoj obrtniškega gibanja ter je čestital Zvezi kot predsednik trgovskega društva »Merkur«. V sedanjih težkih časih je med trgovstvom in obrtništvom potrebna popolna solidarnost. V imenu Zveze trgovskih gremijev je pozdravil zborovalce poslevodeči podpredsednik g. Ivan Kavčič, v imenu Zveze industrijcev pa inž. Milan Šuklje.

Nato se je oglasil k besedi prvoboritelj slovenskega obrtništva g. Ivan Rebek iz Celja. V svojem govoru je zlasti priporočal mladini in naraščaju, da se uči iz preteklosti, da bo mogla v bodočnosti zaznamovati še lepše uspehe. V imenu mariborske zveze obrtnih zadrug, je nato pozdravil zborovalce g. Ivan Bureš.

Častni člani Zveze

Na predlog g. Igliča so nato zbrani delegati podelili častno članstvo Zveze slovenskih obrtnih zadrug naslednjim gospodom dr. Rudolfu Marnu, Ivanu Rebeku, Jakobu Zadravcu, Milku Krapežu, Filipu Ogriču, Ivanu Baicariu in Ivanu Gogali.

Kot zastopnica damskega odseka krojaške zadruge in v imenu slovenskih obrtnic je izrekla čestitke k jubileju gd. Šarčeva, nakar se je oglasil k besedi častni načelnik in ustanoviteli Zveze g. Engelbert Franchetti. Spominjal se je, kako slaba je bila stanovska zavest med obrtniki pred 25 leti. Razmere pa so bile vedno boljše in obrtništvo je vedno boli napredovalo, predvsem glede stanovske zavesti. Izrazil je najlepšo zahvalo vsem onim, ki so z njim sodelovali pri ustanovitvi Zveze in pri njenem delu, zlasti pa dr. Murniku, dr. Windischerju in dr. Plessu, ter izrekel zahvalo požrtvovalnemu tajniku Zveze g. Kaiseriu.

Po kratkem govoru g. Miha Vahtarja iz Maribora je predsednik g. Ivan Rebek zaključil izredno uspelo zborovanje z zahvalo za udeležbo in čestitke vsem predstavnikom oblastev in korporacij. Obrtnike pa je prosil, da poneso stanovsko zavest po vsej Sloveniji, da bodrijo svoje tovariše, kajti le v skupnosti in slogi leži moč organizacije.

Slavnostni banket

Ob 1. uri popoldne se je vršil v veliki dvorani Kazine slavnostni banket, katerega se je udeležilo okrog 200 oseb, voditeljev obrtništva iz vse Slovenije, zastopnikov oblasti, organizacij in korporacij in obrtnikov samih. Navzoči so bili delegati iz Maribora, Vranskega, Tezna, Šoštanja, Celja, Laškega, Sevnica, Brežic, Radeč, Trbovelj, Hrastnika, Zagorja, Novega mesta, Kočevja, Ribnice, Črnomlja, Ljubnega, Jesenic, Radovljice, Tržiča, Kranja, Železnikov, Št. Vida pri Ljubljani in Zg. Šiške. Na banketu, ki ga je otvoril zvezni predsednik g. Josip Rebek sta bili prečitani pozdravni brzojavki posl. Žerjava in obrtnega instruktorja g. Založnika iz Maribora.

Gospodarstvo

Razvoj produkcije in zaposlenosti delavstva v Ameriki

Velik pomen racijonalizacije in mehanizacije produkcije.

Iz Newyorka poročajo nad vse zanimive podatke o naglem razvoju ameriške produkcije. Produkcijski indeks za Zedinjene države nam kaže, da je bila produkcija v letu 1927. za 70 % večja kakor v l. 1914., dočim je bila v l. 1924. le za 58 % večja, v l. 1923. pa le za 26 %. Zanimivo je dalje, da je produkcija hitreje naraščala kakor zaposlenost delavstva, katerega število se zaradi omejitev priseljevanja le počasi dviga. V zad. mesecih je zaposlenost celo nekoliko popustila in se govori tudi že o brezposelnosti, čeprav se ne more trditi, da je produkcija bistveno nazadovala.

V kolikor dejansko obstoja rezposelnost (točnih podatkov o brezposelnosti ni, čeprav je v Zedinjenih državah statistika na višku), je ta gotovo le posledica mehanizacije produkcije. Uvedba vedno racijonelnejših metod v produkciji, ki je omogočila ogromen gospodarski razvoj Zedinjenih držav, je končno navzlic prosperiteti dovedla do odpuščanja delavcev.

Če bo gospodarska konjunktura ostala na dosedanji višini, je to brezposelnost smatrati le za trenotni pojav, povzročen zaradi začasnega nesoglasja med naglico uvajanja racijonelnejših produkcijskih metod in počasnejšega dviganja produkcije. V prvih mesecih tekočega leta se je v nasprotju s pričakovanji produkcija zopet začela dvigati, zato ni pojavu brezposelnosti posvečati večje pažnje.

V nekaterih produkcijskih panogah se vidi posebno jasno, kako stroj izpodriva človeško delovno moč, kar pa v splošnem še ne vdi do brezposelnosti, ker povečanje produkcije v istih, zlasti pa v drugih panogah (n. pr. v produkciji gonilne sile) zahteva povečanje zaposlitve delavcev. Pomisliti je tudi treba, da pride racijonalizacija končno v prid predvsem delavstvu v obliki višjih mezd, kar zopet povzroča povečanje produkcije in s tem nove možnosti zaposlitve. Dalje je upoštevati, da nastajajo z napredovanjem tehnike in naraščajočim potrebam vedno večjemu blagostanju približajočega se prebivalstva nove velike industrijske panoge, ki absorbirajo znaten del onih delovnih moči, ki so v drugih industrijskih panogah zaradi racijonalizacije ostale odvišne.

Ogromni pomen racijonalizacije in mehanizacije produkcije je najbolj razviden iz naslednjih statističnih podatkov. Po ugotovitvah National Industrial Conference Board **se je n. pr. produkcija ameriškega kmetijstva od l. 1910. dvignila za 28 %, dočim je število v kmetijstvu zaposlenega prebivalstva nazadovalo za 6 %. Danes se 71 % ameriškega mehkega premoga koplje s pomočjo strojev, zato se more danes z istim številom delavstva producirati dvakrat toliko kakor leta 1890.**

V mnogih industrijskih panogah je v zadnjih štirih letih (1923.—1927.) **navzlic znatno povečani produkciji število zaposlenih delavcev celo nazadovalo** ali pa je odstotno povečanje zaposlenih delavcev mnogo manjše kakor pa odstotno povečanje produkcije. V posameznih panogah je to razmerje naslednje (v prvi koloni navajamo odstotno povečanje ali zmanjšanje produkcije, v drugi pa odstotno povečanje ali zmanjšanje zaposlenega delavstva):

Panoga	produkcija	zap. delav.
petrolejska industrija	+ 84%	— 5%
produkcija tobaka	+ 53%	— 13%
mesarska obrt	+ 20%	— 19%
stavbna obrt	+ 11%	— 15%
avtomobil. industrija	+ 69%	+ 48%
industrija gumija	+ 28%	+ 7%
industrija mehkega premoga	+ 4%	— 15%
elektrot. industrija	+ 70%	+ 52%
jeklarska industrija	+ 8%	— 9%
bombažna industrija	+ 3%	— 13%
kmetijstvo	+ 10%	— 5%
papirna industrija	0%	— 7%
čevljar. industrija	+ 7%	— 12%

Napačno bi bilo misliti, da racijonalizacija produkcije povzroča samo večje dobičke podjetništvu. Nasprotno, ona prinaša največ koristi baš ameriškemu delavcu. Ogromno in v mnogih primerih naravnost bajne mezde ameriških delavcev nikakor ne bi bile mogoče, ko ne bi racijonalna organizacija ameriških podjetij z najmodernejšimi strojnimi napravami omogočila ameriškemu delavcu, da v istem času producira mnogo, mnogo več kakor pa naš delavec, ne da bi za to delo porabil več truda. Ceneni pogon stroja nadomešča človeka povsod, kjer je le mogoče, organizacija dela pa je tako urejena, da delavec po nepotrebnem ne napravi niti migljaja z roko. Seveda je taka racijonelna organizacija mogoča predvsem tam, kjer se producira isto blago v velikih množinah.

Racijonalizacija produkcije je v neprimerno večji meri kakor pa naravno bogastvo Zedinjenih držav ustvarila veliko blagostanje širokih mas ameriškega naroda in vsak napredek v organizaciji produkcije, ki navidez odvzema delavcu kruh, pride končno v prid baš delavcu. V splošnem složno sodelovanje delavca s podjetnikom v Ameriki je v znatni meri zasluga pametnih ameriških industrijcev, ki so spoznali, da leži možnost povečanja konsuma in s tem povečanje produkcije v visokih mezdah in plačah. Če posamezni podjetnik dvigne mezde, sicer neposredno še ne ustvarja možnosti za povečanje svoje produkcije, pač pa če skupno z ostalimi podjetniki skuša držati mezde in plače na čim višjem nivoju. Možnost za povečanje mezd in plač pa si more ustvariti podjetnik samo na ta način, da čim bolj nadomesti človeško delovno silo s strojem in da čim bolj racijonalizira ves potek produkcije od prve do poslednje faze.

Da se je ameriška produkcija tako močno razvila in da se je v toliki meri povečalo blagostanje ameriškega naroda, je deloma zasluga uvidevnosti tamošnjih delavcev in podjetnikov, deloma pa posledica velike koncentracije kapitala. Velikega pomena je v tem oziru tudi obseg države, ki omogoča prosto trgovino na ogromnem teritoriju in pa mentaliteta ameriškega prebivalstva, ki ne vidi v človeku, ki si s pridnostjo in podjetnostjo ustvari premoženje, izkoriščevalca, temveč ustvaritelja pogojev za prosperiteto vsega naroda. Brez tvorbe novega kapitala ni racijonalizacije in razmaha, in brez racijonalizacije in razmaha ni povečanja blagostanja.

— **Vojvodinski hmeljarji in signiranje hmelja.** V Beograd je v soboto prispela deputacija 60 hmeljarjev iz Bačke in Srema, ki pripadajo Udruženju hmeljarjev v Petrovcu in kateri ne priznavajo Udruženja hmeljarjev v Novem Sadu, češ, da funkcijonarji tega udruženja niso pravi njihovi predstavniki. Ministru za kmetijstvo in vode so izjavili, da so, kakor tudi strokovni tisk proti obveznemu signiranju hmelja. V našem hmeljarstvu je nastopila težka priza. Pri nas se nahaja še 15.000 kvintalov neprodanega lanskega pridelka, v Nemčiji in Češkoslovaški pa okrog 5000 kvintalov. Obvezno signiranje bi po mnenju teh hmeljarjev zaradi visokih stroškov podražilo naš pridelek. Poleg tega je treba upoštevati, da obvezno signiranje ni uvedeno niti v Nemčiji, niti v ostalih produkcijskih državah, izvzemši v Češkoslovaški in da so proti njegovi uvedbi tudi slovenski hmeljarji. Delegacija, ki sta jo vodila narodna poslanca Djoko Popović in dr. Ribar, se je pri gosp. ministru zavzela le za neobvezno signiranje.

= **Promet Somborske blagovne borze v letu 1927.** Promet Somborske blagovne borze, ki deluje šele dobri dve leti, se je v preteklem letu dvignil na 10.225 vagonov v vrednosti 249.4 milijona Din, napram 9278 vagonom v vrednosti 160.7 milijonov Din v l. 1926. Največji je bil promet v turščici (6031 vag.), v pšenici (2377 vag.), v ovsu (483 vag.), v ječmenu (244 vag.), v moki (285 vag.) in v otrobih (463 vag.).

= **Razvoj nemške trgovinske mornarice.** Za razvoj nemške trgovinske mornarice so značilni naslednji podatki, ki jih posnemamo iz letnega poročila največje nemške paroplovne družbe Hamburg - Amerika - Linie. Ta družba je tonažo svoje mornarice povečala od 456.000 ton v letu 1925., odnosno 706.000 ton v letu 1926. na 902.000 ton koncem preteklega leta in bo torej tonaža v doglednem času zopet dosegla predvojni obseg (1.360.000 ton). Za ugodni poslovni uspeh te družbe je značilno, da se čisti dobiček (12.0 milijona mark napram 5.7 milijona mark 1926) ni samo povečal v razmerju s povečano tonažo, temveč da se je tudi relativni obratni dobiček, ki odpade na posamezno tono ladijskega parka, povečal od 18 mark v letu 1924., 36 mark v letu 1925., 46 mark v letu 1926., na 55 mark v letu 1927. in je s tem prekoračil predvojni relativni dobiček (50 mark).

Borze

19. marca.

Ljubljanska borza zaradi praznika danes ni poslovala. Na zagrebški devizni borzi so tečaji deviz ostali v glavnem nespremenjeni.

Na efektnem tržišču se je **Vojna škoda občutnejše okrepila.** Promptna se je trgovala po 437.5, pozneje pa po 442 do 444 (v petek 432), kasa po 440—443, za marc po 442—445 in za april po 443—447. Med ostalimi državnimi papirji je bilo zaključeno investicijsko po 87.5 (v Beogradu pa notira 88—88.5). Tečaji bančnih vrednot so ostali v glavnem nespremenjeni. **Kreditna, ki je v petek popustila na 87, je notirala 87—92, Ljubljanska kreditna pa je bila zaključena po 136.** Industrijske vrednote so še vedno zelo zanemarjene. Zaključena je bila samo Šečerana Osijek, in sicer pri čvrstejši tendenci po 525. Tečaji ostalih industrijskih papirjev ne kažejo bistvenih sprememb

Devize in valute.

Zagreb. Amsterdam 22.86—22.92, Dunaj 7.996 do 8.026, Berlin 13.585—13.615, Budimpešta 9.929—9.959, Milan 299.38—301.38, London 277.13 do 277.93, Newyork 56.77—56.97, Praga 168.15 do 168.95, Curih 1093.5—1096.5.

Beograd. Pariz 222.82—224.82, London 277.13 do 277.93, Newyork 56.77—56.97, Milan 299.57 do 301.57, Praga 168.15—169.95, Dunaj 7.996 do 8.026, Budimpešta 9.93—9.96, Bruselj 7.9138 do 7.9438, Berlin 13.585—13.615.

Trst. Beograd 33.18 — 33.48, Dunaj 263.75 do 269.75, Praga 55.975 — 56.275, Pariz 74.35 — 74.65, London 92.30 — 92.50, Newyork 18.885 — 18.945, Curih 363.50—365.50; dinarji 33.15 — 33.65.

Curih. Beograd 9.1325, Pariz 20.435, London 25.34125, Newyork 519.30, Milan 27.43, Praga 15.39, Dunaj 73.15, Budimpešta 90.80, Berlin 124.18, Bruselj 72.375, Bukarešta 3.225, Sofija 3.75.

Efekti.

Zagreb. Državne vrednote: **Vojna škoda 443** do 445, kasa 443—445, za marc 444—445, za april 448—450, za december 473—480, investicijsko 87—87.5, agrarne 0—58; bančne vrednote: Hipo 65—66, Porjo 18.5—19, Kreditna 87 do 92, Praštedjona 802.5—805, Jugo 96.25—96.5, Narodna 6050—6200, Srpska 145—148, Ljubljanska kreditna 135—136; industrijske vrednote: Gutmann 220—235, Slaveks 112.5—120, Slavonija 13—14, Danica 140—145, Drava 525—0, Isis 45 do 50, Vevče 140—145, Trbovlje 505—515, Tvornica vagonov 0—48, Šečerana Osijek 520—535, Dubrovačka 425—445, Union 240—0.

Beograd. Vojna škoda 439—440, za marc 440 do 441.5, za april 446—447, investicijsko 88 do 88.5, agrarne 56.5—5.

Blagovna trž šča

S hmeljskih tržišč. Na žateškem hmeljskem tržišču je bilo pretekli teden razpoloženje precej mirno in tudi promet ni bil znaten. Prodanih je bilo le nekaj partij srednjega žateškega hmelja po 1650—1900 Kč za 50 kg (55.60—65.75 Din za kg). V tranzitnem prometu je bilo prodano nekaj slabšega blaga po 300—800 Kč (10.10 do 26.90 Din za kg). Cene kažejo popuščajočo tendenco. — Na tržišču hmelja v Petrovcu (Baška) ni bilo v preteklem tednu sprememb. Promet je bil zelo slab. Plačevalo se je 8—10 Din za kg.

Z lesnega trga. Na jugoslovenskem tržišču železniških pragov se v tekočem letu pričakuje večja živahnost. Poleg večjih dobav državnim železnicam se pričakujejo večja naročila za inozemstva. Tako se računa, da bo Italija letos uvozila iz naše države okrog 2 milijona pragov, Nemčija pa namerava naročiti pri nas približno 1 milijon pragov. Pri tedavnih pogajanjih za dobavo železniških pragov v Španiji je prišlo že do večjih zaključkov, predvsem s tvrdkami v Jugoslaviji

Novosadska blagovna borza (19. t. m.) **Tendenca čvrsta. Cene moki so se za malenkost dvignile.** Pšenica: baška, 78-79 340—345; baška 77-78 kg 342.5—347.5; banaška 78-79 kg 337.5—342.5; promet 1 vag. — Turščica: baška stara 255—270; baška in sremska nova 251—256; baška za marc-april 257.5—262.5; baška in sremska za april-maj 252.5—267.5; promet 158 vag. — Moka: baška »0g« in »0gg« 467.5—477.5; »2« 447.5—457.5; »5« 427.5—437.5; »6« 370—380; »7« 305—315; »8« 220—230; promet 1 vag.

Sport

Pokalni semifinale v Mariboru

SD Rapid : ISSK Maribor 2 : 1 (1 : 1)

Rezultat včerajšnje semifinalne pokalne tekme ne odgovarja poteku igre, ker je Maribor brezdvomno predvedel lepšo igro kot zmagovalec Rapid. Maribor je imel precejšnjo smolo. Kljub temu, da je bil v premoči, se mu ni posrečilo izenačenje. Rapid je bil vsekakor v boljši kondiciji kot zadnjo nedeljo. Zlasti se je odlikoval vratar Pelko.

Vodstvo je dosegel Maribor v 6. minuti po srednjem napadalcu Pavlinu, ki ga je v polnem teku neubranljivo ustrelil iz daljave kakih 15 m. V 27. min. dobi leva zveza Rapida Paulin žogo v levi poziciji, preigra vratarja in izenači.

V drugi polovici se obe moštvi z vsemi silami borita za zmago. Maribor je v premoči, vendar ne more izenačiti. Odločilni gol pade v 27. min. po kornerju, in sicer zopet po Paulinu.

Sodil je dobro g. Mohorko mesto g. Fišerja, ki je odpovedal.

Po tekmi je prišlo med gledalci do raznih incidentov.

Tretje kolo nogometnega prvenstva v Ljubljani

Ilirija in Primorje odneseta po dve nadalnji točki.

Včerajšnji praznik je izkoristil LNP., da je dal odigrati še po dva para prvenstvenih tekem prvih in rezervnih moštev. V to borbo je šla Ilirija kot favorit, dočim so bile šanse Primorjanov spričo forme, ki jo je pokazal Hermes v svojih zadnjih nastopih manj ugodne. Situacija v prvenstvu se je sedaj v toliko razbistrila, da se bo bila odločilna bitka za prvenstvo LNP med dosedanjim prvakom Ilirijo in Primorjem, ki ji je po točkah tik za petami; po goldiferenci so Primorjani Ilirijo že prekosili.

Ilirija : Slavija 7 : 1 (5 : 0)

Ilirijanska formacija je bila nekoliko spremenjena, ne more se pa reči, da bi to bila variatio in melius. Ilirijani so sicer Slavijo gladko odpravili, vendar je imela Slavija dovolj prilike, da bi bila lahko izbila tudi boljši rezultat. Ilirijansko moštvo kakor da se letos ne more znajti. Saj so poedina mesta razmeroma dobro zasedena, par moči v moštvu je naravnost izbornih, zato so pa drugi, v prvi vrsti novinci, skoro nemogoči. Odtod tudi slaba kvaliteta igre, ki jo nudi moštvo in ki se za cele klase razlikuje od običajne ilirijanske forme.

Slavija je bila v prvem polčasu precej inferioren nasprotnik, v drugem polčasu pa si je s pomočjo vetra bistveno opomogla. To je tudi razvidno iz rezultata. Moštvo goji dokaj primitiven nogomet, igra pa z voljo in elanom, kar je mnogo, ne pa vse. Poraz je Slavija na vsak način zaslužila in je rezultat reelno izražen.

Sodil je g. Šetina strogo in korektno.

Primorje : Hermes 3 : 0 (1 : 0)

V tej tekmi smo videli vsekakor boljši nogomet. Primorjani sicer niso predvedli blesteče igre prejšnjega dne; imeli so pa za nasprotnike žilave Šiškarje, ki so predzadnjo nedeljo delali tudi prvaku hude preglavice. Do gotove meje se jim je poznalo tudi to, da so imeli v nogah tekmo prejšnjega dne (to je gotovo tudi vplivalo na potek prve igre). Taka forsirana nastopanja so zlasti v začetku sezone, ko moštva še niso dovolj strenirana, precej riskantna.

Pri Primorju je v prvi vrsti precej popustil napad, ki niti zdaleka ni tvoril organične enote. Pokazal je par lepih kombinacijskih potez in tudi dovolj odločnosti, ostalo pa je prepustil krilcem in ožji obram bi. Krilci so bili na mestu, zlasti oba stranska in so tekmo odločili. Obramba razven par napak sigurna in zanesljiva.

Hermes je imel prednost v tem, da je nastopil svež. Toda pokazal je zelo dobro igro, ki je bila Primorju do tik pred koncem igre vedno nevarna. Slabši so bili v krilski vrsti, ki ni bila na oni višini kot n. pr. ožja obramba in napad. Zato tudi ni bilo prave vezi med poedinimi deli moštva, kar je povzročilo preveliko tratenje energij napada in ožje obrambe. Dobra je bila vsa obramba, ne izvzemši vratarja, ki je sigurno lovil, kolikor je imel posla. Tretji gol pa gre edino na njegov račun.

Igra je potekala v precej naglem tempu, zlasti v prvem polčasu. V tem polčasu se je videla delna premoč Primorjanov, ki se pa dolgo ni izpremenila v pozitiven uspeh Šele po preteku pol ure je Erman zabil prvi gol. Do polčasa ni bilo nobene izpremembe. V drugem polčasu je Hermes močno forsiral, da bi izenačil. Igralo se je povsem odprto, opažala se je premoč Hermesa. Do zadnjih minut izid ni bil odločen. Šele proti koncu je Uršič zvišal na 2 : 0 in tekma je bila s tem odločena. Tik pred koncem izkoristi Erman napako hermežanskega vratarja in postavi končni rezultat 3 : 0.

Hermes je tudi s to tekmo dokazal, da se je razvil v vsega uvaževanja vreden faktor v našem nogometu. Kakor stoji sedaj še precej na koncu prvenstvene tabele, je vendar gotovo, da si bo svojo pozicijo še močno popravil, saj je absolviral dosedaj svoja dva najtežja nasprotnika.

Dobro je sodil g. Držaj.

Rezervni moštvi sta igrali dopoldne, in sicer

Ilirija : Slavija 7 : 2.
Primorje : Hermes 9 : 0.

Stanje prvenstva v ljubljanskem okrožju (računajoč tekmo Primorje : Slavija s 3 : 0) je sedaj naslednje:

Ilirija	8	8	0	0	49 : 6	16
Primorje	8	7	0	1	41 : 5	14
Jadran	6	2	1	3	9 : 28	5
Slovan	6	2	0	4	15 : 37	4
Hermes	7	1	0	6	10 : 24	2
Slavija	6	0	1	5	6 : 30	1

Prva letošnja mednarodna tekma v Ljubljani. Prihodnjo nedeljo gostuje v Ljubljani proti ASK Primorju I. moštvo celovškega prvaka »Austria«.

Tenis sekcija SK Ilirija. Prijave za tenis je vposlati do 5. aprila t. l. na naslov: Milan Kmet, Gosposvetska cesta 8. Navesti je natančno partijo (4 do 6 oseb) in vse razpoložljive ure.

SK Jadran. Nocoj ob 20. uri seja upr. odbora v Narodni kavarni. — Tajnik.

Sokol

Glavna skupščina JSS.

Deveta redna glavna skupščina JSS, ki se je v nedeljo vršila v Kragujevcu, srcu Šumadije, je krasno uspela. Včerajšnji »Ponedeljek« je objavil tri važne sklepe; med drugim: Prihodnji vsesokolski zlet bo l. 1930 v Beogradu; v Ljubljani se osnuje stalna prednjačka šola; snuje se fond za pomoč svojcem po umrlih članih; odobren je bil slavnostni kroj za naraščaj. O poteku glavne skupščine in njenih sklepih bomo priobčili podrobnejši strokovni referat.

Beograjski listi objavljajo dolga poročila, v katerih opisujejo krasen uspeh velikega sokolskega zbora. Starosta Eng. Gangi je z dolgim krasno zasnovanim govorom nepopisno navdušil vse zborovalce in beograjske novine označujejo njegovo poklonitev Domovini, kralju in sokolski ideji za pesniško umetnino.

Razen delegatov sokolstva se prisostvovali zborovanju številni gosje. Posebno pozornost je vzbujala navzočnost kraljevega zastopnika div. generala Dobrosava Milenkovića, velikega župana Pantelića, mestnega župana Kalanovića ter predstavnikov raznih institucij Kragujevca. Velike ovacije je skupščina priredila posebno delegatu Invalidskega udruženja, rez. majorju Luju Lovriću, ki je kot dobrovoljec oslepel v borbi za svobodo.

Kralju je bil poslan naslednji brzojavni pozdrav: JSS, zbran na 9. glavni skupščini v srcu junaške Šumadije, pošilja pravnuku slavnega Karađjorđja in kraljevskemu domu vdan sokolski pozdrav. Naj živi Vaše Veličanstvo! Naj živi kraljevski dom! Zdravo!«

Pozdrav prezidentu Masaryku pa se glasi: »Iz Kragujevca v junaški Šumadiji pošilja JSS s svoje glavne skupščine iskren bratski pozdrav. Naj živi naš mili brat Tom. Masaryk!«

Dosedanjemu odboru je bila izrečena popolna zaupnica s tem, da je bil ponovno izvoljen, s starosto Ganglom na čelu, načelnikom dr. Murnikom in načelnico Anuško Cigoj-Jugovo. Sedež Saveza ostane v Ljubljani.

Sokolska pomožna akcija za gladujoče v Hercegovini

Vsa blaga srca, ki so se dosedaj odzvala naši prošnji za pomoč stradajoči raji v Hercegovini, Črni gori in Južni Dalmaciji, bratski obveščamo, da smo do danes odposlali že dve zbirki v skupnem znesku Din 22.701.— starešinstvu mostarske sokolske župe v roke župnemu starosti br. Čedi Miliću, ki neprestano potuje od sela do sela in deli nakaznice za nakup koruze najpotrebnejšim, neglede ne na versko, ne na organizacijsko pripadnost.

Z večjimi zneski so obe zbirki omogočili: tvrdka Drenik (odstopila uspeh svoje zbirke), tvrdka »Kovine in Rude«, Menza nameščencev v papirnici Vevče, Učiteljska tiskarna, Blagajna Sok. Saveza in Sok. župe Maribor, Sok. društva Ljubljana - Matica, Ljubljana - Tabor, Litija - Šmartno, Vrhnika, Karlovac, Cerknica, Borovnica, Konjice itd.

Iskrena zahvala vsem, ki so pripomogli, da smo se vsaj v mali meri mogli oddolžiti zapovedi svoje srčne kulture. Je pa to šele kapljia na žareče železo. Zato se nujno in upapolno obračamo še do vseh onih, ki jim čut usmiljenja do sirot, po nedolžnem trpečih, še ni zamrl, da naklonijo svojim razmeram primeren prispevek v ta namen. Kruto resni položaj ne prenese nobenega odlaganja; tretja zbirka mora odiiti le ta teden. Zato prosimo vse in še enkrat — nujno je!

Vsa sokolska društva naše župe pa, ki še niso zaključila svojih zbirk, pozivamo, da to akcijo pospešijo in tekom tedna odpošljejo svoje nabiralne pole župnemu starešinstvu.

Vsi prispevki, brez izjeme, naj se blagovolijo nakazati na naslov: Sokolska župa Ljubljana — Pomožna akcija. Mestna hranilnica v Ljubljani.

Točen seznam vseh darovalcev in zneskov priobčimo ob sklepu zbirke. Zdravo!

Ljubljana, 17. marca 1928.

Sokolska župa Ljubljana.

Nande Marolt, starosta. — **Stane Flegas,** tajnik.

Sokolski film v Grčiji. Propagandno odelenje češkoslovaškega zunanjega mnistrstva je poslalo ogromni film VIII. vsesokolskega zleta v Pragi tudi v Grčijo. V Ateni, na klasičnih tleh starogrške gimnastike, je imel film zelo velike uspehe in je vzbudil mnogo zanimanja za sokolsko organizacijo. Predavanje je bilo po vseh atenskih bioskopih spojeno z uvodnim predavanjem, ki ga je imel grški predavatelj Chrysafides.

Uspeh poljskih Sokolov. V Zakopanech so se vršile 8. t. m. smučarske tekme, kjer so dosegli poljski Sokoli zelo velike uspehe pri skokih. Zasedli so prvih pet mest kakor sledi: 1.) br. Czech 49 m. 2.) Sieczka Gasienica 50 m. 3.) Rozmus 48 m. 4.) Graca 44 m. 5.) Mietelski 41 m. Izven konkurence je dosegel br. Cukier 50 m.

Brat Miroslav Tirsak, namestnik načelnika ČOS. je praznoval te dni svojo 25-letnico kot načelnik sokolskega društva na Kraljevskih Vinohradih.

Poljska Sokolska zveza in olimpijada. Na olimpijado pošlje poljsko Sokolstvo poleg članske vrste tudi vrsto članic. Celotna odprava bo štela 20 telovadcev, 10 telovadk in 5 zastopnikov in poročevalcev

Proslava velikega obrtniškega praznika

Slavnostno zborovanje Zveze obrtnih zadrug povodom 25-letnice obstoja in delovanja

Včeraj dopoldne se je v dvorani Narodnega doma v Ljubljani vršilo slavnostno zborovanje povodom proslave 25letnice obstoja Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani.

Zborovanje je otvoril zvezni predsednik g. Josip Rebek, ki je uvodoma pozdravil zasluženega prvoboritelja in obrtniškega organizatorja g. Engelberta Franchettija, načelnika dr. Marna, ljubljanskega podžupana g. Josipa Turka, nadalje ob živahnem odobravanju nar. posl. dr. Kramerja ter predstavnike hrvatskega obrtništva, predsednika Saveza hrvatskih obrtnikov g. Milana Ramuščaka in podpredsednika Milana Rosenberga. Nadalje je predsednik pozdravil predsednika vrhovnega obrtniškega sveta g. Ivana Rebeka iz Celja, Jakoba Zadravca (Središče), g. Ivana Bureša (Maribor), fin. svet. g. Bonača, zastopnika Zbornice TOI, zastopnika Zveze industrijcev inž. Milana Šukljeta, direktorja Reisnerja, ravnatelja in konzula Dularja in druge goste

Predsedníkovo poročilo

V svojem govoru je predsednik nato povdarjal, da slovenski obrtnik nima stare zgodovine in ne tradicij. V velikem svetu je novinec, v mejah svoje domovine pa nosilec bodoče obrti. Navzlic temu moramo v zadnjih 25 letih ugotovit' v našem obrtništvu znaten napredek, predvsem v dvigu stanovske zavesti. Zgodovina Zveze obrtnih zadrug posega prav tja v čase, ko slovenskega obrtnika kot gospodarja skoraj ni bilo. V drugi polovici preteklega stoletja obrtne zadruge niso bile zaščitnice obrtnika, temveč okostenele poluradne institucije, ki so jih vodile dunajske in graške centrale. Toda zavest našega obrtnika se je polagoma dvignila in začutil je potrebo po tesnejši združitvi, za kar gre velika zasluga g. Franchettiju, ki je pričel združevati zadruge v zvezo.

Po ustanovitvi zveze so pričela leta dela in težkih bojev, v katerih so našli obrtniki polno podporo pri najodličnejših predstavnikih našega gospodarstva. Njim vsem je slovensko obrtništvo odkritosrčno hvaležno za podporo in sodelovanje. Ob ustanovitvi je imela zveza 8 članic zadrug, danes jih pa šteje 49.

Za bodočnost se nam odpiralo velike in težke naloge. Urediti bo treba vzorno gospodarstvo tudi v najmanjšem podjetju, modernizirati obrate v svrho kvalitativne in kvantitativne izpopolnitve. Vzporedno s smotreno gospodarsko organizacijo bo morala zveza v bodočnosti skrbeti tudi za kulturen dvig obrtnika, predvsem pa za obrtniški naraščaj. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je le v solidarnosti pot, ki vodi do uspehov, kajti obrtnik si mora s svojim delom utrditi pot za boljšo bodočnost.

Za predsednikom je v imenu velikega župana ljubljanske oblasti pozdravil zborovalce načelnik dr. Rudolf Marn. Izrazil je upanje, da bodo v prihodnjem jubileju vsi obrtniki združeni v tej organizaciji. Za njim je povzel besedo

posl. dr. Albert Kramer,

ki je med drugim izvajal:

»Kot ljubljanski poslanec smatram za dolžnost, da zvezi ob 25letnici njenega delovanja najiskreneje čestitam. Pooblaščen po narodnem poslancu dr. Žerjavu sporočam ob tej priliki tudi njegove najiskrenejše čestitke. Iz zgodovine zveze se vidi, kako mladi smo še. Ni še dolgo, ko je bil slovenski obrtnik sluga svojega politično bolj razvitega in boljsituiranega nemškega gospodarja. Toda delo, ki ste ga izvršili po prevratu, mora vzbuditi respekt. Obrtništvo pa je v naši novi državi, žal, našlo premalo razumevanja. Mi moramo dobro fundirati in utrditi naš srednji gospodarski stan in našega kmeta. Obrtniki se upravičeno pritožujejo, da se jih zapostavlja. Če pa hočejo obrtniki doseči uspehe, je nujno potrebno, da je vsak obrtnik v organizaciji. Vse je odvisno od organizacije in od discipline.

Slovenski obrtnik uživa ime najsolidnejše ga, kulturno in tehnično najvišje stoječega v naši državi. On je prvi v naši državi, navzlic temu pa ima močno konkurenco v inozemskem obrtništvu. Zato mora gledati, da bo mogel uspešno tekmovati z zunanjim konkurentom. Štejem si v sveto dolžnost, da v svojem političnem in parlamentarnem delovanju podpiram vaša stremljenja in bom vedno pripravljen iti vsakemu posameznemu na roko.«

Pozdravni govori

V imenu Zbornice TOI je pozdravil zborovalce predsednik g. Jelačin, v imenu Saveza hrvatskih obrtnikov pa predsednik g. Milan Ramuščak, ki je izrazil najprisrčnejše čestitke hrvatskega obrtništva k redkemu jubileju in povdarjal, da je bil slovenski obrtnik prvi, ki je v naši državi pričel ustanavljati zadruge in zveze. Mi samo posnemamo vaše delo in se veselimo vaših uspehov, ker so vaši uspehi tudi naši. Nato je pozdravil zborovalce podžupan g. Josip Turk v imenu mestne občine. Dr. Fran Windischer, glavni tajnik Zbornice TOI je v lepem govoru naslikal razvoj obrtniškega gibanja ter je čestital Zvezi kot predsednik trgovskega društva »Merkur«. V sedanjih težkih časih je med trgovstvom in obrtništvom potrebna popolna solidarnost. V imenu Zveze trgovskih gremijev je pozdravil zborovalce poslevodeči podpredsednik g. Ivan Kavčič, v imenu Zveze industrijcev pa inž Milan Šuklje.

Nato se je oglasil k besedi prvoboritelj slovenskega obrtništva g. Ivan Rebek iz Celja. V svojem govoru je zlasti priporočal mladini in naraščaju, da se uči iz preteklosti, da bo mogla v bodočnosti zaznamovati še lepše uspehe. V imenu mariborske zveze obrtnih zadrug, je nato pozdravil zborovalce g. Ivan Bureš.

Častni člani Zveze

Na predlog g. Izlića so nato zbrani delegati podelili častno članstvo Zveze slovenskih obrtnih zadrug naslednjim gospodom dr. Rudolfu Marnu, Ivanu Rebeku, Jakobu Zadravcu, Milku Krapežu, Filipu Ogriču, Ivanu Baicariu in Ivanu Gogali.

Kot zastopnica damskega odseka krojaške zadruge in v imenu slovenskih obrtnic je izrekla čestitke k jubileju gd. Šarčeva, nakar se je oglasil k besedi častni načelnik in ustanoviteli Zveze g. Engelbert Franchetti. Spominjal se je, kako slaba je bila stanovska zavest med obrtniki pred 25 leti. Razmere pa so bile vedno boljše in obrtništvo je vedno bolj napredovalo, predvsem glede stanovske zavesti. Izrazil je najlepšo zahvalo vsem onim, ki so z njim sodelovali pri ustanovitvi Zveze in pri njenem delu, zlasti pa dr. Murniku, dr. Windischerju in dr. Plessu, ter izrekel zahvalo požrtvovalnemu tajniku Zveze g. Kaiseriu.

Po kratkem govoru g. Miha Vahtarja iz Maribora je predsednik g. Ivan Rebek zaključil izredno uspelo zborovanje z zahvalo za udeležbo in čestitke vsem predstavnikom oblastev in korporacij. Obrtnike pa je prosil, da poneso stanovsko zavest po vsej Sloveniji, da bodrijo svoje tovariše, kajti le v skupnosti in slogi leži moč organizacije.

Slavnostni banket

Ob 1. uri popoldne se je vršil v veliki dvorani Kazine slavnostni banket, katerega se je udeležilo okrog 200 oseb, voditeljev obrtništva iz vse Slovenije, zastopnikov oblasti, organizacij in korporacij in obrtnikov samih. Navzoči so bili delegati iz Maribora, Vranskega, Tezna, Šoštanja, Celja, Laškega, Sevnica, Brežic, Radeč, Trbovelj, Hrastnika, Zagorja, Novega mesta, Kočevja, Ribnice, Črnomlja, Ljubnega, Jesenic, Radovljice, Tržiča, Kranja, Železnikov, Št. Vida pri Ljubljani in Zg. Šiške. Na banketu, ki ga je otvoril zvezni predsednik g. Josip Rebek sta bili prečitani pozdravni brzojavki posl. Žerjava in obrtnega instruktorja g. Založnika iz Maribora.

Gospodarstvo

Razvoj produkcije in zaposlenosti delavstva v Ameriki

Velik pomen racijonalizacije in mehanizacije produkcije.

Iz Newyorka poročajo nad vse zanimive podatke o naglem razvoju ameriške produkcije. Produkcijski indeks za Zedinjene države nam kaže, da je bila produkcija v letu 1927. za 70 % večja kakor v l. 1914., dočim je bila v l. 1924. le za 58 % večja, v l. 1923. pa le za 26 %. Zanimivo je dalje, da je produkcija hitreje naraščala kakor zaposlenost delavstva, katerega število se zaradi omejitev priseljevanja le počasi dviga. V zad. mesecih je zaposlenost celo nekoliko popustila in se govori tudi že o brezposelnosti, čeprav se ne more trditi, da je produkcija bistveno nazadovala.

V kolikor dejansko obstoja rezposelnost (točnih podatkov o brezposelnosti ni, čeprav je v Zedinjenih državah statistika na višku), je ta gotovo le posledica mehanizacije produkcije. Uvedba vedno racijonelnejših metod v produkciji, ki je omogočila ogromen gospodarski razvoj Zedinjenih držav, je končno navzlic prosperiteti dovedla do odpuščanja delavcev.

Če bo gospodarska konjunktura ostala na dosedanji višini, je to brezposelnost smatrati le za trenotni pojav, povzročen zaradi začasnega nesoglasja med naglico uvajanja racijonelnejših produkcijskih metod in počasnejšega dviganja produkcije. V prvih mesecih tekočega leta se je v nasprotju s pričakovanji produkcija zopet začela dvigati, zato ni pojavu brezposelnosti posvečati večje pažnje.

V nekaterih produkcijskih panogah se vidi posebno jasno, kako stroj izpodriva človeško delovno moč, kar pa v splošnem še ne vdi do brezposelnosti, ker povečanje produkcije v istih, zlasti pa v drugih panogah (n. pr. v produkciji gonilne sile) zahteva povečanje zaposlitve delavcev. Pomisliti je tudi treba, da pride racijonalizacija končno v prid predvsem delavstvu v obliki višjih mezd, kar zopet povzroča povečanje produkcije in s tem nove možnosti zaposlitve. Dalje je upoštevati, da nastajajo z napredovanjem tehnike in naraščajočim potrebam vedno večjemu blagostanju približajočega se prebivalstva nove velike industrijske panoge, ki absorbirajo znaten del onih delovnih moči, ki so v drugih industrijskih panogah zaradi racijonalizacije ostale odvišne.

Ogromni pomen racijonalizacije in mehanizacije produkcije je najbolj razviden iz naslednjih statističnih podatkov. Po ugotovitvah National Industrial Conference Board se je n. pr. **produkcija ameriškega kmetijstva od l. 1910. dvignila za 28 %, dočim je število v kmetijstvu zaposlenega prebivalstva nazadovalo za 6 %. Danes se 71 % ameriškega mehkega premoga koplje s pomočjo strojev, zato se more danes z istim številom delavstva producirati dvakrat toliko kakor leta 1890.**

V mnogih industrijskih panogah je v zadnjih štirih letih (1923.—1927.) **navzlic znatno povečani produkciji število zaposlenih delavcev celo nazadovalo** ali pa je odstotno povečanje zaposlenih delavcev mnogo manjše kakor pa odstotno povečanje produkcije. V posameznih panogah je to razmerje naslednje (v prvi koloni navajamo odstotno povečanje ali zmanjšanje produkcije, v drugi pa odstotno povečanje ali zmanjšanje zaposlenega delavstva):

Panoga	produkcija	zap. delav.
petrolejska industrija	+ 84%	— 5%
produkcija tobaka	+ 53%	— 13%
mesarska obrt	+ 20%	— 19%
stavbna obrt	+ 11%	— 15%
avtomobil. industrija	+ 69%	+ 48%
industrija gumija	+ 28%	+ 7%
industrija mehkega premoga	+ 4%	— 15%
elektrot. industrija	+ 70%	+ 52%
jeklarska industrija	+ 8%	— 9%
bombažna industrija	+ 3%	— 13%
kmetijstvo	+ 10%	— 5%
papirna industrija	0%	— 7%
čevljar. industrija	+ 7%	— 12%

Napačno bi bilo misliti, da racijonalizacija produkcije povzroča samo večje dobičke podjetništvu. Nasprotno, ona prinaša največ koristi baš ameriškemu delavcu. Ogromne in v mnogih primerih naravnost bajne mezde ameriških delavcev nikakor ne bi bile mogoče, ko ne bi racijonalna organizacija ameriških podjetij z najmodernejšimi strojnimi napravami omogočila ameriškemu delavcu, da v istem času producira mnogo, mnogo več kakor pa naš delavec, ne da bi za to delo porabil več truda. Ceneni pogon stroja nadomešča človeka povsod, kjer je le mogoče, organizacija dela pa je tako urejena, da delavec po nepotrebnem ne napravi niti migljaja z roko. Seveda je taka racijonelna organizacija mogoča predvsem tam, kjer se producira isto blago v velikih množinah.

Racijonalizacija produkcije je v neprimerno večji meri kakor pa naravno bogastvo. Zedinjenih držav ustvarila veliko blagostanje širokih mas ameriškega naroda in vsak napredek v organizaciji produkcije, ki navidez odvzema delavcu kruh, pride končno v prid baš delavcu. V splošnem složno sodelovanje delavca s podjetnikom v Ameriki je v znatni meri zasluga pametnih ameriških industrijcev, ki so spoznali, da leži možnost povečanja konsuma in s tem povečanje produkcije v visokih mezdah in plačah. Če posamezni podjetnik dvigne mezde, sicer neposredno še ne ustvarja možnosti za povečanje svoje produkcije, pač pa če skupno z ostalimi podjetniki skuša držati mezde in plače na čim višjem nivoju. Možnost za povečanje mezd in plač pa si more ustvariti podjetnik samo na ta način, da čim bolj nadomesti človeško delovno silo s strojem in da čim bolj racijonalizira ves potek produkcije od prve do poslednje faze.

Da se je ameriška produkcija tako močno razvila in da se je v toliki meri povečalo blagostanje ameriškega naroda, je deloma zasluga uvidevnosti tamošnjih delavcev in podjetnikov, deloma pa posledica velike koncentracije kapitala. Velikega pomena je v tem oziru tudi obseg države, ki omogoča prosto trgovino na ogromnem teritoriju in pa mentaliteta ameriškega prebivalstva, ki ne vidi v človeku, ki si s pridnostjo in podjetnostjo ustvari premoženje, izkoriščevalca, temveč ustvaritelja pogojev za prosperiteto vsega naroda. Brez tvorbe novega kapitala ni racijonalizacije in razmaha, in brez racijonalizacije in razmaha ni povečanja blagostanja.

— **Vojvodinski hmeljarji in signiranje hmelja.** V Beograd je v soboto prispela deputacija 60 hmeljarjev iz Bačke in Srema, ki pripadajo Udruženju hmeljarjev v Petrovcu in kateri ne priznavajo Udruženja hmeljarjev v Novem Sadu, češ, da funkcijonarji tega udruženja niso pravi njihovi predstavniki. Ministru za kmetijstvo in vode so izjavili, da so, kakor tudi strokovni tisk, proti obveznemu signiranju hmelja. V našem hmeljarstvu je nastopila težka priza. Pri nas se nahaja še 15.000 kvintalov neprodanega lanskega pridelka, v Nemčiji in Češkoslovaški pa okrog 5000 kvintalov. Obvezno signiranje bi po mnenju teh hmeljarjev zaradi visokih stroškov podražilo naš pridelek. Poleg tega je treba upoštevati, da obvezno signiranje ni uvedeno niti v Nemčiji, niti v ostalih produkcijskih državah, izvzemši v Češkoslovaški in da so proti njegovi uvedbi tudi slovenski hmeljarji. Delegacija, ki sta jo vodila narodna poslanca Djoko Popović in dr. Ribar, se je pri gosp. ministru zavzela le za neobvezno signiranje.

= **Promet Somborske blagovne borze v letu 1927.** Promet Somborske blagovne borze, ki deluje šele dobri dve leti, se je v preteklem letu dvignil na 10.225 vagonov v vrednosti 249.4 milijona Din, napram 9278 vagonom v vrednosti 160.7 milionov Din v l. 1926. Največji je bil promet v turščici (6031 vag.), v pšenici (2377 vag.), v ovsu (483 vag.), v ječmenu (244 vag.), v moki (285 vag.) in v otrobih (463 vag.).

= **Razvoj nemške trgovinske mornarice.** Za razvoj nemške trgovinske mornarice so značilni naslednji podatki, ki jih posnemamo iz letnega poročila največje nemške paroplovne družbe Hamburg - Amerika - Linie. Ta družba je tonažo svoje mornarice povečala od 456.000 ton v letu 1925., odnosno 706.000 ton v letu 1926. na 902.000 ton koncem preteklega leta in bo torej tonaža v doglednem času zopet dosegla predvojni obseg (1.360.000 ton). Za ugodni poslovni uspeh te družbe je značilno, da se čisti dobiček (12.0 milijona mark napram 5.7 milijona mark 1926) ni samo povečal v razmerju s povečano tonažo, temveč da se je tudi relativni obratni dobiček, ki odpade na posamezno tono ladijskega parka, povečal od 18 mark v letu 1924., 36 mark v letu 1925., 46 mark v letu 1926., na 55 mark v letu 1927. in je s tem prekoračil predvojni relativni dobiček (50 mark).

Borze

19. marca.

Ljubljanska borza zaradi praznika danes ni poslovala. Na zagrebški devizni borzi so tečaji deviz ostali v glavnem nespremenjeni.

Na efektnem tržišču se je **Vojna škoda občutnejše okrepila.** Promptna se je trgovala po 437.5, pozneje pa po 442 do 444 (v petek 432), kasa po 440—443, za marc po 442—445 in za april po 443—447. Med ostalimi državnimi papirji je bilo zaključeno investicijsko po 87.5 (v Beogradu pa notira 88—88.5). Tečaji bančnih vrednot so ostali v glavnem nespremenjeni. Kreditna, ki je v petek popustila na 87, je notirala 87—92, Ljubljanska kreditna pa je bila zaključena po 135. Industrijske vrednote so še vedno zelo zanemarjene. Zaključena je bila samo Šečerana Osijek, in sicer pri čvrstejši tendenci po 525. Tečaji ostalih industrijskih papirjev ne kažejo bistvenih sprememb

Devize in valute.

Zagreb. Amsterdam 22.86—22.92, Dunaj 7.996 do 8.026, Berlin 13.585—13.615, Budimpešta 9.929—9.959, Milan 299.38—301.38, London 277.13 do 277.93, Newyork 56.77—56.97, Praga 168.15 do 168.95, Curih 1093.5—1096.5.

Beograd. Pariz 222.82—224.82, London 277.13 do 277.93, Newyork 56.77—56.97, Milan 299.57 do 301.57, Praga 168.15—169.95, Dunaj 7.996 do 8.026, Budimpešta 9.93—9.96, Bruselj 7.9138 do 7.9438, Berlin 13.585—13.615.

Trst. Beograd 33.18 — 33.48, Dunaj 263.75 do 269.75, Praga 55.975 — 56.275, Pariz 74.35 — 74.65, London 92.30 — 92.50, Newyork 18.885 — 18.945, Curih 363.50—365.50; dinarji 33.15 — 33.65.

Curih. Beograd 9.1325, Pariz 20.435, London 25.34125, Newyork 519.30, Milan 27.43, Praga 15.39, Dunaj 73.15, Budimpešta 90.80, Berlin 124.18, Bruselj 72.375, Bukarešta 3.225, Sofija 3.75.

Efekti.

Zagreb. Državne vrednote: **Vojna škoda 443** do 445, kasa 443—445, za marc 444—445, za april 448—450, za december 473—480, investicijsko 87—87.5, agrarne 0—58; bančne vrednote: Hipo 65—66, Porjo 18.5—19, Kreditna 87 do 92, Praštediona 802.5—805, Jugo 96.25—96.5, Narodna 6050—6200, Srpska 145—148, Ljubljanska kreditna 135—136; industrijske vrednote: Gutmann 220—235, Slaveks 112.5—120, Slavonija 13—14, Danica 140—145, Drava 525—0, Isis 45 do 50, Vevče 140—145, Trbovlje 505—515, Tvornica vagonov 0—48, Šečerana Osijek 520—535, Dubrovačka 425—445, Union 240—0.

Beograd. Vojna škoda 439—440, za marc 440 do 441.5, za april 446—447, investicijsko 88 do 88.5, agrarne 56.5—57

Blagovna trž šča

S hmeljskih tržišč. Na žateškem hmeljskem tržišču je bilo preteklí teden razpoloženje precej mirno in tudi promet ni bil znaten. Prodanih je bilo le nekaj partij srednjega žateškega hmelja po 1650—1900 Kč za 50 kg (55.60—65.75 Din za kg). V tranzitnem prometu je bilo prodano nekaj slabšega blaga po 300—800 Kč (10.10 do 26.90 Din za kg). Cene kažejo popuščajočo tendenco. — Na tržišču hmelja v Petrovcu (Baška) ni bilo v preteklem tednu sprememb. Promet je bil zelo slab. Plačevalo se je 8—10 Din za kg.

Z lesnega trga. Na jugoslovenskem tržišču železniških pragov se v tekočem letu pričakuje večja živahnost. Poleg večjih dobav državnim železnicam se pričakujejo večja naročila za inozemstva. Tako se računa, da bo Italija letos uvozila iz naše države okrog 2 milijona pragov, Nemčija pa namerava naročiti pri nas približno 1 milijon pragov. Pri nedavnih pogajanjih za dobavo železniških pragov v Španiji je prišlo že do večjih zakjučkov, predvsem s tvrdkami v Jugoslaviji.

Novosadska blagovna borza (19. t. m.) Tendenca čvrsta. Cene moki so se za malenkost dvignile. Pšenica: baška, 78-79 340—345; baška 77-78 kg 342.5—347.5; banaška 78-79 kg 337.5—342.5; promet 1 vag. — Turščica: baška stara 255—270; baška in sremska nova 251—256; baška za marc-april 257.5—262.5; baška in sremska za april-maj 252.5—267.5; promet 158 vag. — Moka: baška »0g« in »0gg« 467.5—477.5; »2« 447.5—457.5; »5« 427.5—437.5; »6« 370—380; »7« 305—315; »8« 220—230; promet 1 vag.

Sport

Pokalni semifinale v Mariboru

SD Rapid : ISSK Maribor 2 : 1 (1 : 1)

Rezultat včerajšnje semifinalne pokalne tekme ne odgovarja poteku igre, ker je Maribor brezdvomno predvedel lepšo igro kot zmagovalec Rapid. Maribor je imel precejšnjo smolo Kljub temu, da je bil v premoči, se mu ni posrečilo izenačenje. Rapid je bil vsekakor v boljši kondiciji kot zadnjo nedeljo. Zlasti se je odlikoval vratar Pelko.

Vodstvo je dosegel Maribor v 6. minuti po srednjem napadalcu Pavlinu, ki ga je v polnem teku neubranljivo ustrelil iz daljave kakih 15 m. V 27. min. dobi leva zveza Rapida Paulin žogo v levi poziciji, preigra vratarja in izenači.

V drugi polovici se obe moštvi z vsemi silami borita za zmago. Maribor je v premoči, vendar ne more izenačiti. Odločilni gol pade v 27. min. po kornerju, in sicer zopet po Paulinu.

Sodil je dobro g. Mohorko mesto g. Fišerja, ki je odpovedal.

Po tekmi je prišlo med gledalci do raznih incidentov.

Tretje kolo nogometnega prvenstva v Ljubljani

Ilirija in Primorje odneseta po dve nadalnji točki.

Včerajšnji praznik je izkoristil LNP., da je dal odigrati še po dva para prvenstvenih tekem prvih in rezervnih moštev. V to borbo je šla Ilirija kot favorit, dočim so bile šanse Primorjanov spričo forme, ki jo je pokazal Hermes v svojih zadnjih nastopih manj ugodne. Situacija v prvenstvu se je sedaj v toliko razbistrila, da se bo bila odločilna bitka za prvenstvo LNP med dosedanjim prvakom Ilirijo in Primorjem, ki ji je po točkah tik za petami; po goldiferenci so Primorjani Ilirijo že prekosili.

Ilirija : Slavija 7 : 1 (5 : 0)

Ilirijanska formacija je bila nekoliko spremenjena, ne more se pa reči, da bi to bila variatio in melius. Ilirijani so sicer Slavijo gladko odpravili, vendar je imela Slavija dovolj prilike, da bi bila lahko izbila tudi boljši rezultat. Ilirijansko moštvo kakor da se letos ne more znajti. Saj so poedina mesta razmeroma dobro zasedena, par moči v moštvu je naravnost izbornih, zato so pa drugi, v prvi vrsti novinci, skoro nemogoči. Odtod tudi slaba kvaliteta igre, ki jo nudi moštvo in ki se za cele klase razlikuje od običajne ilirijanske forme.

Slavija je bila v prvem polčasu precej inferioren nasprotnik, v drugem polčasu pa si je s pomočjo vetra bistveno opomogla. To je tudi razvidno iz rezultata. Moštvo goji dokaj primitiven nogomet, igra pa z voljo in elanom, kar je mnogo, ne pa vse. Poraz je Slavija na vsak način zaslužila in je rezultat realno izražen.

Sodil je g. Šetina strogo in korektno.

Primorje : Hermes 3 : 0 (1 : 0)

V tej tekmi smo videli vsekakor boljši nogomet. Primorjani sicer niso predvedli blesteče igre prejšnjega dne; imeli so pa za nasprotnike žilave Šiškarje, ki so predzadnjo nedeljo delali tudi prvaku hude preglavice. Do gotove meje se jim je poznalo tudi to, da so imeli v nogah tekmo prejšnjega dne (to je gotovo tudi vplivalo na potek prve igre). Taka forsirana nastopanja so zlasti v začetku sezone, ko moštva še niso dovolj strenirana, precej riskantna.

Pri Primorju je v prvi vrsti precej popustil napad, ki niti zdaleka ni tvoril organične enote. Pokazal je par lepih kombinacijskih potez in tudi dovolj odločnosti, ostalo pa je prepustil krilcem in ožji obram bi. Krilci so bili na mestu, zlasti oba stranska in so tekmo odločili. Obramba razven par napak sigurna in zanesljiva.

Hermes je imel prednost v tem, da je nastopil svež. Toda pokazal je zelo dobro igro, ki je bila Primorju do tik pred koncem igre vedno nevarna. Slabši so bili v krilski vrsti, ki ni bila na oni višini kot n. pr. ožja obramba in napad. Zato tudi ni bilo prave vezi med poedinimi deli moštva, kar je povzročilo preveliko tratenje energij napada in ožje obrambe. Dobra je bila vsa obramba, ne izvzemši vratarja, ki je sigurno lovil, kolikor je imel posla. Tretji gol pa gre edino na njegov račun.

Igra je potekala v precej naglem tempu, zlasti v prvem polčasu. V tem polčasu se je videla delna premoč Primorjanov, ki se pa dolgo ni izpremenila v pozitiven uspeh Šele po preteku pol ure je Erman zabil prvi gol. Do polčasa ni bilo nobene izpremembe. V drugem polčasu je Hermes močno forsiral, da bi izenačil. Igralo se je povsem odprto, opažala se je premoč Hermesa. Do zadnjih minut izid ni bil odločen. Šele proti koncu je Uršič zvišal na 2 : 0 in tekma je bila s tem odločena. Tik pred koncem izkoristi Erman napako hermežanskega vratarja in postavi končni rezultat 3 : 0.

Hermes je tudi s to tekmo dokazal, da se je razvil v vsega uvaževanja vreden faktor v našem nogometu. Kakor stoji sedaj še precej na koncu prvenstvene tabele, je vendar gotovo, da si bo svojo pozicijo še močno popravil, saj je absolviral dosedaj svoja dva najtežja nasprotnika.

Dobro je sodil g. Držaj.

Rezervni moštvi sta igrali dopoldne, in sicer

Ilirija : Slavija 7 : 2.
Primorje : Hermes 9 : 0.

Stanje prvenstva v ljubljanskem okrožju (računajoč tekmo Primorje : Slavija s 3 : 0) je sedaj naslednje:

Ilirija	8	8	0	0	49 : 6	16
Primorje	8	7	0	1	41 : 5	14
Jadran	6	2	1	3	9 : 28	5
Slovan	6	2	0	4	15 : 37	4
Hermes	7	1	0	6	10 : 24	2
Slavija	6	0	1	5	6 : 30	1

Prva letošnja mednarodna tekma v Ljubljani. Prihodnjo nedeljo gostuje v Ljubljani proti ASK Primorju I. moštvo celovškega prvaka »Austria«.

Tenis sekcija SK Ilirija. Prijave za tenis je vposlati do 5. aprila t. l. na naslov: Milan Kmet, Gosposvetska cesta 8. Navesti je natančno partijo (4 do 6 oseb) in vse razpoložljive ure.

SK Jadran. Nocoj ob 20. uri seja upr. odbora v Narodni kavarni. — Tajnik.

Sokol

Glavna skupščina JSS.

Deveta redna glavna skupščina JSS, ki se je v nedeljo vršila v Kragujevcu, srcu Šumadije, je krasno uspela. Včerajšnji »Ponedeljek« je objavil tri važne sklepe; med drugim: Prihodnji vsesokolski zlet bo l. 1930 v Beogradu; v Ljubljani se osnuje stalna prednjačka šola; snuje se fond za pomoč svojcem po umrlih članih; odobren je bil slavnostni krog za naraščaj. O poteku glavne skupščine in njenih sklepih bomo priobčili podrobnejši strokovni referat.

Beograjski listi objavljajo dolga poročila, v katerih opisujejo krasen uspeh velikega sokolskega zbora. Starosta Eng. Gangl je z dolgim krasno zasnovanim govorom nepopisno navdušil vse zborovalce in beograjske novine označujejo njegovo poklonitev Domovini, kralju in sokolski ideji za pesniško umetnino.

Razen delegatov sokolstva so prisostvovali zborovanju številni gostje. Posebno pozornost je vzbujala navzočnost kraljevega zastopnika div. generala Dobrosava Milenkovića, velikega župana Pantelića, mestnega župana Kalanovića ter predstavnikov raznih institucij Kragujevca. Veliko ovacije je skupščina priredila posebno delegatu Invalidskega udruženja, rez. majorju Luju Lovriću, ki je kot dobrovoljec oslepel v borbi za svobodo.

Kralju je bil poslan naslednji brzojavni pozdrav: JSS, zbran na 9. glavni skupščini v srcu junaške Šumadije, pošilja pravnuku slavnega Karađorđja in kraljevskemu domu vdan sokolski pozdrav. Naj živi Vaše Veličanstvo! Naj živi kraljevski dom! Zdravo!«

Pozdrav prezidentu Masaryku pa se glasi: »Iz Kragujevca v junaški Šumadiji pošilja JSS s svoje glavne skupščine iskren bratski pozdrav. Naj živi naš mili brat Tom. Masaryk!«

Dosedanjemu odboru je bila izrečena popolna zaupnica s tem, da je bil ponovno izvoljen, s starosto Ganglom na čelu, načelnikom dr. Murnikom in načelnico Anuško Cigoj-Jugovo. Sedež Saveza ostane v Ljubljani.

Sokolska pomožna akcija za gladujoče v Hercegovini

Vsa blaga srca, ki so se dosedaj odzvala naši prošnji za pomoč stradajoči raji v Hercegovini, Črni gori in Južni Dalmaciji, bratski obveščamo, da smo do danes odposlali že dve zbirki v skupnem znesku Din 22.701.— starešinstvu mostarske sokolske župe v roke župnemu starosti br. Čedi Miliću, ki neprestano potuje od sela do sela in deli nakaznice za nakup koruze najpotrebnejšim, neglede ne na versko, ne na organizacijsko pripadnost.

Z večjimi zneski so obe zbirki omogočili: tvrdka Drenik (odstopila uspeh svoje zbirke), tvrdka »Kovine in Rude«, Menza nameščencev v papirnici Vevče, Učiteljska tiskarna, Blagajna Sok. Saveza in Sok. župe Maribor, Sok. društva Ljubljana - Matica, Ljubljana - Tabor, Litija - Šmartno, Vrhnika, Karlovac, Cerknica, Borovnica, Konjice itd.

Iskrena zahvala vsem, ki so pripomogli, da smo se vsaj v mali meri mogli oddolžiti zapovedi svoje srčne kulture. Je pa to šele kapija na žareče železo. Zato se nujno in upapolno obračamo še do vseh onih, ki jim čut usmiljenja do sirot, po nedolžnem trpečih, še ni zamrl, da naklonijo svojim razmeram primeren prispevek v ta namen. Kruto resni položaj ne prenese nobenega odlaganja; tretja zbirka mora odiči le ta teden. Zato prosimo vse in še enkrat — nujno je!

Vsa sokolska društva naše župe pa, ki le niso zaključila svojih zbirk, pozivamo, da to akcijo pospešijo in tekom tedna odpošljejo svoje nabiralne pole župnemu starešinstvu.

Vsi prispevki, brez izjeme, naj se blagovolijo nakazati na naslov: Sokolska župa Ljubljana — Pomožna akcija. Mestna hranilnica v Ljubljani.

Točen seznam vseh darovalcev in zneskov priobčimo ob sklepu zbirke. Zdravo!

Ljubljana, 17. marca 1928.

Sokolska župa Ljubljana.

Nande Marolt, starosta. — **Stane Flegar,** tajnik.

Sokolski film v Grčiji. Propagandno odelenje češkoslovaškega zunanjega mnistrstva je poslalo ogromni film VIII. vsesokolskega zleta v Pragi tudi v Grčijo. V Ateni, na klasičnih tleh starogrške gimnastike, je imel film zelo velike uspehe in je vzbudil mnogo zanimanja za sokolsko organizacijo. Predavanje je bilo po vseh atenskih bioskopih spojeno z uvodnim predavanjem, ki ga je imel grški predavatelj Chrysafides.

Uspeh poljskih Sokolov. V Zakopanech so se vršile 8. t. m. smučarske tekme, kjer so dosegli poljski Sokoli zelo velike uspehe pri skokih. Zasedli so prvih pet mest kakor sledi: 1.) br. Czech 49 m. 2.) Sieczka Gasienica 50 m. 3.) Rozmus 48 m. 4.) Graca 44 m. 5.) Mietelski 41 m. Izven konkurence je dosegel br. Cukier 50 m.

Brat Miroslav Tirsak, namestnik načelnika ČOS. je praznoval te dni svojo 25-letnico kot načelnik sokolskega društva na Kraljevskih Vinohradih.

Poljska Sokolska zveza in olimpijada. Na olimpijado pošlje poljsko Sokolstvo poleg članske vrste tudi vrsto članic. Celotna odprava bo štela 20 telovadcev, 10 telovadk in 5 zastopnikov in pomočnikov

Naši kraji in ljudje

Narodni pionir nadučitelj Jožef Bedenek 80-letnik

Na včerajšnje Jožefovo je praznoval svoj 80 godovni dan bivši gospod nadučitelj Jožef Bedenek. Ta splošno znani slovenski šolnik, ki zdaj v zasluženem pokoju živi v Ljubljani, je eden izmed onih naših najstarejših gardistov med učiteljstvom, ki so med našim narodom orali prve brazde duševnega napredka in šolstva. Njegovo delovanje sega še precej nazaj v konkordatsko dobo cerkvene oblasti nad tedanjo šolo, ki se v takratni svoji skromnosti ne da v najmanjšem primerjati z današnjimi šolskimi razmerami. Takratna šola je bila omejena in zadrževana od vseh strani, učitelji pa uklenjeni v najtesnejše verige duševne sužnosti.

A naš jubilar je kot krepka gorenjska korenina, doma iz Mavčič ob Savi, znal te težke verige, ki so oklepale tedanje maloštevilno učiteljstvo, polagoma in odločno razdirati. Bil je v šoli vesten in strog, a dobrohoten vzgojevalec. Kot mlad učitelj si je začrtal svojo napredno pot za šolsko delovanje in je enako hodil vztrajno po tej poti vso dobo svojega 44letnega službovanja. Nastopal je z odločnimi naprednimi nazori povsod in pred vsakomur odločno.

Služboval je Jožef Bedenek vso dobo na Notranjskem, in sicer le na treh mestih: v Hrenovcah, Števerjanu in končno od l. 1874 do upokojitve v l. 1911 — torej celih 37 let — v Planini pri Rakeku. Tu je razvil svoje pravo delovanje. Našel je v logaškem okraju po duhu in mišljenju sorodne stanovske tovariše, predvsem pokojnega Vojteha Ribnikarja, ki je bil nekoliko mlajši od njega, a je veljal za odločnega in nad vse vnetega borca za napredek šolstva in naroda na gospodarskem, prosvetnem in političnem polju. Ta dva neustrašena zagovornika stanovskih in narodnih pravic sta ustanovila učiteljsko društvo za logaški okraj, ki je bilo med vsemi učiteljskimi društvi eno najagilnejših ne samo med učiteljstvom samim, ampak tudi med narodom. Po prerani smrti Vojteha Ribnikarja je bil naš jubilar dolgoletni predsednik tega društva. Kakor njegov prednik Ribnikar, je Bedenek z isto odločnostjo dalje vodil društvo in je s temperamentno odločnostjo zastopal učiteljstvo v tedanjem logaškem okrajnem šolskem svetu.

Kljub svoji visoki starosti je jubilar čvrst in zdrav, ravne, pokončne hoje. In kakor telesno, je tudi duševno še popolnoma čil. Zanima se za vse pojave napredka na najrazličnejših toriščih ter z vso vnemo zasleduje našo napredno politično življenje. Kakor svoj čas, tako tudi še sedaj v svoji čestiti starosti ob vsakih volitvah vestno izvršuje svojo volilno dolžnost in s tem daje mlajši generaciji najlepši zgled discipline. Med notranjskim prebivalstvom, posebno v Planini, je zapustil najlepše spomine. Njegovi mnogoštevilni učenci in učenke, ki so danes odlični možje in žene, se ga spominjajo z največjo hvaležnostjo, celo iz daljne Amerike. V Ljubljani pa g. Bedenek istotako uživa neomejen ugled in spoštovanje. K lepemu jubileju želimo čestitemu jubilarju še mnogo veselih in zdravja polnih let do skrajne, skrajne meje človeškega življenja!

Kaj bo s stanovanjskim zakonom

Izjave ministra za socijalno politiko.

Beograd, 19. marca

Minister za socijalno politiko Čeda Radović je izjavil delegatom Zveze hišnih posestnikov, da se stanovanjski zakon po 1. maju bržčas ne bo podaljšal. Včerajšnje »Vreme« je objavilo naslednjo izjavo ministra za socijalno politiko:

— Lahko se smatra, da je stanovanjski zakon likvidiran. Menim, da je zaenkrat na mestu, da se njegova veljavnost ne podaljša. Ta rešitev pa ni definitivna. Do 1. maja je še dovolj časa, da se ustvari definiven sklep. Če bo dovolj novih poslopij in če bodo tudi državne zgradbe v glavnem dovršene, da se bo na ta način izvestno število privatnih poslopij osvobodilo drž. oblasti, bo v Beogradu dovolj prostih stanovanj, tako da tudi hišni posestniki ne bodo mogli staviti nesprejemljivih zahtev, kakršne so bile upravičene doslej, ko stanovanj ni bilo dovolj.

Na vprašanje, ali bo stanovanjski zakon morda le podaljšan do 1. maja, je minister Radović odgovoril:

— Ako se bo pokazala potreba, da se zakon podaljša, ga bom podaljšal, toda zaenkrat te potrebe ne vidim in zato mislim, da je likvidiran!

Dunajska in pariška opera v Zagrebu

Upravi zagrebškega Narodnega gledališča je uspelo pridobiti za gostovanje dunajsko državno opero in pariško Opero Comique. Dunajčani bodo gostovali 14. in 15. aprila. Nastopil bo kompletni ansambl državne opere pod vodstvom dirigenta Schalka v dveh Mozartovih operah: »Cosi fan tutte« in »Otmica iz Seraila«. Eden izmed dirigentov dunajske opere bo prišel pred gostovanjem v Zagreb, da z zagrebškim opernim orkestrom uvežba obe operi po Schalkovih intencijah. Dunajski ansambl bo pripeljal s seboj vse lastne rekvizite in dekoracije.

Pariška »Opera Comique« bo v Zagrebu gostovala koncem aprila in bo podala tri opere: »Manon«, »Carmen« in »Faust«. A tretji gost tekom aprila bo znani italijanski baritonist Monte Santi.

Zagrebški gledališki publiki se torej za prihodnji mesec obetajo prav mične senzacije, ki pričajo o veliki podjetnosti gledališke uprave in o zavidanja vrednih denarnih zalogah, ki jih nekatera druga gledališča zelo, zelo pogrešajo.

Močni potresni sunki na Hrvatskem

Zagreb, 19. marca

Sejzmografi geofizičnega zavoda v Zagrebu so danes zjutraj beležili močne potrese. Prvi potresni sunek je bil zabeležen ob 49 m 51 s po polnoči. Najmočnejši sunek pa se je čutil ob 50 m 24 s po polnoči in je iznašal 0.3 do 0.4 mm v smeri proti jugovzhodu. Valovanje je prenehalo točno ob 1. zjutraj. V znatno slabši obliki se je potres ponovil v naslednjem redu: od 2.26.20 do 2.27.48, dalje od 3.10.41 do 3.12.27 ter od 5.5.25 do 5.6.47. Epicenter teh potresov leži v oddaljenosti 75 do 100 km.

Tekom dopoldne so v Zagreb prispela poročila, da je potres bil posebno občutljiv v okolici Pakraca, Lipika in Daruvara. V Pakracu so čutili prvi sunek v 59 m po polnoči. Trajal je 10 s. Drugi udarec je bil znatno slabši. Tretji udarec, ki je bil zopet nekoliko močnejši, se je čutil ob 3.9. Na raznih hišah je v Pakracu popokalo zidovje, vendar škoda ni preveč občutna.

Najbolj je potres zadel Lipik in okolico. Valovanje okrog 1. po polnoči je bilo tako močno, da se je zidovje razpokalo na mnogih hišah in so se porušili dimniki. Prebivalci Lipika se ne spominjajo tako močnega potresa. Do jutra sta sledila še dva sunka z bobnenjem pod zemljo, toda posledice niso več bile hude. Valovanje zemlje je zbudilo tudi prebivalce v Dolgem selu, kjer se je čutilo pet precej znatnih sunkov. Istotako so čutili dokaj močan potres tudi v Novski.

Človeške hijene na vaškem pokopališču

V vasi Dolnjem Račniku blizu Jagodine so te dni razkrili nenavadno tatvino, ki dokazuje, da dandanes človek ni varen in siguren pred lopovi niti v grobu. Orožništvo je ugotovilo, da je neka lopovska tolpa na neverjetno drzen način odkopala mrliče na vaškem pokopališču takoj po njihovem pokopu, jim slekla obleko, snemala dragocenosti in denar, ki ga svojci po tamošnjem običaju prilagajo pokojnikom v krsto.

To hijensko početje sta prva odkrila brata Dragomir in Ivan Stojanović, ki sta pred nekaj dnevi pokopala svojega umrlega brata Gjorgja. Že naslednji dan po pogrebu sta bila obveščena, da je tik ob novem grobu njunega pokojnega brata bil razkopan grob stare ženice Stojne Nikoličeve, ki je bila pokopana dva dni prej. Našli so njeno krsto vso razbito ter je manjkala lepa preproga, ki so jo svojci pokojnice položili v krsto. Ivan in Dragomir Stojanović sta takoj uvidela, da so lopovi pomotoma razkopali grob pokojne starke Stojne in da bodo bržčas v eni prihodnjih noči razgrebli tudi Gjorgjev grob, da si prilastijo novo obleko pokojnika in precej srebrnega denarja in drugih dragotin, ki sta jih brata priložila pokojnemu bratu v krsto. Nista se sicer odločila k temu, da bi bratov grob stražila, vendar da se prepričata, ali bodo lopovi obiskali ta grob, sta zvečer ostavila na grobu neke znake.

Ko sta naslednje jutro posetila grob, teh znamenj ni bilo nikjer in zemlja je bila nekoliko razmetana. Začela sta grob odkopavati in čim globlje sta segala z lopato, tem bolj sta uvidela, da so lopovi ponoči prišli do krste, pobrali vse dragotine in nato na brzo roko grob zopet zagrnili.

Ivan in Dragomir sta o tej strahotni ugotovitvi takoj obvestila orožnike, ki so uvedli preiskavo in aretirali neke sumljivce, vendar po dosedanjih zaslišavanjih ni smatrati, da že imajo prave krivce v rokah. Pri aretirancih tudi niso našli nikakih ukradenih dragocenosti in stopinje okrog groba izvirajo od popolnoma drugih ljudi. V Gjorgjevem grobu je komisija našla tudi košček svečke, s katero so si te hijene v človeški podobi svetile pri svojem strašnem početju.

Razkritje pljačkanja mrličev v grobu je med prebivalstvom vzbudilo ogromno razburjenje. Raznašajo se fantastične govorice in ljudstvo se radovedno vprašuje, kaj je moglo pripraviti te človeške hijene do odvratnih tatvin: ali glad in pomanjkanje, ali samo propalost in zloba.

Senzacijonalna aretacija v Šibeniku

Zagreb, 19. marca.

Iz Šibenika poročajo, da so tamkaj aretirali nekega poštnega uslužbenca, ki je vršil tehnična dela pri telefonski napeljavi. Aretiran je bil na prijavo, da je omogočil tajno telefonsko zvezo med zgradbo, kjer se nahaja italijanski konzulat, in neko privatno hišo, tako da sta imeli obe poslopji direktno telefonsko zvezo. Aretacija je izzvala veliko senzacijo in se pričakujejo velika razkritja nove špijonažne afere.

Kako sta bila ulovljena ubegla zločinca Jerina in Urh

Kakor smo že kratko beležili, je orožniška patrulja v petek popoldne v neposredni okolici železniške postaje v Poljčanah ulovila dva neznana jetnika, o katerih je takoj ugotovila, da nista nihče drugi, kakor Jerina in Urh, ki sta prejšnji večer pobegnila iz mariborske kaznilnice.

Zločinca, ki se jima je posrečilo, da sta se v kaznilniški obleki umaknila z dela in se namenila v zlato svobodo, sta očividno skušala najti primerno hišo, da si po možnosti dobavita civilno obleko, nakar bi pobegnila preko meje. Med postajo Slov. Bistrico in Poljčanami se razprostira veliko graščinsko gozdovje grofa Attemsa. To gozdovje je ubežnikoma nudilo varno skrivališče. Koračila sta ob železniški progi, ki teče skozi gozd. Ob robu gozda pa se nahaja železniška čuvajnica in tu ju je opazil čuvaj, čim sta se prikazala iz gozda na svetlo.

Čuvaj je takoj obvestil postajo v Poljčanah in navedel, da jo drzna potnika v kaznilniški obleki mahata ob progi v smeri proti Celju. Orožniška patrulja ju je po drugi strani prehitela ter se postavila v zasedo in čakala, da se ji ubegla kaznenca približata. In res sta se ptička prav kmalu ujela v past. Ker sta se bližala postaji Poljčane, ni izključeno, da sta imela načrt, da se vtihotapita v kak tovorni vlak v svrho udobnejšega potovanja do Ljubljane. Noč od četrtka na petek sta prebila v gozdovju, ker v temi in snegu nista mogla nadaljevati poti. Po zaslišanju na orožniški postaji sta bila takoj eskortirana nazaj v mariborsko kaznilnico, kjer ne bosta kmalu ugledala svobode in se bosta morda le z grozo spominjala na prenočevanje v mrzli noči na prostem in na klavrni konec svojega pobega.

Modne pletenine Moderni kostumi in kompleti po meri iz kasha volne.
Modna trgovina in strojno pletilstvo
F. M. ROZMAN, Ljubljana, Židovska ul. 7

Ugotovitve komisije v celici čudaškega milijonarja Krajnarja

Velikansko zanimanje prebivalstva za nadaljnji razvoj čudne zadeve

Logatec, 19. marca.

Dodatno k poročilu o čudni življenski tragediji kmečkega milijonarja na Notranjskem naj navedemo še naslednje zanimive podrobnosti:

Ko se je France Krajnar pred 22 leti zaprl v svojo podstrešno sobico, so ga skušali po vrsti obiskati njegovi prijatelji. Vendar pa niso mogli do njega, ker jih domači niso pustili. Tako se je večkrat oglasil pri Krajnarjevih župan Andrej Ziherl iz Planine in prosil, naj ga puste na podstrešje; prošnjo so mu vsakokrat odbili. Krajnarjev sošolec podžupan Kremavner se je prav tako stalno prizadeval, da bi se sestal s svojim prijateljem, a ga takisto niso pustili v hišo. Tudi stari, 91 letni posestnik Modic iz Ivanjsela se je skoro vsako leto oglasil na Krajnarjevem domu, vendar ni uspel s svojim prizadevanjem, da bi videl onega, za katerega je šel snubit sosedovo Julko.

Kakor zatrjuje vdova gospa Korenčanova, ki živi sedaj pri svojem sinu, mesarju in gostilničarju v Dol. Logatcu, je bila ona zadnja izmed vaščanov, ki je videla Krajnarja, preden se je zaprl na podstrešje, in se ni nato dolgih 22 let več prikazal. Peljala se je na vozu, na katerem sta sedela Krajnar in njegova izvoljenka Julka iz Logatca domov v Laze. Krajnar je takrat mračno zrl predse in je ostal tak vso vožnjo.

Ko Krajnarja leta in leta ni bilo na spregled in so domači na kratko odpravili vsakogar, ki je povpraševal po njem, so pričele krožiti med ljudstvom najrazličnejše govorice, ki so slednjič dovedle daljnega sorodnika trgovca gospoda Antona Puntarja v Logatcu do tega, da je prosil orožniške asistence in se z njo podal v Laze.

V komisiji, ki pa je bila nepopolna, ker niso mogli dobiti okrajnega zdravnika, sta bila poleg g. Puntarja in dveh orožnikov, še podžupan g. Kermavner iz Laz, gostilničar g. Karol Serini in ključavničar g. Viktor Hodnik oba iz Dol. Logatca. Komisija je bila namreč pripravljena, da bo v skrajnem primeru udrla na podstrešje.

Krajnarjeva sestra Francka se je komisije silno prestrašila, posebno ko so ji povedali, da hočejo na vsak način videti njenega brata. Njenim prošnjam, naj bi šel Krajnarja pogledat samo en orožnik in še ta brez orožja, da se ga Krajnar ne bi preveč ustrašil, so se končno udali. Ko pa je odšla Francka z orožnikom pod streho, so se potihoma vsi odpravili za njima.

Ko so prišli po temnem hodniku na vrh stopnic, ki vodijo na podstrešje, so v temi razločili velike debele zarjavele verige, s katerimi je bil vhod zabranjen. Francka je segla v žep pod predpasnikom in odklenila žabico, s katero so bile verige sklenjene. Ko so stopili na hodnik, so morali zelo previdno stopati po razni ropotiji in kmečkih pridelkih, ki jih je bilo na kupe pred vhodom v jetnikovo sobico. Ženica je zopet segla v žep in privlekla iz njega drug ključ, s katerim je odprla vrata.

Komisiji je udaril iz odprte sobice smrad v nos. Majhna zamrežena okna so bila trdno zaprta. V sobici je vladal istotako velik nered. Na mizi sredi sobe je bilo za prst debelo prahu. Zaprašene in s pajčevinami prepredene so bile vse stene in dvoje omar. V postelji tik desne stene so ugledali Franceta Krajnarja obrnj[illegible]a komisija brez zdravnika, se je zadovoljila z ugotovitvijo, da je Krajnar še živ.

Več pozornosti je posvetila komisija raznim predmetom v sobici. Našla je več mašnih knjig med svetniki na mali omari pa svetniško roko iz voska, nadalje golobčka, predstavljajočega Svetega Duha, in sliko, predstavljajočo Kristusovo polaganje v grob. Na istem mestu je tudi našla neko razglednico, datirano iz Postojne. Na njej so bili sporočeni Krajnarju prisrčni pozdravi, podpisana pa sta bila Tonči in Franci, ki sta obljubljala, da se v kratkem oglasita. Oba podpisa sta bila razpraskana z nohti, vendar sta se še dala razločiti.

Komisija je dala odpreti okna, da se je sobica prezračila, ter je ostala v njej dobrih 20 minut. Krajnar se ni zmenil za nikogar ter je na vsa sestrina vprašanja le brundal.

Nenadni prihod komisije v Laze je vzbudil na Notranjskem veliko senzacijo. Ljudje so hiteli na domove onih mož, ki so bili v komisiji in jih spraševali do potankosti. Včerajšnje obširno «Jutrovo» poročilo je končno razjasnilo vso zadevo in zadovoljilo tudi najradovednejše. Toliko povpraševanja po «Jutru» še ni bilo nikoli pri nas.

Sedaj obstoji samo eno vprašanje: kaj bo ukrenila oblast? Zapisnik komisije je že na logaškem sodišču, odkoder se pričakuje intervencija. Zanimivo je, da je javnost trdno prepričana, da je Krajnar normalen. V podkrepitev se navaja med drugim dejstvo, da zadnjih 10 let Krajnarjeva mati Franca ni smela k sinu, ker je ni po onem usodnem sporu nič več ljubil. Ko je nesla kosilo ali večerjo k njemu, je smela le toliko odpreti vrata, da je postavila na tla posodo.

Borza malih špekulantov

Poučna slika iz Ljubljane k anketi o slabih učnih uspehih.

»Slovenski Narod« je pred dnevi omenjal v precej šaljivem tonu novo« »borzo paglavcev«. Stvar pa ni niti smešna in skoraj je potrebno, da ji posvetimo nekoliko več pozornosti. Ne samo ljudska šola, nego tudi srednješolci uganjajo »borzo« s sličicami, nahajajočimi se v zavojčkih čokolade. Kamor prideš povsod jih najdeš, posebno pred raznimi prodajalnami, kjer stikajo glave, zagrizeni v sebično špekulanstvo. Ne morda v razvedrilo marveč iz same umazane dobičkaželjnosti kupujejo in prodajajo omenjene spakedrane sličice, predstavljajoče najrazličnejše brezpomembne predmete in osebe.

Zavojčki čokolade nekaterih tvrdk imajo posebne sličice. Kdor zbere vseh 70 slik, dobi za nagrado bicikelj, žogo za nogomet itd. pač predmete, ki najbolj mikajo našo mladino. Vse sličice so seveda priložene pri kakih par tisoč komadih, kakor je že pač izračunano, da pri čokoladi ni izgube.

Začetkom so paglavci mislili še precej pošteno in zbirali slike v nadi, da dobe željeni predmet. Sčasoma ko to ni uspelo z nakupom 70 komadov čokolade, ki si pričeli s prekupčevanjem. Sličice so manjkale enemu, so jeli kupovati od drugih in to je šlo tako daleč da danes plačujejo redkejše po 50 Din in še dražje. Neko posebno sliko, nazvano »veliko kraljico«, plačujejo celo po 100 Din. Dobijo se tudi posebni katalogi, kjer so predočene vse potrebne slike v kompletni seriji.

Vprašamo, kje dobe otroci toliko denarja? Ne samo, da se vadijo v nezdravi špekulaciji, otroci, ki ne pridejo poštenim potom do denarja, tudi kradejo in goljufajo starše, natvezujoč jim bogzna zakaj vse, da rabijo denar.

Vendar: Najdejo se tudi taki starši, ki trdijo, da je dobro, ako se otroci nauče trgovati že v mladosti, ker danes je itak ves svet samo »kšeft«... Res lepa vzgoja! Če pa potem profesor tej nadebudni mladini priporoča nabiranje hroščev, se starši jezijo, češ kaj se bodo otroci hodili potepat in zakaj neki bi nosili domov ostudne živali, s katerimi si zamažejo celo roke in nohtke. Prav tako je tudi s cvetlicami, ki jih imenujejo skrbne mamice nepotreben plevel. Nabiralce čokoladnih slik pa primerjajo z nabiralcem znamk, brez prevdarka, da je filatelija v zvezi z zemljepisom, umetnostjo in zgodovino.

Če profesor takemu nadebudnemu špekulantu pritisne slab red je seveda kriv on, ki ne zna ceniti talentov mladega borzijanca. In potem se čudite slabim uspehom današnje moderne mladine!

Kaj vem? – Koliko znam?

1. Kako se imenuje dobiček, ki ga izplačujejo delniške družbe?
2. Koliko let je bilo Abrahamu in Sari, ko se jima je rodil Izak?
3. Kako je umrl lord Kitchener?
4. Kako se imenujeta obe leči v mikroskopu (drobnogledu)?
5. Kateri grški zgodovinar je bil učenec filozofa Sokrata?
6. Kaj pomeni na brzojavkah oznaka »RP«?
7. Kaj pomeni izraz »ad usum delphini« in odkod izvira?
8. Iz česa sestoji plast na fotografskih ploščah, ki je občutljiva za svetlobo?
9. Katere tri evropske države imajo kolonije na severni obali Južne Amerike?
10. Koliko je poldruga tretjina od sto (odgovori na pamet!)?
11. Kaj pomeni »M. A.« pred kakim angleškim imenom?
12. Kako imenujejo francoski Švicarji Ženevsko jezero?
13. Kdo je popisal potovanje Phileasa Pogga okrog sveta?
14. Kako se imenujejo črte, ki spajajo kraje na zemlji z istim tlakom?
15. Kako se imenuje pariško gledališče, v katerem dajejo po večini zgolj enodejanke sločeste vsebine?
16. Kakšna je razlika med astrologom in astronomom?
17. Kako se imenujejo najodličnejše trgovske ceste v Parizu, Londonu, Newyorku, na Dunaju in v Berlinu?
18. Odkod izvira ime igre rugby?
19. Koliko je četveroštevilčnih števil?
20. Koliko ljudi gre v en kubični kilometer?
21. Katero je glavno mesto države Washington v Zedinjenih državah Severne Amerike?
22. Kaj pade v brezzračnem prostoru hitreje na tla: kurje pero ali novec?
23. Katero je največje število s tremi številkami?
24. Kateri beneški dož je bil zaradi svojih zločinov obglavljen in kateri angleški pisatelj je o tem napisal dramo?
25. Kdo je imel motto: »Vsi za enega, eden za vse?«

Odgovori v prihodnji številki.

Kulturni pregled

Ljubljanska drama

Začetek ob 8. zvečer.

Torek, 20.: Zaprto.
Sreda, 21.: «Danes bomo tiči». D.
Četrtek, 22.: «Mladost». Premijera. Premijerski abonma.
Petek, 23.: «Nedeljski oddih». B.

Ljubljanska opera

Začetek ob pol 8. zvečer.

Torek, 20.: Zaprto.
Sreda, 21.: «Ples v maskah». A.
Četrtek, 22.: Zaprto (generalka).
Petek, 23.: «Lady X» Opereta. Premijera Premijerski abonma.

Mariborsko gledališče

Torek, 20.: «Žena — vrag». Gostovanje dunajskega Burgtheatra.

Gostovanje poljskega tenorja v ljubljanski operi. V sredo, 21. t. m. se poje Verdijeva opera «Ples v maskah» na abonma A. Pri tej predstavi gostuje v partiji Richarda tenor A. Chorjan, član varšavske opere, ki je z uspehom nastopil v poslednjem času v Zagrebu in Beogradu. Ostala zasedba opere se ne izpremeni.

Premijera operete v ljubljanski operi. V petek bo premijera interesantne novosti operete «Lady X», ki predstavlja v svoji stroki absolutni novum, tako po libretu kakor po moderno usmerjeni glasbi. Napisala sta delo dr. L. Scherzer glasbo pa George Edwards, pod katerim imenom se skriva znani modernist Louis Genneberg.

Celjsko mestno gledališče. Prihodnja premijera v celjskem gledališču bo 24. t. m. Uprizorila se bo Deutsch-Finžgarjeva «Kristosova drama» ali «Pasijon» v 9 slikah. Repriza bo v nedeljo 25. t. m.

Turneja Marije Hübnerjeve po Jugoslaviji. Marija Hübnerjeva, članica Narodnega gledališče v Pragi, največja sedanja češka tragedka, namerava v kratkem gostovati v glavnih jugoslovenskih gledališčih. Nedavno je imela lepe uspehe v Varšavi.

«Nova muzika»

Pravkar je izšla prva, januarska (!) številka časopisa «Nove Muzike», ki je začela izhajati v založbi Glasbene Matice v Ljubljani. «Nova Muzika» bo, kakor obeta urednikov uvod, odprta v prvi vrsti naši mlajši muzikalni generaciji ter osobito inštrumentalni glasbi. Zvezek obsega 16 strani skladb ter 8 strani literarne priloge, na način, kot so to imeli bivši «Novi Akordi». Seveda bo čuti od raznih strani ugovore, kritike in nasvete. Razumljivo je, da nobeno dete ne pride popolno na svet. Če bom tudi jaz omenil kakšne očitne nedostatke, bom to storil v veri, da mi bo uredništvo «Nove Muzike» oprostilo dolžnost in upoštevalo želje, v kolikor se mu bodo zdele upravičene.

Skladbe so prispevali M. Bravničar, M. Kogoj, M. Logar, S. Osterc, L. M. Škerjanc, S. Premrl, J. Pavčič, E. Adamič, literarne prispevke splošno informativnega značaja pa S. Vurnik, O. Šest, S. Osterc, I. K. Sancin ter urednik sam. Škoda, da literarna priloga nima stalnega poročevalca za koncerte, kakor so to imeli «Novi Akordi», ker spada strokovna ocena koncertov pač najbolj v strokovni list, prav tako tudi ocena novih izišlih skladb. O skladbah samih bodo sodili abonenti različno. Želeti bi bilo le, da bi se čim preje in čim več izvajale, da bi se naša publika na ta način seznanjala s sodobno glasbo pri nas. Tisk je jasen, očitnih napak (razen na strani 12., takt 3, vrsta 2, kjer so note drugega akorda v levi roki postavljene preveč na levo, kar otežkoča jasnost) ni.

Nerazumljiva pa mi je omejitev lista na samo slovenski kontingent odjemalcev, ker bi vendar pričakoval, da namerava list ponesti slovensko glasbo preko ožjih mej in ji utreti pot v inozemstvo (kar pogreša že člankar sestavka «Glavne struje» itd.). V sedanji obliki se samovoljno odteguje vsaki propagandi ter se namenoma zavija v plašč ozkosrčne narodne zavednosti. Bojim se, da krog stalnih odjemalcev pri nas ne bo tako znaten, da bi bil obstoj, in ne le obstoj, temveč predvsem prospeh lista, zagotovljen. Obenem pa ni mogoče pričakovati, da bi glasilo v tej obliki moglo zanimati glasbene kroge inozemstva, to pa iz preprostega razloga, ker se ne bo nihče v ta namen učil slovenščine. Pri tem opozarjam le na sorodne češke in hrvatske liste ter na ogromno množino nemških glasbenih edicij, ki imajo itak na razpolago velik krog zanimancev, ki se pa vzlic temu poslužujejo tudi drugih jezikov. Mislim, da to tudi za nas ne bi bilo sramotno, temveč za propagando naše muzike celo potrebno in koristno. Posebno pričujoči zvezek, ki obsega skoro same samospeve, bi potreboval prevodov ali vsaj navedbo vsebine v kakih internacijonalno priznanih in upoštevanih jezikih.

Podobno neprijetno vplivajo napovedbe koncertov in opernih izvajanj za bližnjo bodočnost, ki pa so se medtem seveda že vršili. Literarna priloga bi morala biti dogotovljena kasneje od glasbene vsebine, ker se sicer zdi, kakor da bi bil urednik popolnoma napačno informiran o glasbenih dogodkih, ali da bi šepal za nekaj mesecev za njimi. Med drugim so napovedani koncerti, ki se sploh niso vršili ter napovedane glasbene zanimivosti, ki spadajo že v preteklost. Sicer pa želim «Novi Muziki» obilo uspeha in procvita. **L. M. Š.**

Razstava Zlatka Gorjana v Zagrebu. Znani hrvatski novinar in pesnik Zlatko Gorjan je priredil v Ulrichovem salonu v Zagrebu razstavo svojih slikarskih del. Kritika se pohvalno izraža o slikah tega poeta in slikarja.

Domače vesti

• **Odlikovanje.** Na predlog ministra za šume in rudnike je Nj. Veličanstvo kralj odlikoval predsednika dr. Ivana Lovrenčiča, predsednika Slovenskega lovskega društva v Ljubljani, z redom Belega orla 5. razreda v priznanje dolgoletnega uspešnega delovanja na nacijonalni organizaciji lovcev v Sloveniji in v vsej naši državi.

• **Osebna vest.** Upokojen je na svojo prošnjo s polnimi službenimi leti poštni uradni ravnatelj Ivan Podgornik v Ljubljani.

• **Izpremembe v vojaški službi.** S kraljevim ukazom so upokojeni: žandarmerijski podpolkovnik Viktor Bunc, žandarmerijski poročnik Matija Volk, administrativni poročnik ekonomske stroke Pavel Nežmahen in administrativni podporočnik ekonomske stroke Alojzij Krže. Za pehotna podporočnika sta imenovana narednika Fran Pevec in Franc Pirnat. Zrakoplovni poročnik Anton Rutar je podal ostavko na državno službo.

• **Naš poslanik za Južno Ameriko.** Bivši naš generalni konzul v Buenos Airesu g. Ivo Grisogono, ki je bil nedavno imenovan za poslanika pri južnoameriških republikah z uradnim sedežem v Buenos Airesu, je kakor poročajo iz Beograda prošlo nedeljo posetil ministrskega predsednika, katerega je informiral o položaju naših emigrantov v Južni Ameriki. Pri tej priliki je poslanik Grisogono obvestil ministrskega predsednika, da je ugledni naš rojak v Buenos Airesu g. Nikola Mihanović poklonil novoustanovljenemu našemu poslaništvu lepo svojo palačo na Plaza Rodriguez Penna, ki bo po svojem položaju in po stilu dostojna diplomatska reprezentacija naše države.

• **Pri nedeljskih občinskih volitvah v Sodražici** so prejele tri liste KDK 146 glasov (7 odbornikov), Lovrenčičeve tri liste 110 glasov (6) in štiri liste SLS 286 glasov (12) Volitev se je udeležilo od 674 volilcev 482.

• **Slovenski klub v Sarajevu** javlja svojim članom in prijateljem, da se je preselil v nove prostore na Vojvode Stepe obalo štev. 42. zraven Narodnega gledališča. Klub je preselitev v nove prostore proslavil prošlo soboto z animiranim družabnim večerom

• **Smrtna kosa.** V Sv. Juriju pod Donačko goro je umrl v 66. letu starosti veleposestnik večletni župan in 25 letni odbornik okrajnega zastopa g. Franc Mikuš Pogreb se je vršil 17. t. m. — V Ljubljani je v nedeljo popoldne nagloma podlegel možganski kapi v visoki starosti 85 let bivši zidarski mojster g. Matija Žgur, oče upokojene učiteljice gdč. Žgurjeve. Pokojnik je bil član Sokola v Štepanji vasi in Sokola v Radomljah, vedno zaveden in napreden. Še pol ure pred svojo smrtjo je povpraševal o poteku manifestacijskega zborovanja na Taboru ter z veseljem pozdravil vest o impozantni udeležbi. Pogreb zavednega narodnjaka do danes ob 15.30 uri izpred mestne hiše za Bežigradom na pokopališče pri Sv. Križu. — Pokojnikoma bodi ohranjen blag spomin, preostalim naše iskreno sožalje!

• **Lastnikom kinematografov v Sloveniji.** V smislu sporočila Centralnega saveza bioskopa v Zagrebu je upati, da se bo upravičenim zahtevam lastnikov kinematografov glede znižanja in maksimiranja taks ugodilo s 1 aprilom t. l. Podjetniki naj zato čimprej zopet započno z rednim poslovanjem. O vseh ukrepih in uspehih bodo pismeno obveščeni. Savez bioskopa kraljevine SHS, podsavez za Slovenijo.

• **Nadure na meščanskih šolah.** Prejeli smo: Kako skrbi vlada za uradništvo, je razvidno tudi iz tega, da še zdaj, ko poteka proračunsko leto 1927-28 ni izplačala honorarjev za nadure na meščanskih šolah iz leta 1926-27. Učiteljstvo se je žrtvovalo ter je prevzelo nadure, plačila pa ni od nikoder Za vsakega posameznika znašajo ti honorarji po par tisoč dinarjev. Učiteljstvo je že predložilo priznanice, da se izposluje naknadni kredit, menda je s tem zadeva tudi že končana. Prizadeti pozivamo merodajne faktorje v Mariboru, Ljubljani in Beogradu, da store vse, da se čim prej izplačajo zasluženi honorarji. Prav tako dolguje ministrstvo honorarje za nadure od meseca novembra pr. l. dalje.

• **Na specijalni kmetijski šoli v Št. Jurju pri Celju** se bodo vršili naslednji dvodnevni tečaji: 1. sadjarski tečaj za cepljenje in precepljevanje sadnega drevja za učitelje in druge zanimance (2. in 3. aprila); 2. čebelarski tečaj za pomladanska dela za učitelje in druge (10. in 11. aprila); 3. vrtnarski tečaj za učiteljstvo in druge (23. in 24. aprila). Nočišče, v kolikor je prostora na zavodu, je brezplačno. Priglasitve naj se izvedejo pismeno brez prošenj za odgovor.

• **Sadjarski odbor za okraj Radovljica** bo priredi na Brezjah pri »Finžgarju« v nedeljo 25. t. m. celodnevni tečaj za precepljanje in oskrbo sadnega drevja. Odbor vabi vse zanimance iz okoliša osobito mlajše posestnike in madeniče, da se udeležijo tega tečaja v čim večjem številu. Udeležencem se priporoča, da prineso s seboj cepilno orodje.. Tečaj se bo pričel ob 8. uri dopoldne. Sadjarski odbor bo priredil enak tečaj tudi v Ljubnem pri Podnartu v šoli, in sicer na cvetno nedeljo 1. aprila.

• **Vprašanje stanovanjskega zakona.** Ker so skoro vse organizacije stanovanjskih najemnikov od ministrstva za socijalno politiko, zahtevale, da se s 1. majem podaljša veljavnost obstoječega stanovanjskega zakona, je v ministrstvu sestavljena komisija, ki se bavi s tem vprašanjem. Definitivno bo o zadevi sklepal ministrski svet na predlog ministra za socijalno politiko.

• **Denar iz dobe dubrovniške republike.** Meseca februarja letos je 13 letna pastirica Ana Nedičeva iz Homolja v Bosni našla v neki gozdni jami zakopano lončeno posodo. Ko je odstranila pesek in prst, so se pojavili zlati in srebrni novci. Mimo sta prišla Pero Perić in njegova žena ter pastirici vzela deset zlatnikov. Zadeva je prišla pred sodišče, ki je zopet Perića odredilo preiskavo. V loncu je bilo vsega skupaj 216 komadov zlatih in srebrnih novcev, vsi iz dobe dubrovniške republike.

• **»Stenograf«.** Poročali smo že, da je začel izhajati zopet »Stenograf«, ki ga izdaja Hrvatsko stenografsko društvo v Zagrebu. Pred kratkim je izšla peta številka. List urejuje znani stenografski strokovnjak g. prof. Mirko Vamberger. Dosedaj je »Stenograf« prinesel članke g. Sl. Dragića o zgodovini hrvatske stenografije, g. prof. I. Dutkovića o stenografiji v inozemstvu, M. Vambergerja o stenografskih samoukih, prof. Ivana Jamickega o reformi hrvatske stenografije, dr. Vladimirja Kesterčanka o stenografiji na trgovskih akademijah v naši državi ter nadaljevanja našega stenografa g. R. Binterja o prvih buditeljih in graditeljih slovenske stenografije. — Stenografirano prilogo »Stenografa« avtografira g. Sl. Dragić. V nji vidimo tudi slovenske stenograme. Avtogram je sličen, lepo izpisan in tudi odtis zelo posrečen. — Članarina znaša letno 30 Din in člani društva dobe »Stenograf« brezplačno. List izhaja mesečno .Priporočati ga moremo vsem, ki se zanimajo za brzopis. Starejši stenografi dobe v njem marsikaj zanimivega, mlajši pa mnogo poučnega. Za vaje v čitanju je stenografirana priloga glasila zelo priporočljiva.

• **Dijak zaradi komunistične propagande obsojen.** Dne 24. januarja lanskega leta je bil v Beogradu aretiran visokošolec Ivo Milutinović, rodom iz Stijene v Črni gori. Bil je blagajnik marksističnega dijaškega kluba Aretiran je bil v trenutku, ko je nesel razne komunistične knjige in liste iz sindikata lesnih delavcev. Prošlo soboto se je vršila proti njemu sodna obravnava Obsojen je bil na šest mesecev ječe.

• **Velika tihotapska afera v Beogradu** Pred štirinajstimi dnevi je beograjska carinarna prišla na sled poskusu ogromnega tihotapstva. Tozadevna preiskava je bila v soboto končana in osumljenci Gustav Klein Leopold Neuman, Nikola Kuster in Tašman Hazan spoznani za krivce. Uprava carinarne je obsodila vsakega na 1.587.000 Din globe ter 41.000 Din raznih pristojbin Vsi skupaj pa morajo plačati še 730.000 Din za tihotaplieno blago.

• **Vlak odrezal služkinji obe nogi.** Na Magazinski cesti v Zagrebu je v nedelio popoldne služkinja Marija Puškaričeva prekoračila železniški tir. Srečno se je ognila osebnemu vlaku. Istodobno pa jo je zagrabil stroj tovornega vlaka, ki ji je pod kolenom odrezal obe nogi. V bolnici je bila takoj operirana in je upati, da ostane pri življenju.

• **Železniška nesreča v Plaškem.** V soboto ponoči se je na postaji Plaško pripetila železniška nesreča, ki na srečo ni zahtevala človeških žrtev, materijalna škoda pa je zelo velika. Brzovlak iz Zagreba je na postaji Plaško naletel na lokomotivo. Dva vagona brzovlaka sta močno poškodovana, tako tudi obe lokomotivi. Ranjena sta oba kurjača, dva poštna uradnika in en spremevodnik. Brzovlak je imel zaradi nezgode deset ur zamude.

KLOBUKE

v najmodernejših barvah ter najelegantnejših oblikah različne kakovosti Vam nudi v zelo bogati izbiri

edina specijalna trgovina klobukov

JOS. POK, nasl. M. BOGATAJ,
Ljubljana, Stari trg 14.

Sprejemajo se klobuki v popravilo.
Cene zmerne.

• **Igla v volovskem srcu.** Neki mesar na Sušaku je te dni v srcu zaklanega vola našel šivanko, ki pa kakor je bilo videti, ni ovirala pravilnega funkcijonirania srca. Vsekakor je to prav čudna najdba

• **Obsodba zločinca, ki je vrgel svojo nevesto v prepad** Pred dubrovniško porotoje se je te dni zagovarjal Hrvoje Sucić ki je v januarju letošnjega leta posilil svojo 14 letno nevesto Danilo Glavenovo in jo potem, kakor trdi obtožnica, vrgel v prepad, kjer je podlegla hudim poškodbam Porotniki so zanikali vprašanje umora, potrdili pa, da je Sučić zvabil Danico k robu prepada in povzročil njen padec. Sucić je bil obsojen zaradi posiljenja in ogrožanja življenjske varnosti na 14 mesecev ječe.

ITO — zobna pasta najboljša!

• **Aretacija opasnega vlomilca pri Sarajevu.** Dolgo časa je trepetala sarajevska okolica pred nevarnim vlomilcem Hasanom Ivezovićem, ki si je sam dal ime »narodnega hajduka«. Ivezović je izvršil po deželi neštevilne vlome; kradel je skoro le denar in nakit. Ker je bil silno predrzen in je tudi podnevi napadal svoje žrtve, si v zadnjem času ni upalo skoro nobeno dekle v sarajevskem okraju nositi nakit Varnostna oblastva so neprestano zasledovala zločinca, a šele te dni se je posrečilo orožništvu v Knežini prijeti ga v neki kmečki hiši, ko se je tolovaj najmanj nadejal, kakšna usoda ga čaka.

NOGAVICE z ŽIGOM KLJUČ

najboljše, najtrajnejše zato najcenejše!

• **Tujski promet na gornjem Jadranu.** Včeraj se je vršila na Sušaku skupščina za pospeševanje tujskega prometa na Gornjem Jadranu. Bili so prisotni delegati Sušaka, Raba, Senja, Bačke, Novega, Kraljevice, Aleksandrova, Selc, Krka, Malinske itd. Med drugim je bilo sklenjeno, da se uvede velika propaganda za naša jadranska letovišča v inozemstvu s slikami in brošurami Na zborovanju se je tudi poročalo, da se vrše pogajanja z upravo ljubljanskega velesejma v svrho prireditve razstave propagadnega materijala za jadransko rivijero.

• **Urejeno prebavo in zdravo kri,** doseže mo z vsakdanjo rabo pol kupice prirodne grenčice »Franz-Josef«. Strokovni zdravniki za motenje prehranjevanja hvalijo vodo »Franz-Josef«, ter ta vzpodbuja delovanje želodca in črevesa. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in špeceriiskih trgovinah.

• **Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna Jos. Reich.**

• **Vsaka dama se za mal denar elegintno obleče pri P. Magdiču, Ljubljana.**

Iz Ljubljane

u— **Predavanje v »Soči«.** V društvu »Soča« se je vršilo 17. t. m. predavanje pri nabito polni dvorani Ljubljanskega dvora. Prof. dr. Šarabon je predaval o vplivu raznolikega površja zemlje in klime na človeka. Vodil je prisotne v duhu po raznih krajih Afrike, Azije, Avstralije in Amerike, podajajoč eklatantne primere iz prirode in karakteristiko človeka glede na razvoj telesa in čutov, osobito vida, sluha in vonja, ter posebnosti njegovega življenja. Vse primere je opisal s finim humorjem, da so njegovi dovtipi provzročili prijetno razpoloženje vseh prisotnih Koncem njegovega govora je vsa dvorana odmevala od burnega pritrjevanja. Istotako je drugi del večera v veselem razpoloženju prehitro minil med pevanjem prav lepo ubranih pesmi društvenega pevskega zbora.

u— **Napredno gospodarsko društvo za dvorski okraj** bo priredilo danes v torek ob 20. uri v Kazini, II. nadstr. filmsko predavanje o Beethovnu. Vstop prost. — Izobraževalni odsek.

II. zimska olimpijada

v St. Moritzu
v skioptičnih slikah!
»Union« 22. t. m. ob 8. uri zvečer.
Predprodaja vstopnic pri tvrdki Goreč.

u— **Ljubljanski Sokol** naznanja svojemu članstvu in naklonjenemu občinstvu svoje prireditve v tekočem letu: 29. t. m.: Prijateljski večer v ohranitev stikov v svrho spoznavanja med starejšimi brati in mlajšo sokolsko generacijo. 1. aprila: Društvena izbirna tekma tekmovalcev za olimpijado v Amsterdamu, in to dopoldne v telovadnici v Narodnem domu. 22. aprila: Dopoldne v istih prostorih društvena tekma članov višjega in nižjega oddelka. 17. maja: Društvena javna telovadba na letnem telovadišču pod Tivolijem. 29. septembra: Slavnostna telovadna akademija in 30. septembra: Slavnostni občni zbor v proslavo društvene 65letnice. 599

Pomladanske OBLEKE

moderne, v krasni izvršitvi, najlepših modernih vzorcev boste najugodneje kupili pri tvrdki *F. Lukič, Stritarjeva ulica.*

u— **Kino Ideal v Ljubljani** sporoča cenj. občinstvu, da je podjetje zopet začelo redno poslovati Na sporedu je prvovrsten ljubavni in pustolovni film iz Dalinega zapada Žeži ali Cowboyeva osveta. Za mnogobrojen obisk se cenj. občinstvu najtopleje priporoča ravnatelistvo.

u— **L. v. Beethoven v filmu.** Za ta spored, ki ga je predvajala ZKD preko praznikov, je bilo s strani občinstva toliko zanimanja, da so bile skoro vse predstave dnevno razprodane. Film sam na sebi je prav gotovo tudi zaslužil tako pozornost, saj je najlepše delo, kar ga je ustvarila Nemčija v počaščenje 100 letnice genijalnega skladatelja. Njegovo življenje polno razočaranj, je podano tako mojstrsko, da se je marsikatero oko zarosilo ob pogledu na tragiko, ki je spremljala tega moža skozi vse življenje. Zaradi ogromnega zanimanja za ta spored ponavlja ZKD ta film na občo željo publike še danes zadnjikrat in sicer kakor običajno v prostorih kina Matice ob 14.30 uri. Opozarjamo na ta prekrasni film zlasti šolska vodstva in vse one, ki si ga še niso ogledali.

Iz Maribora

a— **Francoski krožek v Mariboru** je v soboto zopet dal vsem prijateljem francoskega jezika priliko, da slišijo odličnega francoskega govornika. Prof R. Martel iz Ljubljane je predaval o francoski revoluciji. Uvodoma je povdarjal, da v kratkem času, ki mu je odmerjen, ne more podati cele zgodovine te burne dobe. S kratkimi potezami je nato orisal nekatere osebnosti, ki so imele odločilno vlogo, ter tipične prizore, ki so se odigravali v Parizu in v revolucijskih vojskah. Nad 40 lepih projekcijskih slik je ponazorilo to predavanje. Mnogobrojno občinstvo, ki je z napetostjo sledilo besedam, je nagradilo predavatelja z močnim odobravanjem.

a— **Jožefovo** se je včeraj v Studencih pri Mariboru okrog cerkve, ki proslavlja svojo 200 letnico, praznovalo sicer živahno, a vendar ne v tolikem obsegu, kakor preišnja leta. Gmotni položaj večine Studenčanov in drugih praznovalcev Jožefa je vedno slabši in k temu je bilo še vreme vse prej kakor spomladansko. Na svoj račun so prišli krčmarji, mestna avtobusna podjetja, razna zabavališča in končno še prodajalci suhe robe, ker si Jožeti po starem, glede izvora pa še neznanem običaju v spomin na Jožefovo, kupujejo kuhalnice.

a— **Proti tatvinam premoga je v mariborskih železniških kurilnicah izdan cirkular,** ki grozi s takojšnjim odpustom iz službe vsem onim uslužbencem, ki bi bili zasačeni da nesejo premog iz delavnice domov. Kakor je umestna strogost proti tatvinam, tako bi pa bilo tudi, da se osobju povrne škoda 283.000 Din. Ta škoda je nastala z neko poneverbo, ki je bila pred predzadnjo poroto in uprava bi jo morala poravnati že do 7. t. m., kar se pa ni zgodilo.

Iz Celja

e— **Stanovanjsko vprašanje v Celju.** Na zadnji seji celjskega občinskega sveta se je na predlog socijalističnega občinskega odbornika Komavlija sklenilo, pozvati one stanovanjske najemnike, katerim preti po 1. maju nevarnost odpovedi in deložacije, da prijavijo to do 15. t. m. mestnemu magistratu. Hkrati so se naprosili tudi hišni posestniki, da javijo, katerim strankam nameravajo odpovedati stanovanje. V določenem roku se je prijavilo okrog 100 najemnikov, ki prijavljajo najrazličnejše vzroke, iz katerih jim preti stanovanjska odpoved. Kakor vidimo, tudi v Celju ni najemnikom preveč lepo postlano, kakor si misli predsednik socijalno-političnega odseka podžupan dr. Ogrizek, ki je na nekem klerikalnem sestanku modroval, da bo v Celju kvečjemu kakih 12 strank, katerim bo s 1. majem stanovanje odpovedano. V Celju se najdejo celo taki hišni posestniki — na srečo so redki, — ki nameravajo odpovedati vsem strankam. Vsi prijavljeni primeri so torej resnega značaja, za te najemnike je položaj tem bolj tragičen, ker se ti sedaj zaradi izvršenih prijav zanašajo na mestno občino da bo ona za nje nekaj storila. Moramo te stranke resno opozoriti na to, da bo mestna občina razpolagala po 1. maju kvečjemu z 12 majhnimi stanovanji, ki so pa že naprej namenjena onim strankam, ki se morajo izseliti iz mestnih hiš na Kralja Petra cesti in v Vodnikovi ulici, kjer bo zidala klerikalna Ljudska posojilnica svoj Ljudski dom. Nihče se nai ne zanaša na mestno občino ter si naj takoj išče stanovanje

e— **Avtomobilski promet na progi Celje-Maribor.** Preteklo soboto se je vršil v Celju sejem. Ob tej priliki smo opazili, da je bilo okrog avtomobila ki odpelje iz Celja okrog 17. ure in vozi na progi proti Mariboru, toliko občinstva, da so bili vsi prostori natlačeno polni, vrhtega pa je moralo še mnogo občinstva ostati v Celju Upravi mariborske občine svetujemo, naj uredi da bo avto vozil popoldne dvakrat iz Celja.

e— **Med prežarji.** Meseca februarja se je vršila pri posestnici Antoniji Kotnikovi v Št. Jerneju, okraj Konjice, vesela »ohcet«. Jakob Sović in 23 letni čevljarski pomočnik Ferdinand Burkelc sta bila med prežarji, ki so po stari fantovski navadi voglarili okrog hiše Ko so končali so zapeli nekaj pesmic. Medtem je Sović, ki je slonel na plotu, poklical k sebi Antona Bračiča ter ga vprašal, zakaj je privlekel s seboj Burkelca. Kmalu nato je stopil v temi Sović k Burkelcu ter ga udaril s kolom po glavi To je bil signal za vse ostale fante da so se pognali k plotu ter se tudi oni oborožili s koli. Nekaj korakov pred plotom pa je Sović nenadoma zavpil, da je dobil »štih« Zgrudil se je na tla, ostali fantje pa so se razleteli v noč. Težko ranjeni Sović je umrl v naslednji noči. Uboja je bil obdolžen Ferdinand Burkelc, ki je priznal, da je med njim in med Sovičem vladalo sovraštvo da pa je bil istega večera izzvan in napaden, nakar se je branil

Iz Jesenic

j— *Predavanje o vesoljnem potopu* bo v torek 20. t. m. v telovadnici Sokolskega društva na Jesenicah Predaval bo znani predavatelj Zveze kulturnih društev g. profesor Dolžan iz Ljubljane Člani in prijatelji Sokola najvljudneje vabljeni.

Iz Trbovelj

t— *Brezposelni steklar aretiran.* V Hrastniku je bil aretiran bivši delavec steklarne Rudolf Šimler doma iz Gotovelj, ki se je potikal zadnje čase brez posla v Posavju. Pri zaslišanju se je izkazalo, da je ukradel jeseni lanskega leta v steklarni zaboček steklenine, vredne 450 Din.

Iz Novega mesta

n— *V zapore okrožnega sodišča* so te dni pripeljali kranjski orožniki znanega Rakovca, ki je osumljen, da je vlomil v trafiko g. Hajderjeve.

Nepoštena Nada

Nada je mlada in čvrsta in zdrava. Pred senatom je stala z bubi frizuro, ki ji je pa že v preiskovalnem zaporu precej zrastla. V ostalem pa bo lepo frizuro popolnoma zgubila, saj se bo zopet 3 mesece v ječi pokorila.

Letos januarja je prišla v Ljubljano z Gorenjskega ter najela sobo v nekem hotelu. Ker ni mogla dobiti prikladne službe, je sklenila preživljati se z goljufijo. Nedavno prej je prišla iz zapora in ni pozabila, kaj jo je naučila neka njena tovarišica v ječi, ki ji je razodela kako naj dela, če hoče koga prevariti.

Nada se je oglasila najprej pri neki svoji znanki Miciki ter ji izvabila 100 Din, češ da ji bo preskrbela službo na Bledu.

Potem je začela Nada zahajati k raznim ljubljanskim tvrdkam, kjer se je izdajala za pooblaščenko neke Marije U. iz Bleda. Ker je bila ona pri sestri te Marije uslužbena kot natakarica, so ji bile razmere dobro znane. Oglasila se je pri mnogih trgovcih, katerim je dejala, da jo pošilja Marija U. in dali so ji različno blago, nogavice, jopice in druge stvari. V neki slaščičarni si je privoščila tudi slaščice in čokolado Vsega blaga je premetenka izvabila za 7600 Din.

Nada je zavoje iz raznih trgovin znosila v svojo hotelsko sobico, kjer je napravila iz njih velik zavitek, katerega je nesla v kolodvorsko garderobo. Mislila je odpotovati v Maribor, pa je prej odpotovala v zapor.

Pred senatom se je zagovarjala, da je bila v preiskavi radi hudodelstva poneverbe, pa jo je tedaj neka tovarišica v zaporu poučila, kako naj dela, izdati je pa ni hotela in je dejala, da raje sama vse pretrpi. In bo res, kakor uvodoma omenjeno, zopet »trpela« 3 mesece.

Pesem iz rudnika in tovarne

Trbovlje, 19. marca

Jaz sam ne vem dobro, kako je to. Pomislite: človek je star dva in dvajset ali štiri in dvajset let, hajar je na najbolj slabi numeri ali pa hune rine na separaciji, v svojih najbolj solnčnih in najbolj žalostnih minutah pa sede (v kvartirju okrog njega težko sope veliko ljudi) in piše pesmi. Tak človek dela včasi dva šihta skupaj — 16 ur — potem spi tri ure doma, potem pa stopi na oder, da čita ljudem. Tak človek je vreden precej več spoštovanja, kakor ga je inteligenca, (kolikor jo je v Trbovljah) v soboto s svojo odsotnostjo naklonila recitacijskemu večeru Toneta Sajovica in Franceta Kozarja.

Recitacijski večeri so kljub nastopom Toneta Seliškarja rudarjem precej tuja reč. Povej mi ti — mi je rekel nekdo — kako pa je to —: recitacija? In potem: kakšen pomen pa ima to, da kdo svoje pesmi tam bere ljudem? — In vendar so dvorano skoro izključno napolnili delavci, omladinci, dekleta.

Po uvodni besedi je brat Kozar. On je šolan — to se pravi: sam se je mnogo šolal v tujih modernah in doma. Nemške revolucijonarje in Majakovskega prevaja. Mnogo, še več seveda se je učil v svojem in v življenju rudarjev v jami in po kolonijah Odtod so njegovi najlepši motivi: ciklus »Pod zemljo, Vdova Marička na štircu, Cestar, Sedma etaža (ali kuhinja pod zemljo — ime, ki so ga rudarji vzdeli tej etaži), Paradni marš sv. Barbare, Fabriškim kaminom« itd. Vse pa prepletajo refleksije o politični borbi, o družbi in o zgodovinski misiji delavskega naroda, včasi dajejo te ideje osnovni ton (Evropa v smodnikovem dimu, Pošast na tronu itd.). V Spevu dvajsetega stoletja pravi:

Smo ljudje — stroji — deca zemlje.
V železnem oklepu tega stoletja,
v pogonu progresa, izumov, revolucij,
mi ljudje smo železne traverze,
smo orjaške konstrukcije,
smo radio-človek.
— — — — — — — — — —
Naša pot vod' na šesto ozemlje.

Kozar pa zna biti tudi intimen in svoj, kakor pač znajo ti »hudičevi ljudje rudarji«:

Jaz sem človek, vi sajasti dimniki,
človek, obremenjen s svetim gnevom v
svoji črni praznoti . .
(Fabriškim kaminom)
(Ti kamerad, ki z mano vodo iz čutare
deliš
povej, kje nam je iskati pokoj?)
Toda ti ne govoriš.
Ti samo žuljavo pest zamahuješ
in gruntaš, gruntaš . . .
(Pod zemljo)

Sajovic je manj šolan. Cankarja pač bere, če ga dobi, sicer pa piše, piše Ne ve natančno, koliko je napisal dram. Nekatere so z uspehom šle na delavske odre, nekatere pa je vrgel v kot. Na večeru mu je bilo težje nego Kozarju Bral je dve dejanji iz »Živih mrličev«, pesmi, prozo in na koncu političen esej: »Proletarijat v marcu«. Težko mu je bilo za vse te reči najti recitatorskih nijans in publika je manj sprejela, kakor je dal. Sajovic ima lep smisel za neznatne, drobne reči, njemu je vse važno: reči na trgu, otrok in pijanec na cesti, parada, ki slučajno gre mimo, in prav na tako preprost način piše v svojih pesmih manifeste slovanskim in drugim zatiranom narodom, pa delavcem in kmetom Vsak ima pač svojo arijo:

Otroka se vidim, ko prišel na svet sem,
iz matere svoje porojen,
zapel sem jo z lokom, to svojo arijo . . .
izpeti jo moramo vsi ampak: kako?

In:

Že v davnih časih so Slovani sloveli
kot krepki borci za svobodo,
ki so jim jo kratili sovražni sosedje
ali pa tudi domači mogotci
z zvijačo in s silo
(prav tako kakor sedaj pri nas).

Svoje oblike Sajovic še ni poiskal. Najbolj prijetne so njegove drobne proze:

»Na hribu, podobnem veliki etaži, je mnogo poslopij, v katerih brenče in hrešče stroji. Vmes se vijejo tiri ozke rudniške železnice, ki vodijo do kip in nasipov, rovov in jaškov, do vzpenjač in nadkopov ali pa do požrešnih drobilnikov.

Tam na hribu pod Bukovo goro in Dobrno, nad Žabjo vasjo in Polajem je Gnida, rajon vseh rajonov, srce Trbovelj. To je tisti kraj, kamor dan na dan zahaja nad tisoč delavcev in delavk. Z napornim delom si služijo svoj črni kruh in se borijo z elementi narave in s silami človeških izna- najdb tri ure za sebe, pet ur pa za druge.«

(Gnida)

Kozar in Sajovic sta dve močno različni naturi in dasi sta oba proletarska bojevnika, vendar raste v pesmi vsak od drugod in drugam Da rasteta, to sta — in ne samo za svoj delavski krog — s svojim nastopom dokazala oba.

*

Potem pa je prišel gostovat dramski krožek Svobode z Jesenic: »Jutranja molitev«, drama v petih dejanjih, spisal Tone Čufar. Fabriški delavec na Jesenicah. Tudi Čufarjevo ime je — kakor Kozarjevo in Sajovicevo — že znano iz delavskega časopisja. Pesmi, listki, eseji. Njegovo »Jutranjo molitev« so z uspehom igrali na Jesenicah in zdaj še v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku

Tone Čufar je iz čisto drugačnega sveta, kakor njegova tovariša. Onadva sta revolucijonarja z gesli, realista, samo toliko romantika, kolikor mora biti vsak s pesniško dušo obremenjen revolucijonar. Tone Čufar pa je romantik in idealist Besede glavnega junaka na koncu: ». . . Vidim pa dan, ko bo tak blagoslov radostil vse ljudi ter jim prerodil življenje v neskončno pomlad.«

Luči in teme Čufar svojim junakom ni razdelil po pravici Njegova drama pa je vendar dokaz rahle umetniške duše in ob harmonični enovitosti njegovega sloga bi se lahko vzgledoval tudi ta ali oni oklicani poet.

Frizid.

Iz novosti državne licejske knjižnice v Ljubljani

(Priobčuje dr. Joža Glonar.)

XVII.

Album des kgl. Schauspiels und der kgl. Oper zu Berlin für die Zeit von 1796 bis 1858. Berlin 1858. (II 41.437.)

Ausonius, D. M.: Opuscula varia. Lugduni 1540. (44.412.)

Baškirceva M. K.: Journal. Paris 1925. (44.760.)

Benešić J.: Razgovori. Zagreb 1922. (44.764.)

Bleibtreu K.: Erinnerungen eines französischen Generalstabsoffiziers an die Armee von Chalons. Stuttgart 1909. (41.342.)

Buga K.: Die Vorgeschichte der baltischen Stämme im Lichte der Ortsnamenforschung. Leipzig 1924. (II 45.215.)

Chéry A. L.: Discours prononcé au Collège Royal de France à l' ouverture du cours de langue et de littérature sanskrite. Paris 1815. (41.545.)

Cvjetiša F.: Les Yougoslaves d' Autriche Hongrie. Paris 1917. (41.512.)

Deutschbein M.: Das Resultativum im Neuenglischen. Leipzig 1924. (II 45.215.)

Đorđević P. R.: Архивска грађа за насеља у Србији у време прве владе кнеза Милоша. 1815 — 39. Београд 1926 (44.117—37.)

Dyroff A.: Görres und Schelling. Köln 1926. (II 43.354.)

Exhibition of Serbo-Croatian Artists Meštrović, Rački, Rosandić. Crafton Gallery. London 1917. (41.550.)

Foreal M. V. & M. de Cuendias: Die Geheimnisse der Inquisition und anderer geheimen Gesellschaften Spaniens. Budapest 1904. (41.529.)

Gedenkschrift zum fünfzigjährigen Bestande des I. allg. Beamten - Vereines der österr. ung. Monarchie. Wien 1915. (II 44.529.)

Gumplowicz M.: Boris Kolomanovic, królewicz węgierski. Warszawa 1906. (II 41.440.)

Haushofer K.: Japans Ausdehnungsbestrebungen. Berlin 1920. (II 42.021—2.)

Helmberger F.: Alter Geist im neuen Schaffen. Mainz 1925. (II 42.208.)

Im Lande des Zukunftskrieges. Neue militärische Reisebilder aus Galizien und Westrussland. Leipzig 1888. (41.478.)

Jevtić M.: Мала Србија. Српско усељеништво у Америци. Њујорк 1916 (41.488.)

Kämpfe, Österreichs, im Jahre 1866. Nach Feldacten bearbeitet. Wien 1867—69. (II 44.556.)

Klicin M.: Људевит Штур, учитељ Светозара Милетића и будилац словенске узајамности. У Новом Саду 1927 (44.714.)

Kraus A. V.: Goethe a Čechy. V Praze 1896. (41.491.)

Kukuljević Sakcinski, I.: Pismo o uzroku svoga izstupljenja iz akademije jugoslavenske. Zagreb 1866. (41.523.)

Leiman S.: Geschichte des alten Indiens. Berlin 1890. (44.625—I/3.)

Leidinger G.: Die älteste bekannte Abbildung südamerikanischer Indianer. Mainz 1925. (II 42.208.)

Luschin v. Ebengreuth, A.: Vorschläge und Erfordernisse für eine Geschichte der Preise in Oesterreich. Wien 1874. (II 41.450.)

Marcocchia G.: La leggenda di Diocleziano in Dalmazia e nel Montenegro. Spalato 1911. (41.384.)

Memorandum Муслимана из Босне и Херцеговине предан Османлијском парламенту мјесеца фебруара 1909. г. у Цариграду Сарајево 1909 (41.5[illegible])

Miller E. T.: The Place of the Trade Association in the Printing Industry. Mainz 1925. (II 42.208.)

Moltke in der Vorbereitung und Durchführung der Operationen. Berlin 1905. (41.476.)

Nirutaka: Der Akazuki vor Port Arthur. Heilbronn 1904. (41.542.)

Orožen I.: Kačičev - Orožnov rod. V Mariboru 1895. (41.470.)

Pacák B.: Skizzen zur Regelung der Sprachenfrage im Königreiche Böhmen. Kuttenberg 1896. (41.360.)

Petković Vl. K.: Средње и стручне школе у ослобођеним крајевима од ослобођења. Београд 1913. (II 44.[illegible]63.)

Popović P.: Littérature jugoslave. Roma 1915. (41.389.)

Püterich I.: Der Ehrenbrief des Püterich von Reichertshausen. Weimar 1920. (44.634.)

Regenspursky K.: Die Kämpfe bei Slivnica. Wien 1895. (41.372.)

Reiss R. A.: Die Entwicklung der photographischen Bromsilberplatte und die Entwickler. Halle a. S. 1902. (41.348—39.)

Ribar V.: Principi materijalističke dijalektike. Zagreb 1922. (II 44.567.)

Sbornik отделения русскаго языка и словесности. С. Петербург 1867. (II 44.593.)

Schnabel F.: Die historische Ideenlehre. Leipzig 1925. (II 42.678—1.)

Schule und Haus. Zeitschrift zur Förderung der Erziehung und des Unterrichtes. Wien 1884— (41.371.)

Slepčević P.: Помен Владимиру Гаћиновићу Женева 1917 (41.471.)

Stein A.: Römische Reichsbeamte der Provinz Thracia. Sarajevo 1920. (44.496.)

Šklovskij I. V.: Англија после војне. Прага 1922 (44.7[illegible]0)

Trnovec B.: V izjasnenje in utrjenje. Trst 1896. (41.587.)

Verfassung, Politische, der deutschen Volksschulen für die k. k. österr. Provinzen. Wien 1840. (41.320.)

Winnig K.: Die Grundlagen der Bautechnik für oberirdische Telegraphenlinien. Braunschweig 1910. (41.469.)

Zahn Fr.: Deutsche Bevölkerungspolitik nach dem Kriege. Berlin 1921. (II 42.021—3.)

Zum Andenken an den Schulmann Johann Huemer. Wien 1916. (44.674.)

Gorenjci!

Ne zamudite prilike in oglejte si veliko zalogo novodošlega spomladanskega blaga za ženske in moške obleke pri

Vinko Savniku v Radovljici

Cene najnižje! Prepričajte se!

Socijalna politika

Nekatere napake v našem socijalnem zavarovanju

Socijalno zavarovanje je res »ena revna stvar«. Izpostavljeno je neprestanim napadom od vseh strani, od nikoder pa ni čuti glasu, ki bi to prepotrebno institucijo branil in bi jo s stvarnim delom postavil na solidnejše temelje. Tudi morebiti upravičene kritike se iznašajo v taki obliki in na tak način, da iz njih izzveneva le duh sovražnosti in da nerazpoloženje napram zavarovanju še bolj podžigejo. Vsega tega se sovražniki zavarovanja vesele, ker vidijo, da v boju niso osamljeni.

Zadnji čas je bila zlasti mariborska delavska javnost s posebnim protestnim shodom podžgana napram zavarovanju. Na tem shodu in v nato sledečih časopisnih poročilih o zavarovanju ni padla niti ena lepa beseda, katera naj bi tudi pri »silnem razburjenju« vendarle držala pokonci vero v blagodat in v koristi zavarovanja. Udeleženci shoda so morali dobiti zavest, da je vsak afront proti zavarovanju moralno utemeljen; posebno pa se tako »uspelih« shodov vesele simulanti in agravanti in vsi oni, ki v zavarovanju vidijo neusahljiv vir za vse mogoče zahteve na škodo splošnosti.

Na shodu in v časopisju se je operiralo z notoričnimi neresnicami in izmišljotinami, mnogo stvari se je pretiravalo, postavljale so se zahteve, ki so načelne važnosti, o katerih absolutni pravilnosti pa niso bili doprinešeni objektivni dokazi. Na take pojave je treba v interesu stvari same reagirati brez ozira na to ali ono stran.

Stvarna, objektivna in nepristranska kritika ni nikjer bolj potrebna, kakor ravno v bolniškem zavarovanju. To zavarovanje je že po svoji naravi izpostavljeno največjim izkoriščanjem ne samo od strani zavarovanih članov, ampak tudi od mnogih drugih strani. In ako tu ni solidarnega in najvestnejšega sodelovanja prav vseh interesentov, potem zavarovanje nikdar ne more izvrševati onih nalog, za katere je namenjeno. Ni možno zboljšanje dajatev, ne znižanje prispevkov. Ogromne zneske razmeče v svrhe, za katere ni namenjeno, v neprestanem odbijanju raznih neutemeljenih napadov ne najde časa in možnosti izpopolnjevati sistem in organizacijo. Kakor je drugod, tako je tudi pri nas: švicarska statistika pravi, da je odstotek dokazanih simulantov od l. 1909 do l. 1922 porastel od 2.8% na 8.3%. Nemška statistika iz leta 1926 pa kaže sledečo sliko: od 7,918.412 zavarovancev je bilo k zdravniškim nadpregledom povabljenih 1,259.016 delanezmožnih, t. j. 16%, od teh se k nadpregledu sploh ni javilo 189.142, zdravim se je takoj javilo 219.913, pri nadpregledu je bilo spoznanim zdravim 292.133.

Tako je v državah z visoko kulturo! Naravno je, da vsaka demagoška gesta proti zavarovanju dvigne instinkt po izkoriščanju, t. j. po oni stvari, katera predstavlja eno najusodnejših slabih posledic socijalnega zavarovanja. Okoli problema, kako omejiti izkoriščanje, si belijo glave najbolj psihologi, teoretiki in praktiki socijalnega zavarovanja — v interesu zavarovanja. Zato morajo biti javno organizirani protesti proti zakonu ali praksi socijalnega zavarovanja zelo dobro premišljeni, ako nočejo zavarovanju več škodovati, kakor koristiti.

Najnevarnejše so kritike glede zdravil. V tem pogledu je med zavarovanim članstvom pravo praznoverstvo in nenasitljiva lakota po zdravilih. Za mnogo bolezni ni zdravil, način življenja je v mnogih slučajih najboljši zdravnik. Zdravja ni mogoče vedno kupiti v apotekah. Pri strogi in nepristranski reviziji zdravil bi jih po modernih uspehih medicinske znanosti morali zelo veliko število kot absolutno neučinkovitih izločiti. Ljudstvo pa ima še vedno vero vanje. Zavod, ki hoče in mora dajati le klinično najpopolnejša zdravila, pa se na take psihologične momente ne more ozirati. Vedeti je tudi treba, da pri nas odpade na približno 60 javnih okoli 50 hišnih apotek zdravnikov. Človeško razumljivo je, ako zdravnik iz svoje lastne apoteke predpiše le najdražje zdravilo z nebroj brezpotrebnih dragih primesi in ne najučinkovitejše zdravilo. Iz teh dejstev izvirajoče, naravno sicer razumljivo nerazpoloženje napram »barvani vodi« urada podpira še silna reklama raznih tovaren za specijalitete in pa mnogi apotekarji, kateri bi radi ekspedirali le one recepte, pri katerih je zaslužek večji in ne cenena, toda jednako učinkovita zdravila. Vsa taka stremljenja in hotenja za urad, kateri se mora izogibati vseh nepotrebnih izdatkov ne morejo biti merodajna, zanj mora veljati le eno ekonomsko načelo: da pusti predpisovati vsako zdravilo in tudi najdražje, ako za to zdravilo ni enakovrednega in cenejšega nadomestila. Kakšen interes pa ima urad, da bi z »barvano vodo« bolezen svojih članov zavlačeval v nedoglednost? Urad kot zaščitnik javnih socijalnih interesov trgovskim trikom izdelovalcev in razpečevalcev zdravil ne more nasedati — in mu je žal, ako naNje nasedejo člani in časopisje in morda tudi voditelji delavstva. Resnica je, da člani zavarovalnih institucij porabijo 3-krat do 4-krat več zdravil, kakor privatni pacijenti. Ljubljanski okrožni urad je v l. 1927 za zdravila izplačal javnim in zasebnim apotekam Din 3,614.489! To je 9.94% napram predpisu ali 10.07% napram drugim izdatkom, t. j. nad 40 Din za člana in leto.

Razumljivo je, da se vse zavarovalne institucije po celem svetu proti neekonomičnemu razmetavanju zdravil bore in da pri tej borbi dobivajo oporo v vseh zdravniških kapacitetah in strogo znanstvenih ugotovitvah. Zveza bolniških blagajn na Dunaju v svojem poročilu za l. 1926 piše: »Od inteligence in razumevanja delavcev in od vzgojnega dela zdravnikov je odvisno, da se odstrani praznoverstvo glede zdravil in da se zmanjšajo obžalovanja vredni izdatki za zdravila.« Kako napram tem resnim in skrbi polnim besedam čudno zvene besede, katere se pri nas čitajo celo v delavskem časopisju, kakor da bi jih pisala reklamna brošura tvrdke Chemische Fabrik für Arzneimittel, A. G. ali kakor da bi jih govorili oni, kateri hoče zavarovanje popolnoma diskreditirati in potem v tej kalni vodi ribariti.

Glede zdravniške službe v socijalnem zavarovanju smo si na jasnem: sedanji način ne zadovoljuje ne zdravnikov, ne članov-pacijentov in ne urada. Vemo, da je med duševno in očetovsko razmerje pacijenta do zdravnika potisnjena birokracija. Ideal je prosta izbera zdravnikov, vrnitev svobode članu in zdravniku, oprostitev človeka, kateri je bolan, vseh vezi, katere zatemnujejo njegovo dostojanstvo. Za ta ideal pa niso zreli ne v Avstriji, ne v Češkoslovaški, ne v Nemčiji, ne v Rusiji in ne drugod, zlasti je ta ideal nedosegljiv in skrajno nevaren pri takem zakonu, kakor je naš, kateri za razne zlorabe in izkoriščanja ne pozna nobenih sankcij. Kateri zdravnik bi ob današnjih prilikah imel pri prosti izberi več pacijentov, dober in strog ter pošten zdravnik, ali oni, kateri bi na vsako zahtevo priznal delanezmožnost in bi to vlekel v nedoglednost? Kdo bi bil članom bolj simpatičen? Kje je jamstvo, da si je član izbral strokovno najboljšega zdravnika? Za tem idealom moramo sicer stremeti — toda le s kulturno in moralno povzdigo človeka.

Povod kritikam daje tudi dejstvo, da urad denarne podpore izplačuje potom čekovnega urada in ne pri okencu, pri blagajni. Take kritike so nevzdržne. Podpora ni uboška podpora, pač pa zakonita pravica. Prerivanje in čakanje pri blagajni, daje podpori pečat miloščine, ponižuje človeka. Podpora ni iskalni dolg (Holschuld) pač pa prinosni dolg (Bringschuld), kar je za človeka tudi dostojnejše. Način izplačevanja denarnih podpor mora zlasti v bolniškem zavarovanju biti povsem podrejenega pomena in ne da se težo vseh vprašanj polaga samo na to; kajti akcentuiranje tega vprašanja mora vzbuditi v ljudeh prepričanje, da je denarna podpora bistvo in jedro vsega bolniškega zavarovanja. To pa ni. Bistvo je hitro ozdravljenje. Kdor misli, da je denarna podpora glavno, na ozdravljenju ne bo imel interesa. Take miselnosti pa zavarovanje za slučaj bolezni ne sme vzgajati.

Usodna neinformiranost vlada v javnosti glede finančne politike institucij zavarovanja. Iz napačnih premis se delajo napačni zaključki. Okrožni uradi za zavarovanje delavcev so v finančni politiki bolniškega zavarovanja samostojni in se vsi iz tega naslova na področju okrožnega urada vplačani prispevki uporabijo na tem področju. Le od čistega letnega pribitka je eno četrtino oddati Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu, da se na ta način izjednačujejo rizikove neenakosti v državi in povdari vse državna solidarnost v zavarovanju. Te solidarnosti je seveda deležen tudi ljubljanski okrožni urad in je do danes na podlagi tega principa več prejel, kakor oddal. Brez tega principa bi bilo finančno stanje našega okrožnega urada v bolniško zavarovalni panogi bolj neugodno, kakor pa dejansko je.

Primerjanje sedanjega zavarovanja s predvojnim ni na mestu, ker so sedanje dajatve prav znatno višje, kakor pred vojno.

Socijalno zavarovalne institucije so gospodarsko-socijalni zavodi. Merodajna morejo za to biti le objektivna gospodarska načela in ne individualni nazori.

K zavarovanju rudarjev

Ali so sedaj uveljavljene reforme v rudarskem zavarovanju zakonite?

S 1. februarjem t. l. so v rudarskem zavarovanju stopile v veljavo zelo važne spremembe, katere imajo usodepoln upliv zlasti na starostno in pokojninsko preskrbo rudarjev. Te spremembe motivirajo z dejstvom, da pokojninska blagajna glavne bratovske skladnice izkazuje mesečni primanjkljaj okoli 200.000 Din. Glavna bratovska skladnica pa ne pove, da ta primanjkljaj izvira predvsem iz redukcij in vsled tega povzročenih nenormalnih upokojitev pri TPD in da bi torej ta primanjkljaj moral nositi oni, kateri ga je s svojim nenormalno visokim rizikom povzročil.

Uveljavljene so bile sledeče odredbe in to *samo* glasom dopisa Glavne bratovske skladnice na podlagi *rešenja* ministra za šume in rude: 1. ustavi se upokojevanje brez zdravniško dokazane trajne onemoglosti; 2. prispevki v pokojninsko zavarovanje se zvišajo od 5 na 7 odst.; 3. zviša se članska doba od 30 na 40 let in na tej podlagi se imajo znižati tudi vse dosedanje pokojnine.

Tako se glasi odredba bratovske skladnice, katera ni *zakon* in tudi ne sloni na kakem zakonitem pooblastilu. Zato je ona protizakonita in neveljavna. Vsi prizadeti imajo pravico pritožbe proti takim odredbam na sodišče rudarskega zavarovanja. Te pravice naj se tudi vsi poslužijo! Glavna bratovska skladnica nima zakonodajne moči. Znižanje pokojnin potom bratovske skladnice ureja do sedaj samo še vedno veljavni čl. 116. tako zvanega Žerjavovega pravilnika. Po tem členu pa je dopustno le znižanje pokojnin, in ne morda druge spremembe zakona, in to le vsakih pet let po sestavi matematične bilance. Ker je pravilnik stopil v veljavo 1. januarja 1925., bi se upravni odbor bratovske skladnice te pravice smel poslužiti šele v letu 1930. in ne že sedaj. Zato je razpis Glavne bratovske skladnice štev. 45. od 10. I. 1928., kateri je razveljavil dosedaj veljavna zakonita določila rudarskega zavarovanja protizakonit in ničeven.

Na nezakonitosti in neveljavnosti omenjenih odredb tudi prav nič ne spremeni dejstvo, ako se Glavna bratovska skladnica v svojem razpisu sklicuje na rešenje ministra za šume in rude od 6. 12. 1927. br. 11.464. To rešenje je pač samo rešenje, ono tudi ni bilo objavljeno v »Službenih Novinah«, zato tudi iz tega formalnega razloga ne more imeti zakonite moči in ne more razveljaviti postojočega zakona. Tega rešenja tudi ni podpisal minister za šume in rude, — kateri bi po čl. 32 zakona o proračunskih dvanajstinah za avgust — november 1925. prišel edini kot zakonito pooblaščen faktor v poštev, da v celoti uredi rudarsko zavarovanje in to istočasno za celo državno ozemlje, ampak le generalni direktor Generalne rudarske direkcije, kateri ni noben naredbodavni ampak le izvršni organ ministra za šume in rude. Tudi iz tega formalnega razloga citirano rešenje ministra nima zakonite moči.

Generalni rudarski direktor se v svojem rešenju br. 11.464 čisto pravilno *ne sklicuje* na čl. 32 zakona o proračunskih dvanajstinah avgust-november 1925, ker se zaveda, da ta člen za *tako rešitev* rudarskega zavarovanja ne daje nobenega pooblastila, ampak se sklicuje na čl. 135 Žerjavovega pravilnika. To sklicevanje je pravnopomotno; ta člen pooblašča ministra (in le ministra!), da uredi v lastnem delokrogu »vse ono, kar v pravilniku (sc. Žerjavovem) *ni predvideno*.« Ker pa je postopek v slučaju pasivnosti pokojninskih blagajn v pravilniku točno predpisan (čl. 116!) ne more minister na podlagi čl. 135 nekaj samolastno z navadnim rešenjem urediti, kar je že v zakonu urejeno. Na eno zakonito pooblastilo se pa minister v smislu čl. 94 ustave pri reševanju tega vprašanja mora sklicevati, na čl. 135 se ne more, zato za spremembo v zgornjem smislu nima zakonitega pooblastila.

Po tem pravnem stanju stvari so vse tri zgoraj navedene spremembe v rudarskem zavarovanju protizakonite in zato ničeve in neveljavne.

Ako naj imajo spremembe veljavnega zakona zakonito moč, morajo biti objavljene v »Službenih Novinah«, ako niso, ne morejo biti veljavne. Ali se hoče rudarje s utihotapljenjem nezakonitega rešenja gl. bratovske skladnice prevariti? Ali za rudarje zakoni ne veljajo? Ali za rudarje sprememb zakonov ni treba na zakonito predpisan način objavljati? Ali rudarske zakone more kdo brez zakonitega pooblastila spreminjati? Kaj pravi k temu rudarska občina?

Sodišče rudarskega zavarovanja naj to evidentno kršitev zakonitih pravic rudarjev popravi! Vero v svetost zakonov naj vsaj v Sloveniji čuvamo!

Moderna izobrazba

Odgovor na kritiko v »Času«.

Drobno knjižico »Moderna izobrazba« ocenjuje dr. St. Gogala v februarski številki »Časa«, znanstvenega glasila Leonove družbe. Ocena zahteva po njeni stvarni in moralni vsebini, da se kot avtor knjižice oglašam v obrambo.

Primeroma obsežna ocena pokazuje svoje nazadnjaško stališče koj v uvodu s sodbo, da je prišla moja razprava »nekako prepozno, ker stoji po aktualnosti izven problemov sedanjega časa«. Pripominjam, da je tako umevanje v nasprotju z istino. Kajti probujeni narodi vserod ustanavljajo izobrazbene zavode, to je šole vseh vrst (str. 42 knjižice M. i.), in marljivi ljudje splošno izpopolnjujejo svojo izobrazbo še v pošolski dobi. Izobrazba je najodličnejši znak človeškega dostojanstva (str. 9) — torej pač brez dvojbe vedno predmet največje aktualnosti. Kritika še pristavlja, da je moje »poudarjanje materialistično-prirodoslovnega nadvladanja ostalih ved in splošne kulture za vsakega, ki živi s časom in njegovim gibanjem, nerazumljivo in anakronistično«. Ta sodba bi bila upravičena, ako bi moje stališče bilo materialistično. Gospodje iz mišljenskega kroga ocenjevalčevega radi uporabljajo nasproti modernemu prirodoznanstvu očitek materijalizma. Toda v svoji enostranski izobrazbi so prespali, da je materializem kot svetovni nazor pač še krepko nastopal leta 1854. (Karl Vogt, Köhlerglaube u. Wissensch.) Prirodoslovci pa vemo, da ga je filozofije profesor iz Kantove šole (ne morda kak cerkveni učenjak), Fr. A. L a n g e (Gesch. d. Materialismus, 1866, 5. izdaja 1896, popularna izdaja 1907) za vedno pokopal. Torej je ocenjevalec tisti, ki je s svojim očitkom »nerazumljiv in anakronističen«! — Njegovemu omejenemu znanju je ušel tudi ta-le dogodek: l. 1900 so na Nemškem razpisali častno nagrado za najboljšo razpravo o vprašanju: »Kaj nas uči descendenčni nauk glede notranjepolitičnega razvoja in glede zakonodajstva držav?« Došlo je mnogo rokopisov. Spričo njih tehtnosti so jih objavljali po vrsti od l. 1902. dalje pod naslovom: »Natur und Staat«. Z njimi je dobila sociologija ali kulturologija na nemških univerzah nov trden in sicer prirodoznanstveni temelj. V tem dejstvu smem kot prirodoslovec videti za se legitimacijo za jasno podano besedo o prirodoznanstvenem umevanju moderne človeške izobrazbe (kulture). Dvomim, da more moj nasprotnik upravičiti svoj nastop kot kritik v tej snovi. Saj niti ne ve, da naše oko deluje kakor fotografska kamera in kosti služijo kot navori, kar omenja moja knjižica opisujoč poslovanje človeškega telesa v smislu modernega prirodopisa. Njegova kritika mi iznaša to kot važen argument mojega »materijalizma«. O istinitosti mojih primer se prepričujejo učenci v višjih razredih srednjih šol vse Evrope in drugih delov sveta. Samo mojemu kritičnemu doktorju to ne gre v glavo. Ali ni še ta gospod v pobožni nameri dvignil proti nebu svojih oči — to se pravi jih zasuknil navzgor z očesnimi mišicami — in naprosil velikega Stvarnika, naj bi mu dal nefizikalne oči in ušesa, in nefizikalne roke in noge itd. namesto sedanjih fizikalnih, vezanih na zaničljivo materijo?! Ni li čudno in drzno to nasprotovanje pobožnih gospodov zoper »materijo«, ki jo je vendar — prav tako kakor duha — ustvaril vsemogočni Stvarnik in jo določil celo za nosilca in stanovališče duha! G. ocenjevalec bržkone z a m e n j u j e besedi materializem in mehanizem. Je pač križ s pravilno rabo tujih izrazov, posebno če je človek bolj doktor pa manj doctus. Tako tudi zamenjuje besedi optimizem in pesimizem. Šteje mi namreč za zlo, ker imenujem krščanstvo za pesimistično usmerjeno na podlagi primerne motivacije (str. 40. M. I.). Opozarjam zatorej na tem mestu še na besedilo znane cerkvene pesmi: »mi uboge reve, mi zapuščeni kličemo, objokani otroci Eve, v dolini solz zdihujemo«. To smatra moj g. doktor bržkone za izraz optimističnega umevanja človeškega življenja na zemlji, ko je vendar vzorno pesimistično!

Spričo takih nedoslednosti in nedostatkov v izobrazbeni stopnji me ne presenečajo megleni pojmi, ki jih ocenjevalec razvija v medsebojni zvezi znanstev. Brez prirodoslovnega znanja kritikovati delo, ki temelji v glavni stvari v prirodnih vedah, mu je vendar — tako sramežljivo priznava v svetlem trenutku on sam — »precej težavna stvar«. Toda pomagati si pa le zna: kar je njegovi glavi nejasno, pripiše avtorju v krivdo! Tako n. pr. avtor ni znal opredeliti niti pojma o izobrazbi, in je v zadregi je uvrstil umetnost in socialnost v obseg izobrazbe, da popravi »neupravičljivi povdarek prirodoslovne vede«! Tudi možnost vsestranske izobrazbe avtor ni pravilno obrazložil. Šele bistri ocenjevalec jo spravlja v pravi tir, ko opozarja, da vendar še ne velja za vsestransko in moderno izobraženo osebnost tisti, kdor je prečital samo Seidlovo knjižico o moderni izobrazbi. — Sancta simplicitas!

Poglavje o znanstvenem svetovnem nazoru je kritiku »kulminacija« avtorjevega spisa. V mrkle sveriženih stavkih modruje o tem nazoru in prihaja do edinega, nepričakovano skromnega zaključka, da bodi »vsak znanstveni nazor tudi znanstveno utemeljen«. Po nepotrebnem opozarja na nedovršenost znanosti, ki vedno napreduje. Kajti bil sem si tudi tega svest, ko sem napisal: »Niso rešene svetovne uganke do dna — marsikatera postavka je še nedoločena. Trdno stojijo glavne poteze. Imamo sliko o vsemirju in o njegovih silah, ki se v podrobnostih neomejeno izpopolnjuje z napredujočim spoznavanjem.« Pristavljam še umestni izrek fizika in filozofa E. M a c h a - a: »Prirodoznanstveno izobražen človek daje prednost pravilno zasnovanemu, četudi nedovršenemu znanju nasproti navidezno zaključenemu, toda ne zanesljivemu (str. 39. M. I.).

Lahko mi je zavrniti očitek »strupene enostranosti proti krščanstvu«. Kajti v moji razpravi je rečeno na str. 46: »Kakor drugi verski je tudi krščanski nazor o svetu in človeku izgubil vlado nad višje izobraženim delom človeštva. Spoštujemo pa v njem važno stopnjo na lestvici kulturnega dviganja, ki je bila potrebna, da se je dosegla še višje stoječa stopnja.« Prirodoslovec gleda na velike dogodke v razvoju mirno, brez strasti.

Vračam očitek strupenosti na naslov kritika samega, ki ob zaključku strinja rezultate svojega modrovanja v dva stavka. Prvi se glasi: »V splošnem torej morem Seidlovo delo označiti kot enostranski, časovno neprikmerni in znanstveno tendenciozni zagovor propadajočega materializma . . .« Drugi stavek se glasi: »Ugotoviti pa je treba, da bi pri današnjem slabem gospodarskem stanju mogla slovenska založništva svoj kapital bolje uporabiti za izdajo del, ki bi stala z ostalim svetovnim kulturnim stanjem v vsebinsko in metodično sorodnejšem kontaktu.«

Zavračam z ogorčenjem najprej drugi stavek, ako se naj razume tako, da hoče odvračati odjemalce in čitatelje s hinavskim nasvetom na naslov založnika, češ, razprava ni vredna stroškov za papir in tisk. Menim, da smem revanširati s prav tako odkrito kakor utemeljeno izjavo, da smatram ocenjevalčevo kritiko, ki tvori podlago navedenemu nizkotnemu izreku, za vseskozi nevzdržno in puhlo.

Odločno zavračam tudi besedilo prvega stavka, ki označuje pred vsem nevednost in zaostalost piščevo glede časovne neprimernosti snovi o izobrazbi, ki v istini — kar sem že omenil — nikdar ne prihaja iz aktualnosti. Zavračam nadalje očitek enostranosti, ker je v knjižici M. I. podan ves kompleks pojavov človeške izobrazbe pregledno v smislu sedanje svobodne znanosti, ki prihaja za me edina v poštev. Druge smeri, ki bi prišla v poštev, to je teološke, nisem prezrl, pač pa utemeljeno odklonil. Tako postopanje ni enostranost. Zavračam naposled ponovno očitek »zagovarjanja propadajočega materializma«, ker sem že v mojih prvih visokošolskih letih (l. 1876.) vedel, da je materializem propadel kot filozofski sistem in da kot etiška direktiva med prirodoslovci sploh nikdar ni bil vpoštevan. G. ocenjevalec ni opredelil, v katerem smislu ume pojem materializem. Menda zato, da svojemu odurnemu namenu bolj zagotovi uspeh; češ, udarec bo zadel, če ne na to pa na drugo stran! Sklicujem se posebej še na zaključno poglavje moje knjižice (str. 75 in 76), ki strinja bistvene točke vse razprave. In proslavljam kot vsebino pojma o izobrazbi trojni ideal resnice, blagote in lepote, ki ga gradijo znanosti, posvetna morala in umetnosti; opozarjam nadalje na veličastne smernice, ki vodijo kulturno napredovanje že od nekdaj in določam naposled visoki smoter temu napredovanju. Vsa ta vsota vodilnih misli pa ni sanja ne utopija, nego dejanski že vodi izobražene napredne poedince, kulturna društva in kulturne države. Tu ni trohice materializma. To so zgolj misli, pota in cilji, ki jih more odobriti najčistejši idealist. Zavračal jih bo le človek nižje kulturne in moralne kvalifikacije. Kaj pa naj rečem človeku, ki proglaša plemenite ideje za tendenciozni zagovor propadajočega materializma, nevreden tiska in papirja?! Zdravo misleči čitatelj bo sam pogodil zasluženo označbo.

Ferdo Seidl.

Ali ste se že naročili na „Ponedeljek“?

Glasbeno pismo iz Prage

Izmed poslednjih večjih glasbenih prireditev Češke filharmonije je bil posebno zanimiv šestnajsti abonma koncert, na katerem so se izvajale izključno skladbe Vit. Novaka. S tem koncertom se je zaključil letošnji ciklus Novakovih balad. Vodil ga je šef Češke filharmonije slavni Vaclav Talich. Sodelovali so pevski solisti: sopranistka Ljudmila Prokopova, mezzosopranistka Julija Woldekova in član Narodnega gledališča V. Novak. Izredno težko nalogo je imel na tem koncertu pevski zbor »Hlahol«. Rešil jo je nad pričakovanje dobro.

Sploh nudi Praga s svojimi koncerti glasbenikom živo literaturo, ki jo človek posluša in gleda. Programi imajo namreč to prednost, da so dobro izbrani in pestri. Veliko, da ne rečem ogromno kulturno delo, vrši v tem pogledu baš Češka filharmonija s svojimi dirigenti: Talichom, Stupko, Steinbergom, Križko itd.

Kaj prinaša teden v Pragi glasbeniku, naj priobčuje program minulega tedna: 11. je igrala Češka filharmonija pod Stupko Beethovnov I., R. Volkanamov koncert za čelo, Spohrov koncert za dve violini in Lisztovo simfonično pesnitev »Torquato Tasso«. Dne 14. t. m. je nastopil s Češko filharmonijo slavni violinski virtuoz Branislav Hubermann. Na programu so bili trije BBB (Bach, Beethoven in Brahms). Uspeh je bil kolosalen. Dne 15. t. m. je bil simfoničen koncert (Weber, Beethoven, Novak, Fibich). Dne 16. t. m. je bil klavirski večer pianista Karla Šolca, ki je izvajal skladbe Rošyckega, Ravela, Jiraka, Jerka in Smetanove polke. Modernim skladbam se vedno dodajajo klasične ali romantične, ker imajo prireditelji dovolj izkušenj s publiko, ki je po veliki večini konzervativna.

Za april se obeta Pragi izreden glasbeni dogodek. Prišel bo iz Pariza stari, a slavni Vincent d' Indy, ki bo osebno dirigiral svojo dramatično legendo »Pesem o zvonu«.

S. Kopore.

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod v Ljubljani. 19. marca 1928. Višina barometra 308.8 m

Kraj	Čas opazovanja	Barom.	Temper.	Rel. vlaga v %	Smer vetra in brzina v metrih	Oblačno 0—10	Padavine: Vrsta	Padavine: v mm do 7. ure
Ljubljana	8.	7·44	—0·1	80	E 9	3		
Maribor	8.	775·9	— 3	95	E 5	0		
Zagreb	8.	775·1	— 2	74	E 8	0		
Beograd	8.	775·4	— 1	55	E 13	0		
Sarajevo	8.	772·[illegible]	— 4	73	E 4	10		
Skoplje	8.	772·6	0	76	mirno	10		
Dubrovnik	7.	767·4	8	29	NE 4	0		
Split	7.	769·0	2	48	NE 12	1		
Praha	7.							

Solnce vzhaja ob 6.7, zahaja ob 18.10, luna vzhaja ob 5.29, zahaja ob 15.1.
Najvišja temperatura danes v Ljubljani — 6.4 C, najnižja 3.7 C.

Dunajska vremenska napoved za torek: Sedanje vreme bo najbrže trajalo dalje.
Tržaška vremenska napoved za torek: Lahki vetrovi iz prvega kvadranta. Nebo večinoma jasno. Temperatura od 2 do 6 stopinj. Morje nekoliko razburkano.

Iz življenja in sveta

Kuharski vitez

Francoski minister za narodno zdravje je izročil red častne legije 75 letnemu Avgustu Escoffieru, ki uživa glas najboljšega francoskega in sploh svetovnega kuharja. Slavljenec se je pričel sukati okoli štedilnika pred 60 leti, bil je vodja kuhinje pariškega restavranta «Maire», nato je služil v Monte Carlu, londonskemu «Savoyu» in v drugih dragih hotelih. Escoffier se je udeležil pruske vojne in je spisal «Spomine kuharja Reinske vojske» ter strokovno delo «Vojaška prehrana na prostem». Glavno njegovo delo pa je «Kulinarni vodnik», ki vsebuje kakšnih 100 na novo izumljenih jedi.

Seveda je opustil Escoffier že davno svoj težki posel. Z lovorjem ovenčan, je postal francoski gastronomski «poslanik», ki mu je naloga, da širi v tujini slavo francoskih vin in jedi. Ko je predaval pred dvema letoma v Ameriki, so odpravili njemu na čast alkoholno prepoved in so servirali pri uradnih pojedinah francosko vino.

Pred vojno je dobil Escoffier povabilo od Viljema II. Prirediti bi moral kosilo ob krstu največjega parnika hamburške družbe. Escoffier je zahteval, naj bodo francoski vsi strežaji, vsa vina in vse cvetke. Viljem ni hotel tega, a je povabil Escoffiera h kosilu v palačo. Dolgo sta se pogovarjala pri mizi.» Bil sem v vojni l. 1870. in sem prišel v prusko ujetništvo,» je rekel gost. «Pravijo, da mislite, Veličanstvo, zopet na vojno z nami. V tem slučaju se bova srečala na bojnem polju.» — «To pravijo novinarji in generali,» se je nasmehnil Viljem, «a nisem tako krvoločen. Tedaj, bili ste v ujetništvu? No, naši očetje se niso veliko razumeli na kuhinjsko vprašanje, sicer vas ne bi pustili domov.»

Za slovo je podaril Viljem gostu platinasto deščico s svojimi začetnicami v briljantih. «Nisem je prodal,» pravi slavljenec, «a je nisem tudi nikoli obesil na verižico ure.»

Zločin v avtomobilu

Na cesti med Barzdorfom in Jauernigom je neki šofer zagrešil težak zločin. Na poti je srečal 12 letno Hedviko Zupanič in jo povabil, naj se nekaj časa pelje z njim. Otrok je v resnici stopil v avtomobil. Šofer je nekaj časa vozil, nato pa je avto ustavil in deklico posilil. Nato jo je vrgel iz avtomobila na cesto ter se v divjem teku odpeljal. Napadenka le v temnih obrisih popisuje potek dejanja. Kakor pravi, je bil napadalec 22 let star, vitke postave in je nosil nazaj počesane lase. Avto, ki ga je vozil, je bil pokrit z štirimi sedeži in označen z znamenjem R.

Industrijalizacija ločitve zakonov

Pred leti je bilo ameriško mesto Reno v državi Nevada na glasu, da se tam najkomodneje izvede ločitev zakona. Šestmesečno bivanje v Renu je zadostovalo, da je bil vsak zakon sigurno in točno ločen. Zato je bilo mesto priljubljeno letovišče bogatih ameriških parov, ki v svojih občinah niso mogli doseči tako hitre ločitve. Meščani so imeli od teh kapricijoznih bogatašev veliko korist in so skrbno pazili, da je bil vsak zakon po šestih mesecih točno razrešen, da mesto ni prišlo ob svoj ugled in meščani ob krasen vir dohodkov.

Ločitve željni Američani pa so kmalu izkusili, da prideš do zaželjenega smotra v Mehiki in v Parizu že po treh mesecih in letovanja ravno najbogatejših ljudi so se znatno skrčila zaradi francoske in mehiške konkurence. Meščani in oblastva v Renu so se ogorčeno uprla temu nepoštenemu početju, ki je tako občutno ogrožalo življenski interes slovitega mesta Rena; zato so zahtevali in dosegli novelo k zakonu, na temelju katere je od letošnjega novega leta tudi za Reno potrebno samo trimesečno bivanje za ločitev zakona.

Uspeh novega zakona se je pokazal v najlepši učinkovitosti. Ločitve ki so bile pač že na borih 85 primerov mesečno, so se takoj povišale na preko 200. Bodočnost mesta je zasigurana. Vsi kinematografi, hoteli in zabavišča delajo zopet s polno paro. Tudi odvetniki, specijalisti za ločitvene pravde so zopet prišli do rednih dohodkov in nekaj novih se je priselilo.

Loudon,
holandski delegat in predsednik razorožitvene predkonference.

Človeško meso kot hrana živalim

Neki dr. Strauch na Nemškem je ugotovil, da se lotijo samo zveri in roparice človeškega mesa. Izmed domačih živali pohrusta otročička samo prašič, ki ne prizanese ob priliki niti lastnemu naraščaju. Svinja je pač svinja. Pes se loti človeškega mrliča le v skrajni sili in po dolgem stradanju. Ima nekakšen strah. Dr. Strauch je sklenil izrabiti te podatke za raziskovanje izvora naše kulture. Za pse se ni zanimal, ker so te živali udomačeni volkovi in so baje pridobitev poznejše ledene dobe. Zanimale pa so ga mačke. Dr. Strauch se je založil s trupli novorojenčkov iz nekega anatomskega instituta. Zaprl je v sobo s truplom mačko, ki ni dobivala nobene hrane. Poskus je [illegible] z mačkami najrazličnejše starosti in pasme in uspeh je bil vedno isti. Mačke so se lotile človeškega mesa le po večdnevnem stradanju. Dr. Strauch je poročal o teh opazovanjih v nekem strokovnem listu in je ugibal, koliko tisočletij je potrebnih, da izgubi udomačen ropar svoj nagon. Ne vemo, kaj so rekli strokovnjaki. Toda javnost je sprejela članek in posebno dr. Strauchove slike mačkov pri kosilu z največjim razburjenjem. Te gnusne preiskave nimajo nič skupnega z znanostjo, pišejo listi, ki zahtevajo, naj odvzame vlada avtorju doktorsko čast ter mu prepove zdravniško delo. Naj gre na deželo, pravijo, in trpinči mačke, dokler ga ne bodo pojedle živega. S tem bo dr. Strauch pridobil novo «odkritje», človeška družba pa bo izgubila dvomljivega znanstvenika.

Plačilo za dolgoletno zvestobo

Sodišče v Leedsu je nedavno obravnavalo zelo zanimiv slučaj. Miss Mabel Smith je tožila svojega dolgoletnega ženina J. O. Fletcherja radi neizpolnjene obljube zakona. Imenovana sta se poznala že iz šolskih let in sta se smatrala za zaročenca, kar sta si l. 1913. tudi ustno potrdila. Dopisovala si nista in tudi prstanov si nista izmenjala. Tudi iz vojne Fletcher ni pisal svoji nevesti, pač pa je dva dopusta prebil ž njo. Po vojni pa se je ženinova ljubezen ohlajevala in se ohladila tako daleč, da se je poročil z drugo. Razočarana nevesta, ki je med tem dosegla lepo starost 44 let, je uveljavila pred sodiščem svoj zahtevek in je sodišče obsodilo Fletcherja na odškodnino 20.000 dinarjev, kot priznanje nevesti za dolgotrajno zvestobo.

Nancyjska vražarica

Na zahtevo zdravniške družbe v Nancyju je uvedla policija hišno preiskavo in je vložila obtožbo zaradi nedovoljnega mazaštva zoper neko Germaine de Rouen. Njeni bolniki pravijo, da dela čudeže. Pred hišo stoji dolga vrsta ljudi. Vsak se mora najprvo priglasiti. Dnevno odpravi 150 do 200 bolnikov, a sprejemi so razpisani od danes do polovice julija v naprej! Žermena se je smehljala, ko je omenil sodnik pri preiskavi govorice o njenih skrivnostnih močeh: «Ubogi ljudje! Nimam nobene skrivnosti, temveč znanje. Če bi objavila v listih, kaj znam, bi bil lahko vsak zdravnik in ne bi ostal na svetu noben bolnik. Toda molčati moram, ker sicer bom ob zaslužek in tudi zdravniki bi postali beračі.» Žermena je razodela samo to, da lahko pripravi neko snov, po kateri postane bolnik zdrav. Ta snov razkužuje obolele organe. Nikakor pa ne more nadomestiti pogubljene organe. Zdravljenje stane 1000 do 2000 Din za 3 do 4 obiske. Uspehi so baje pravljični. Zdaj bo pretehtala Žermenino skrivnost še sodnija.

Herbert Hoover,
kandidat republikanske stranke za predsedniško mesto Zedinjenih držav.

Gorkij in klobučarji

«Izvestija» prinašajo naslednje pismo Maksima Gorkega na Muralova, sedanjega predsednika gubernijske vlade v pisateljevem rojstnem kraju Nižnjem Novgorodu: «Spoštovani tovariš Aleksander Ivanovič! Priporočam vam pomoči potrebno invalidsko zadrugo «Klobučar». Pomagajte starcem, da bi kaj zaslužili! Prosim vas za to, ker sem sam postal star, dasi tega nisem želel. Razen tega sem že prejel od zadruge darilo za protekcijo pri oblasti — par toplih klobučarskih copat. Tukaj v Sorrentu imajo kamenita tla po hišah in strašno me zebe v noge!»

Žepar in nezvesta žena

Iz Monakovega poročajo: Neka omožena dama je bila na potovanju, ki ga je skušala kolikortoliko prikriti pred zlobno javnostjo. Njen mož je bil takrat slučajno daleč od doma, in nehote se je zgodilo, kakor se vedno zgodi, kadar je kdo mlad in podvzeten. To so stremljenja, ki nastajajo zaradi spremembe vsakodnevnega dolgočasja. Gospa se je torej podala na ljubavni dogodljaj v sosednem mestecu. Ko se je stvar, kakor pričakovano, zaključila, se je zopet vrnila na kolodvor, da se vrne domov. Usoda pa je hotela drugače! Izbrala si je žeparja, ki je čakal na žrtve okoli postajne blagajne. Če se pojavi mlada dama sama je najboljša prilika, da žepar izvede svoj načrt. In v resnici se mu je posrečil! Odnesel je 135 mark in poročni prstan, ki je bil v ročni torbici, ter nekaj pisem z lepim naslovom «Tvoj ljubeči Jurij». Spoznal je, da poročni prstan ni bil slučajno v ročni torbici. Premeteni žepar ni dolgo premišljal. V torbici, ki jo je odnesel, je bil tudi naslov žrtve, kateri je žepar napisal nastopno: «Velecenjena gospa kolegica! Jaz sem, kakor si lahko mislite, če Vam povem, da je Vaša ročna torbica pri meni, premetenec, toda tudi mi premetenci imamo svoj ideal, to je tovarištvo. Bil bi ničvrednež, ako bi se hotel proti temu pregrešiti. Zaradi tega Vam z obratno pošto vračam Vaš poročni prstan. Tudi Vi ste namreč tatica — na časti Vašega soproga. Povdariti moram, da tovarišev ne pustim nikdar v zagati.» Kakor se čuje, je mlada dama nehala hrepeneti po spremembi...

Za pomladansko sezono
si ne oglejte samo izložb, ampak tudi posetite našo trgovino z izbrano zalogo najmodernejših vzorcev
JOS. ROJINA, Aleksandrova 3.

Čudni poklici

V Berlinu so prijeli razcapano starko. Pri policijskem nadzorniku je odgovorila na običajno vprašanje o poklicu: «Jočem se.» — «Mar je to poklic?» je vprašal začudeni nadzornik. «Seveda je, saj me plača židovska občina za to, da se jočem.» — «Kdaj pa se morate jokati?» — «Pri pogrebih. Marsikateri sorodniki se sramujejo ali ne morejo jokati. Zato pokličejo mene, grem za krsto in kričim.» — «Zakaj pa si niste poiskali drugega posla?» je vprašal nadzornik. «Saj se jočem že 20 let, kaj bi se ozirala po drugem poklicu!»

Staro ženo so seveda izpustili. V velikem mestu imajo dosti čudnih poklicev. Mnoge ženske zaslužijo na primer s tem, da zbirajo imena za novorojenčke. Včasi bi rada dala mati otroku lepo ime in si ne more izmisliti nič boljšega od navadnega Hansa ali Willija. Zato gredo starši k strokovnjakinji. Ta pogleda otroka, vpraša po razmerah in bodočnosti, katero bo imelo dete, premišljuje in končno določi ime. Prileglo bo stanu in zunanjosti, prineslo bo srečo in ni preveč navadno.

V tovarnah za vžigalice imajo delavce, ki po 8 ur na dan samo prižigajo vžigalice. Ugotoviti morajo, ali so pravilno izdelane. Prekajevalci pa imajo nastavljence s finim nosom. Nabirajo v steklenice dim, katerega dado različna drva ter določijo, ali se sme rabiti dotična kurjava za prekajevanje šunke. To je odgovoren in dobro plačan posel. Če bi hoteli našteti vse slične nenavadne, a potrebne poklice, bi morali spisati debelo knjigo.

Miss Galatry,
mlada indijska plesalka, je zmagala pred nekaj dnevi pri konjskih dirkah iz Pariza v Cannes.

× *Požar v brzovlaku.* Iz Kaira poročajo, da je tja prispel nočni luksusni vlak z nepričakovano zamudo štirih ur, ker sta se po poti vnela dva osebna vagona, ki so jih po brezuspešnih poskusih gašenja morali odklopiti in jih prepustiti ognju. V vlaku so bili po večini ameriški turisti, ki jim je pri tej priliki zgorela vsa prtljaga in so v Kairo prispeli v spalnih kostumih.

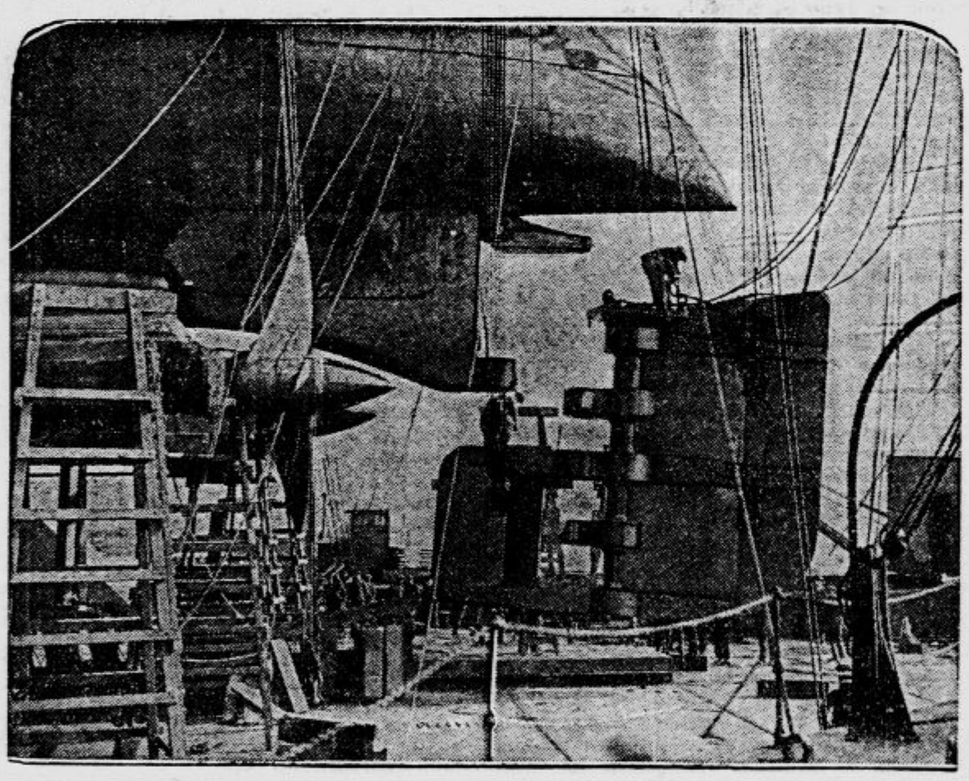

Angleški prekomornik «Aquitania»
stoji sedaj v doku v Southhamptonu, kjer mu bodo izmenjali krmilo. Iz slike si lahko napravimo približno predstavo o ogromnosti tega morskega velikana.

R. K.:

Ura za god

Čuden človek je bil Ambrož. Vse je zapil. Kadar ni pil, je čepel doma in sameval — ali pa je hodil po sobi, govoril sam s seboj ter kričal in se smejal. Imel je na kupe knjig. Najrajše je čital indijanske povesti in detektivske romane. Vsak večer, preden je zadremal, se je prekrižal. Niti v pijanosti ni pozabil na to. Pred ljudmi se je pa hvalil, da cerkve že od poroke ni videl znotraj. Bahal se je, da ima »zlato« ženo. Da je samo njena zasluga, če ni baraba. Doma pa je do štirih, petih zjutraj razbijal, zmerjal in klel.

Nenavadni domisleki so mu prihajali na um. Pred pol ure pometeno sobo je potresal z mokrim žaganjem. S tistim, ki je bilo v kotu sobe. Pri tem mu je obraz sijal od zadovoljstva. Samo, da je ženi nagajal. Otroku, ki ga je prosil za orglice, je kupil tri majhne, čisto bele morske prašičke. Otrok je bil vesel, on pa tudi. Ko pa je eden izmed prašičkov poginil, je otroka zlasal.

Žena njegova je bila res pridna. Delet ljudi je imela na hrani. Za druge je šivala in prala. Vse za otroke — in da je bil on sit. Nikomur ni tožila. Noge je imela od neprestane hoje vse otekle. Žile odprte. Mislili so da bogati od dela. Pa ji je on že petega ukradel cel stotak. In potem je šla in si od dobre gospe izposodila par desetakov.

Iz kuhinje se je čulo zadovoljno rožljanje žlic. Pred oknom se je pojavil Ambrož z velikim zavojem.

»Hó! — Dober dan!« je v zategnjeno pojočem krohotu zavpil.

Domači s tujimi so sedeli okrog velike kuhinjske mize. Odzdravili so tiho, prisiljeno. Vsem je postalo neprijetno. Jedli so tiše. Najmlajšega je mati hitro poslala na dvorišče. — Iz sobe je prodrl poldivji smeh. Nato je zahreščalo:

»Ura! . . . Uurrraa!«

S truščem je odprl vrata.

»He! Minka! — Uro sem ti kupil! Da ne boš vedno drugih spraševala! Haha! Za uro pa še imamo!«

V rokah je zibal veliko, okroglo stensko uro, kakršne imajo po krčmah. Bila je že stara. Vsa odrgnjena. — Presenečeni so strmeli nekaj časa v uro, nekaj časa v njegove izbuljene oči.

»No! Kaj! — — je lepa? A?«

»Lepa!«

»Bo že! — Ampak . . .«

»Kako ampak?« se je težko sopeč razburil Ambrož in jezno ošinil predrzneža s svojim izpitim pogledom.

»Nič ampak!« je povzdignil svoj diktatorski glas. »Kaj praviš, Minka?« je vprašal ženo in pomežiknil.

Premikala je na štedilniku lonce in ga ni pogledala. Jokala je. Potrepljal jo je po rami in priliznjeno, sladko dejal:

»Veš, Minka! Tebi sem jo kupil! Tebi! — Za god! — Da ne boš aa . . .«

Starejša, devetletna hčerka je pritajeno zahihitala.

»Saj bo šele čez dobra dva meseca!« je s prisiljenim nasmeškom izpregovorila stara teta.

Kri je udarila Ambrožu v že itak bakrenordeča lica. Glave so globlje klonile nad krožniki. Vilice in noži so hitreje udarjali ob porcelan. Vse je oklenil strah. On pa je gledal, gledal topo, brezizrazno vse po vrsti. Potem — kakor da se je utrgal plaz:

»Hahaha! Za god sem rekel! Vseeno kdaj! Dve sto petdeset dinarjev sem dal! Živijo Minka!

Ura bije, kladvo bije
že tri ferkeljce na tri . . .«

je zmešano zapel in pričel kar med kosilom zabijati žeblje v zid.

Stara ura je turobno zatiktakala. Tako težko, tiho in počasi, da so se nehote ozrli nanjo.

Tik — — — — tak — — — —
tik — — — — tak —

Tri ure je tiktakala. Samo tri dolge ure. — — — — — Potem se je ustavila.

•

Minka ni za svoj god ničesar pripravila. Prejšnja leta je pogostila vsaj domače. Spekla je potico. Na mizo, prav za prav pred moža, je postavila liter dobrega vina. In si je mislila: »Veseli bodite! Jaz ne morem!« . . .

Letos vsega tega ni bilo. Bolna od skrbi, dela, žalosti, je vse opustila. Ni imela denarja. Vina ni kupila. Ni spekla potice. Tudi pečenke ne. Samo goveje meso za njega, za bolnega, pijanega Ambroža, svojega moža, je kupila. Da ne bo godrnjal. Vzela ga je na dolg. Mesar je bil dober človek, pa je dal — čeprav ne rad.

Pred kosilom so se zbrali okrog nje otroci in so ji voščili. Rahel stisk njene koščene, vlažne roke jih je vznemiril. Radi so jo imeli. Saj so bili samo njeni. Ko ji je zadnji voščil, je najmlajšega vzela v naročje, sedla ž njim v kot in krčevito zaihtela. Gospodarjeva hčerka jo je prišla tolažit. Njo in otroke, ki so stali okoli nje in jokali. Potem so prišli drugi, ji voščili in posedli h krožnikom. Nihče ji ni dal kaj za god. Sami siromaki so bili. Videla je, da jim je težko, in ni zamerila.

V kuhinji je bilo toplo. Vse je objelo neko svečano razpoloženje. Potem je prišel Ambrož. Pijan, povaljan. Vso noč je pil. Morda niti v službo ni šel. Ves izgubljen je obstal pri vratih in se je zazibal.

»No! . . . Bo kaj?« so bile njegove prve besede.

Nihče ni odgovoril. V zraku, v prsih, vsepovsod je zagorela kletev.

»Klanjam se, milostiva!« je spakujoč se pozdravil ženo in se ji priklonil.

Molče se mu je umaknila. Samo otroci so odzdravili, ker so se bali, in tuji.

Pojedel je juho. Nekdo je vljudno z dobrohotnim nasmehom dejal:

»Danes je gospejin god!« . . .

»Vi zase skrbite!« se je zadrl. »Pa če ste pojedli, lahko greste! . . . Pri nas ni kavarna!«

Odšli so. Trenutek je molčal, kakor da premišljuje. Potem je prijel za vilice.

»Kaj!« je nenadoma vzrojil. »Tole? Tole naj bo tvoj god! Reeepa! Krrrompir! . . . Na! Žri!«

Porcelan je ubito zazvenel in se razletel na vse strani. Žena je pomivala in se ni zmenila. Navajena je bila. S stene je nemo zrlo veliko, belo oko mrtve ure. Nikogar ni motila. Danes pa se je v uri nekaj sprožilo. »Tik — — — — tak — — — — tik.« — Zopet je utihnila.

V Ambrožovih ušesih je zbijal še zadnji ‚tik' . . . Pogledal je na uro in prisluhnil. S pijanim korakom je stopil k nji in jo je snel. Hotel jo je naviti. Ključ se ni premaknil. Obraz mu je od jeze poškrlatel.

»Tak takole!« je počasi grozeče izpregovoril. »Takole delaš z mojo uro! Ali sem zastonj dal petdeset dinarjev!« je zarohnel, stopil k ženi in zamajal težko uro nad njeno glavo.

V velikem vedru je še pomivala posodo. Nič ni rekla. Ambrož je dvignil uro, pogledal v vedro in jo izpustil.

»Na! Prek . . .!«

Krožniki so se lomili. Voda je pljusnila v ženino lice. Ambrož se je nagnil k njenemu ušesu:

»Za god! — Vse najboljše!«

Zdravstvo

Zdravniška posvetovalnica

G. A. F. v S. Storija o jazbečevi masti je bajka — »Merkurijeva žavba« — Merkurialsalbe je oficivelna unguentum praecipitatum flavum — G. T R v M. Sredstev proti garjam je nebroj Najboljše bi bilo če pošljete bolnika v kako bolnico, da se temeljito očedi Če tega ne marate, kupite si v lekarni steklenico »mitigal«-a; z zdravilom naj si bolnik tri dni zapored na vseh dostopnih mestih dobro kožo namaže, četrti dan naj se pa v gorki kopeli spere — G. N. T. v R. Trepanacija nikakor ni iznajdba moderne kirurgije. Že v neolitičnih grobovih so našli brezdvomno trepanirane lobanje torej operirane več tisoč let pr. Kr. r Tudi raznim divjaškim plemenom ni trepanacija neznana — G. S. R. v G. Brez osebne preiskave ni moči ničesar točnega povedati. Toda če ne pijete zvečer ničesar in vas po nemirno prespani noči ko se zjutraj zbudite, glava boli je le misliti na to, da slabo dihate skozi nos, katerega si dajte pregledati od kakega strokovnega zdravnika. — G. F. K. v L. Bolezen je žalibog neozdravljiva Ne da bi puščali vašega bolnika v nemar, nima pa nikakega smisla delati sebi stroške, bolnika pa z mučnim, dolgotrajnim potovanjem ki bo brezuspešno, izčrpavati. — G. N. D. v L. Kuro prav lehko napravljate tudi doma V to svrho si naročite par škatljic Scheringovih mineralnih tablet. Navodilo o njihovi uporabi je priloženo vsaki škatlici. — G. E. M. v S. Po naših skušnjah je ihtiol učinkovito sredstvo za onesnaženje perila — G. D. P. v T. Iztok je samo bolezenski znak, ne bolezen, katero ima stoprav odkriti zdravnik, kateremu se zaupajte Vzrokov nedolžnih kot drugih, je cela vrsta Vsekakor ne velja zadeve zanemariti — Notar. Krvni tlak v zapestni odvodnici znaša krog 120 hg. merjeno po Riva - Ricciju Višje številke imajo samo tedaj kak pomen, če so stalne, in če se je merilo tlak na popolnoma umirjenem bolniku. Eno samo merjenje ne pove veliko. — G. B H. v P. Izprezite to je najnujnejše za vas in glejte, da pridete v druge odnošaje. Tudi si skušajte dobiti več mesečnega dopusta. Če bo dopust prekratko odmerjen se počutite morda že dovolj krepkega in odpornega; toda prva neprilika vas vrže nazaj v sedanjo bolezen, ker živčevje še nima dovolj odporne sile. Skušajte si izbrati tudi meni samoten kraj, ker se nam vidi da samoto kot mnogo ljudi, trajno slabo prenašate — G. T. P. v S. Če je diagnoza ugotovljena brezuvetno kot pišete ne odlašajte niti dneva z operacijo S takimi stvarmi se nikakor ni šaliti — G. K. P. v F. Dokier ni krvna preizkušnja podala negativen rezultat in vam zdravnik strokovnjak ne da dovoljenja, je jasno, da ne smete misliti na ženitev V takih odnošajih bi bilo vaše ravnanje brezvestno in podlo in tudi zasluženo kaznivo Pomislite vendar na posledice za ženo in zarod. — G. Č. K. v C. Kot primerno razkužilo za usta vam nasvetujemo znane »panflavin - pastile«. — G. M. T. v T. Nasvetovanje posameznih zdravnikov po imenu načelno odklanjamo. — G. G. S. v V. Če se vam še kdaj zgodi nesreča da vam drobec premoga med vožnjo po železnici pade v oko, tedaj ga takoj zaprite na rahlo ter potisnite nanj žepni robec. skušajte ohraniti oko čim bolj morete nepremično in ostanite tako 10—15 minut Skoraj vedno splovejo solze drobec v notranji očesni kot, od koder ga lehko izbrišete potem z robcem Kdor si pa veki mane, in z ruto drgne, ter z očesom pogledava, trpi navadno hude bolečine, ki trajajo včasih po več dni, in mora končno še zdravnik poseči vmes. — Če navzlic nasvetovanemu postopku ni drobec sam pal iz oči, ker je morda v sluznico zapičen si devajte na oko v mlačni vodi napojene obkladke. katere nanje dobro prevežete. G. T. D. v Sp 2% borov vaselin

Naši onstran granic

p— *«Svoja hišica, svoja voljica.»* Dr. Bačar v Gorici ima nad vežnimi vrati svoje hiše z malimi črkami vklesan rek: «Svoja hišica, svoja voljica». Pasant tega niti ne opazi. Italijanski humoristični list «Fioretto» pa je napadel dr Bačarja s pretnjo, da fašisti poskrbé na svoj način, da napis izgine, ako ga lastnik sam ne odpravi. Dr Gabrščček izlaga vsako jutro papirno tablo: «Dr. Gabrščček, odvetnik». «Fioretto» je pri občil uvodnik v katerem preti z represalijami, ako napis ne izgine. Slovenski trgovci v Gorici so imeli v napisu svoje trgovine samo začetno črko krstnega imena ter le svoj priimek z vsemi črkami. Goriški magistrat jim je ukazal vpisati tudi celo krstno ime. Zapretil jim je z odvzetjem obrtnice, ako tega ne store. Knjigarne smejo imeti v izložbah le italijanske knjige

p— **Od Livence do Snežnika in Zadra.** »Popolo« in »Piccolo« se ogrevata za pritegnitev Vidma v obmejno delovanje Ko je prišla Gorica pod Videm so jokali Goričani, ko je Mussolini vzpostavil goriško pokrajino. so vriskali veselja. Sedaj povsodi vedno bolj čutijo, da se »Julijska Benečija« upravlja kakor kaka kolonija Ako si približajo staro italijansko provinco, nastanejo v Rimu ugodnejša tla za realizacijo številnih potreb v novih obmejnih pokrajinah Tako mislijo v Trstu v Gorici pa se bojijo videmske gospode, ker predobro poznajo furlanski jarem v kateri so bili vpreženi par let. Videmski »Giornale del Friuli« je pritrdil tržaškim izvajanjem o združitvi programov za sporazumno delovanje v svrho, da se izpolni velika nacionalna misija ob meji kar pomeni najbrže videmsko ekspanzijo. ki je pa nimajo v mislih ne v Trstu in ne v Gorici!

p— *Proti slovenskemu ženskemu društvu.* V Gorici obstoja še splošno slovensko žensko društvo, ki se sme na podlagi svojih pravil baviti z nadzorstvom otrok. Zato so gospe zbirale deklice jih odtegnile pohajkovanju ter učile šivanja in drugih koristnih gospodinjskih stvari. Konfidentov v mestu kar mrgoli. Obvestili so goriško kvesturo o neki tajni šoli. Policijski agentje so nato obkolili poslopje, kjer ima sedež žensko društvo, popisali otroke, jih zapodili domov ter se še surovo sprli z gospodično Žejnovo, ki se je ravno nahajala pri otrocih Gospodična Berta Žejnova in gospa Justina Podgornikova, predsednica ženskega društva sta ovadeni državnemu pravdniku, da sta vzdrževali tajno nedovoljeno šolo

p— *Ciucoslavia.* «420» je naslov fašističnega humorističnega glasila, ki sramoti v vsaki številki Jugoslavijo, katero dosledno imenuje Ciucoslavia (ciuco je osel, magarac). Redno prinaša troje slik o ušivem ciucoslavu, o ciucoslavu, katerega mogočen tašist brca v zadnjo plat, o ciucoslavu, katerega je italijanski vojak, nabodenega na vilice kot makarone itd Ker je po znani Gentilijevi metodi odmerjeno precej ur šolskega pouka v ljudski šoli za risanje, je razdelil znani odpadnik, tenente milice, učitelj Šfiligoj na Dobrovem v Brdih med slovenske otroke več številk lista «420» z ukazom, da morajo vse take sličice prerisati med poučevanjem risanja, da se napojé s prezirom in sovraštvom do «umazane, ušive, slabotne in plašljive Ciucoslavije».

p— **Sumljivi goriški Italijani.** Včasih so sanjali goriški irredentisti. kako bi bilo lepo, če bi prišli pod Italijo. Svobodo bi uživali, imeli dobre službe, trgovali bi in živeli udobno življenje. Slovenec bi bil »ščavo« in ponižen hlapec Italijanov. Neodrešenci so res postali odrešenci ali stvari so se zaobrnile tako. da sta »ščava« oba: goriški Slovenec in goriški Italijan, regnikolo pa je gospod v deželi. Za goriškimi Italijani vohunijo detektivi in orožniki tako. kakor za Slovenci. Okoli 50 Italijanov je dobilo te dni izkaznice, kakršne se izdajajo po novi naredbi politično sumljivim osebam!

p— **Posestva za invalide ob meji med Trbižem in Reko.** Na občnem zboru invalidskega društva v Trstu se je predlagalo o skupnem delovanju kombatentov in invalidov v svrho, da se nakupijo ob meji med Trbižem in Reko posestva za italijanske invalide, da bodo tako »konfini« za Trstom bolje zavarovari Tržaški tajnik Kobol je obljubil invalidom vso fašistično pomoč.

p— *Turati za italijanizacijo priimkov* Fašizem ne more dopuščati da bi novi državljani hranili v svojem imenu sledove nasilja, ki so ga trpele obmejne pokrajine za časa suženjstva. Poitalijančiti svoje ime pomeni za vsakega, očistiti svojo osebnost od slehernega sledu etniškega onečiščenja in izločiti enkrat za vselej obilne iluzije sovražnikov od zunaj.» Turati je jezen na nekega visokošolskega profesorja v Franciji, ki je rekel da neha italijanstvo Julijske Krajine pri tržaškem predmestju!

p— *Odhajajo* Župni upravitelj v Klancu odide v Jugoslavijo in nastopi službo župnega provizorja v Št. Vidu pri Ptuju Odideta nadalje Josip Škoda, ekspozit na Pregarjah in Ciril Podržaj, župni upravitelj v Bazovici. Odšel je iz Gorice David Doktorič, bivši tajnik «Zadružne zveze»

p— *Učiteljske vesti.* Na seji učiteljskega sveta je bilo potrjeno razrešenje 35 slovenskih učiteljev in učiteljic, ki nimajo izpita iz italijanščine. Razrešenje datira s 15 septembra 1927 Odpuščen je učitelj Leopold Paljk po sklepu 26. marca 1927 Izstopil je iz učiteljske službe Ciril Kofol Za goriški okoliš je imenovan za šolskega nadzornika Fr Loiacono. Goričan šolski nadzornik Rubbia je, kakor že znano, premeščen v Feltre.

p— **Poitalijančevanje priimkov.** Iz novega izkaza v Trstu izpremenjenih priimkov navajamo značilnejše: de Kovačič De Covelli Križman Crisimani, Kumar Cumano in Comparini. Gabršič Gabrielli, Gorjup Goruppi. Gospodinovič Signoretti, Kavčič Caucci Kovačič Fabbroni. Lutman Luttini Majcen Mazzeni. Merljak Merli, Piščanec Polli. Pogačnik Fogazzaro in Pogassi. Pokorni Pocherni. Ravbar Roberti, Slejko Salico. Žnideršič Siderini. Spitznagel Spinelli, Štravs Stravisi. Vipavec Vipiani.

p— Nad tisoč priimkov so že »spravili v italijansko obliko« v Gorici. Stari italijanski gospodje senator Bombič odvetnik dr. Pinavčič in drugi pa menda nočejo izpremeniti svojih lepih slovenskih priimkov! »Piccolo« kar nori veselja da se tako lepo poitalijančujejo barbarski priimki in pričakuje, da se sedaj trumoma priglasijo prebivalci iz Soške in Vipavske doline. »Piccolo« išče vsepovsod italijanske priimke in tako trdi, da so vsi Kovači v deželi italijanskega izvora Vsi so bili Italijani ki so prišli med Slovence in med njimi so postali iz Fabbro in Fabbretto Kovači in Kovačiči...

p— *Fašisti proti opatijskim hotelirjem.* Nedavno je zahtevala fašistična organizacija od opatijskih hotelirjev prispevanje za povzdigo tujskega prometa ob kvarnerski rivijeri Takrat je izjavilo pet zastopnikov glavnih podjetij, da so pripravljeni prispevati od vsake postelje po 20 lir in od vsake kopališke kabine po 7 lir. Povabljeni so bili tudi ostali hotelirji na prispevanje, odgovorili pa so fašistični turistični sekciji, da jim sedanji položaj ne dopušča, da bi gmotno podpirali zahtevano propagando. Fašisti so vzrojili in «obstrukcijonisti» so dobili obvestilo, da se kopališčna uprava na nje sploh ne bo več ozirala v nikakem pogledu in da se njihova imena kratkomalo črtajo iz vsake objave. Komisar dr. Benassi zadaja tako zadnje udarce Opatiji. Drugi mesec morajo plačati hotelirji iz lanskega leta zaostale davke in pa tekoče Kako bodo to zmagali, ko zimske sezone ni bilo? Pripravljajo se na odhod.

p— Fašistične direktorje na Krasu vodijo skoro sami tujci, edino v Dutovljah je politični tajnik domačin Božidar (!) Kompare. V direktorijih so nastopni Kraševci: v Sežani Anton in Josip Grbec (v kratkem se bosta zvala »Gobbo«): v Tomaju Alojzij Černe. Fran Nabergoj. Stanislav Orel. Julij Ukmar: v Vel Repnu A. Bole. A. Furlan, J. Turkinovič; v Dutovljah poleg Kompareta Fran Orel. F. Živec in Ivan Zlobec; v Senožečah J. Malalan. J. Meden. E. Šturm; v Nabrežini in na Opčinah so sami tujci.

Mali oglasi

Naročila in vse dopise, tičoče se malih oglasov, je poslati na Oglasni oddelek „Jutra", Ljubljana Prešernova 4, Tel. št. 2492

Vse pristojbine je uplačati obenem z naročilom, ozir. se oglasi ne priobčijo. Čekovni račun pošte kr. uprave Ljubljana, št. 11842

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socijalne namene občinstva, vsaka beseda 50 par — Najmanjši znesek Din 5.—. Pristojbina za šifro Din 3.—

Ženitve, dopisovanja in oglasi trgovskega ali reklamnega značaja vsaka beseda Din 1.— Najmanjši znesek Din 10.— Pristojbina za šifro Din 5.—

Službe dobi

Predpečnika

za skupno delo, veščega svoje stroke, sprejme V. Bizjak & drug, Rog Slatina. 9464

Vajenca

krepkega in zdravega, za trgovino z mešanim blagom, s primerno šolsko izobrazbo, sprejme Anton Cvenkel — Št. Peter, Sav. dolina. 9452

Domače potnike

ki bi od znane solidne tvrdke prevzeli blago in druge oblačilne predmete v prodajo po sejmih in pri zasebnikih sprejmem proti fiksni plači in proviziji Le poštene, solidne može ki bi mogli položiti četudi le majhno kavcijo, naj pošljejo ponudbe pod «Zanesljive dober zaslužek» na oglasni oddelek «Jutra» 9380

Strojnika

in ključavničarja, veščega vseh montaž in popravil večje parne žage, z dobrimi spričevali, sprejmem takoj po dogovoru Stanovanje in drva prosta Franc Martinec, Ljubljana - Prule št. 8. 9573

2 kroj. pomočnika

dobra za veliko delo takoj sprejme Janko Skumavc, krojaštvo v Ljubnem, pri Podnartu, Gorenjsko Hrana in stanovanje v hiši. 9561

Vezilje

fino, na stroj, ki zna izdelovati ročna dela, posebno monograme, sprejme pod ugodnimi pogoji K Dj Vukmanović, Zagreb, Nikolićeva ulica 14 9559

Pletilja

ki zna plesti na avtomatičnem Standard in Baritonia stroju moške in ženske nogavice, dobi takoj stalno službo. Ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod šifro «Srbija». 9725

Stalno službo

dobi takoj trgovski pomočnik (ca) s 3—10.000 Din kavcije Ponudbe na poštni predal 24. Kočevje 9690

Posredovalnica za službe PAVLA OGRINC Ljubljana Sv. Petra cesta 33

preskrbi najboljšo privatno in hotelsko služinčad za Ljubljano in izven ter oddaja službe kuharicam, natakaricam blagajničarkam, sobaricam služkinjam itd. — Za odgovor je priložiti znamko za 2 Din. 6525

Trg. pomočnika

vojaščine prostega, samostojnega s kavcijo izurjenega v delikatesni trgovini, sprejmem v večjo delikateso kot popolnoma samostojnega voditelja, proti dobri proviziji. Ponudbe s prepisi spričeval na oglas. oddelek «Jutra» pod šifro «Vodja delikatese». 7858

Posredovalnica za službe PAVLA OGRINC Ljubljana Sv. Petra cesta 33

preskrbi najboljšo privatno in hotelsko služinčad za Ljubljano in izven ter oddaja službe kuharicam, natakaricam, blagajničarkam, sobaricam, služkinjam itd 6525

Učenca

sprejme proti takojšnji plači Gustav Puc, splošno kleparstvo, Tržaška cesta 9. 9700

Trg. učenca

zdravega, z dobrimi šolskimi spričevali ali mladega trgovskega pomočnika takoj sprejme v mešano trgovino J Beranič. Majšperg, pošta Ptujska gora. 9730

Dva dečka

zdrava, močna in poštena, sprejmem kot učenca za trgovino z mešanim blagom. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra» 9704

Zaslužek

Zastopnike

agilne, resne in poštene, za prodajo obveznic Ratne štete (vojne škode) na obroke iščemo v vseh večjih krajih Slovenije — Pri pridnem delu je možno zaslužiti mesečno po več tisoč dinarjev Ponudbe na «Posest» Ljubljana Miklošičeva cesta 4 48

Dobrega potnika

tekstilne stroke za prvovrstne tuzemske fabrikate sprejmem za Zagreb. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Zagrebški trg». 9723

Službe išče

Prodajalka

z večletno trg prakso, želi premeniti službo takoj ali pozneje Najraje v Ljubljani — Cenjene ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Poštenost 68». 9468

Strojepiska

in stenografinja s triletno notarsko in odvetn. prakso, želi kjerkoli nameščenja. — Ponudbe na oglas. oddelek «Jutra» pod «Verzirana». 9649

Bivši višji bančni uradnik

s dobro predizobrazbo in dobrimi spričevali želi za takoj primerne službe — Cenjene ponudbe prosi na oglasni oddelek «Jutra» pod «Kavcija 100 000» 8181

Gledališki igralec

že večletni režiser in samostojen vodja večjega gledališkega odra, išče nameščenja na kakem diletantskem odru, kjer bi vodil tudi dramatično šolo — Ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod «Igralec». 9661

Gozdarjev sin

25 let star, odslužen vojak, z dobrimi spričevali in referencami, želi službo logarja, lovca ali skladiščnika Zna 4 jezike. Cenj ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod «Gozdar 25». 9657

Trg. pomočnik

mlad in inteligenten, izvežban v vseh strokah, želi premeniti službo Ponudbe pod «Priden» na podružnico «Jutra» v Celju. 9455

Prešivalka

gornjih delov želi zaposlenja. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Prešivalka». 9607

Gospodična

vajena pisarniških poslov, hišnih opravil in gospodinjstva, s prakso vzgojiteljice, išče kakršnokoli službo — Ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod šifro «Takoj ali pozneje». 9550

Dvajsetletna gdč.

hči železniškega uradnika, s primerno šolsko izobrazbo in z dobrimi spričevali, želi kjerkoli službo. Prakticirala dosedaj v odvetniški pisarni Prevzame proti zmernemu plačilu kakršnokoli pisarniško mesto, oz. mesto blagajničarke ali kaj sličnega — Gre pa tudi k boljši družini v svrho oskrbovanja in nadziranja otrok, ali tudi kot družabnica k samostojeći dami Ponudbe pod «Vestna in zanesljiva» na oglasni oddelek «Jutra» 9664

Za puškarsko obrt

za vsa navadna in avtomatična dela sprejmem mesto poslovodje Imam večletno prakso v tu in inozemstvu Spričevala na razpolago. — Ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod šifro «Dobra puškarska moč» 9724

Perfektna kuharica

želi službe na graščini, hotelu, ali pa gre kot gospodinja Naslov pove oglas oddelek «Jutra». 9729

Uradnik

zmožen slovenske, nemške, italijanske, srbohrvatske in francoske korespondence, z večletno pisarniško prakso, želi stalnega nameščenja. Ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod «E K 1500» 9660

Pouk

Jecljanja

se temeljito in trajno odvadite Najboljše priznalnice in reference Prijave vsak dan od 9—11 in od 2—8 v Ljubljani Beethovnova ulica 4 pritličje — Pavla Kovač, specijalistinja za govorilno gimnastiko 48

Obrt

Popravila klobukov

vseh vrst za dame in gospode sprejema od 30—50 Din Stemberger - Res. Dunajska cesta 9. 9393

Motorna vozila

Indian s prikolico

po ugodni ceni prodam. — Naslov v oglasnem oddelku «Jutra» 8217

Motorno kolo

boljše znamke, rabljeno, a dobro ohranjeno, kupim proti takojšnjemu plačilu. Ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod šifro «Dober stroj 10». 9731

Ford avto

tipa 1926. kupim Najnižje ponudbe na poštni predal št. 122. Ljubljana. 9728

Prodam

Več oprav

hrastovih, orehovih, mehkih, spalnih in kuhinjskih, proda po nizki ceni Josip Kurnik, mizar v Zg Šiški 9491

Najboljši koks

Cebin Wolfova ulica 1/II

Premog. drva. koks

in og je nudi tvrdka «Ilirija» Dunajska cesta 46 poleg Iv Zakotnikal Telefon 2820 30

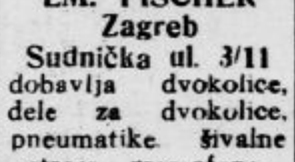

EM. FISCHER Zagreb Sudnička ul. 3/11

dobavlja dvokolice, dele za dvokolice, pneumatike šivalne stroje gramofone gramofonske plošče, ter nogometne žoge po najnižjih cenah Zahtevajte veliki ilustrovani katalog. ki ga dobite zastonj

Spalno sobo

lepo, kompletno in moderno, s trdega lesa, poceni prodam Naslov v oglas. oddelku «Jutra». 9733

Terovega olja

za impregniranje lesa proda po Din 3 kg M Kavčič. Zg Šiška 125 8062

Motvoz

špago kupite najceneje direktno v tovarni Mehanična vrvarna Šinkovec Grosuplje 261

Kovaškega železa

proda večjo količino Mihael Kavčič. Zg Šiška. 9548

Kompletno spalnico

za 2 osebi, iz mehkega lesa, izvrstno ohranjeno, radi preselitve ugodno proda Šetina, Linhartova ul. 28. 9587

G. Th. Rotman:

A pelikana sta se jela smejati, da so jima kar ribice iz kljunov padale. «Kaj ti pa sedi na hrbtu?» je prhnil eden. — «Nikar se ne smej temu. česar še nisi videl,» je jezno rekla Klepetulja. «Vsi bedaki delajo tako.» S temi besedami je odletela. In tisti mah se je zgodila »strašna nesreča!

Od jeze in raztresenosti se je štorklja v zraku nerodno okrenila, tako da je Debelinko izgubil ravnotežje in ji je pal s hrbta. Kralj Debeluh, ki ga je hotel prestreči, je pal za njim in tako sta uboga palčka štrbunknila v široko reko. ne da bi bila štorklja kaj opazila

To je bila velika smola, zakaj nihče jima ni bil porok. da bo rešitev spet tako lahka kakor nedavno. ko sta bila pala v vodo. A na srečo sta se ujela za vejico, ki je plavala po vodi, in sta zlezla nanjo Iz prve stiske sta bila rešena, toda reka ju je nesla s seboj v nasprotno smer, ne v tisto, kamor so letele štorklje

Stroj za čiščenje

pšeničnega in koruz. zdroba znamke Reform, proda v najboljšem stanju po zelo ugodni ceni Anton Polanc, valjčni mlin, Radeče pri Zidanem mostu. 9558

Drva

rastova parketne odpatke žage ter mehka drva se vsaki čas dostavlja na dom, trna žaga V Scagnetti Ljubljana za gorenjskim kolodvorom 48

Kamenit materijal

za nasutje brezplačno v Prečni ulici 4 — Istotam popolnoma

suha drva

9684

Brinjevega olja

ca 100 kg proda Ivan Zaletel, dom. žganjarna — Stanežiče, p. Št. Vid pri Ljubljani. 9665

Pridelki

Ajdov med

garantirano čist, od 5—50 kg razpošilja po 18 Din po povzetju Ignac Lovrenčič. Križevci pri Ljutomeru 9463

Sadje

Lepih orehov

zdravih, prodam 2000 kg Naslov pove oglas oddelek «Jutra». 9703

Kupim

Vsakovrstno zlato

kupuje po najvišjih cenah Černe — juvelir Ljubljana Wolfova ulica 3 28

Stare moške obleke

in druge kupujem ter plačam najbolje Dopisnica zadostuje, da pridem na dom A Drame, Ljubljana Galusovo nabrežje 29. 9707

Moške obleke

ponošene plačam najbolje Dopisnica zadošča da pridem na dom. Jurečič, Ljubljana, Gallusovo nabrežje št. 27 9687

V najem

Trgovske prostore

velike, oddam s 1. majem 1928 v mestu na hrvatsko-štajerski meji, z vso opremo in stanovanjem 2 sob, kuhinje in pripadajočimi pritiklinami Poleg trgovine prosta tudi velika soba, pripravna za gostilno. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Dober posao». 8126

Posest

Lepo hišo

enonadstr., v sredini vasi, 1 minuto od kolodvora tik 3 cest, s pritiklinami, lepim balkonom in lepimi sobami takoj prodam po zelo ugodni ceni, radi bolezni Pojasnila daje lastnik Albin Bellag. Pekel-Poljčane 9465

Vilo

ali enonadstropno hišo v Ljubljani kupim proti gotovemu plačilu Ponudbe z navedbo cene na oglasni oddelek «Jutra» pod šifro «Št. 242». 9523

Veliko gostilno

dobro idočo, s 4 lokali — okoli 90 m² — v Zagrebu v Vlaški ulici 62, s stanovanjem 3 sob in prometom okoli 200 hl pive, 180 hl vina, 12 hl žganja ter sokov nad 100 hl, z bogatim inventarjem prodam za Din 50 000 9548-a

Lepo posestvo

s 100—150 orali z vsem mrtvim in živim inventarjem po mogočnosti z malim vinogradom, kupim — Ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod «Broj 206» 9726

Hišo v Celju

tik kolodvora, s 5 sobami, predsobo kopalnico, kuhinjo v I nadstr in 5 lokali v pritličju, s velikim dvoriščem in gospodarskim poslopjem, radi preselitve zelo ugodno prodam Naslov v oglasnem oddelku Jutra v Ljubljani pod značko «Hiša v Celju» 8229

Stanovanja

Selitve

v mestu in na deželo strokovno in najcenejše potom

Slovenia transport

Ljubljana, Miklošičeva cesta 36 Telefon št 2718 80

Stanovanje

sobe in kuhinje, v sredini mesta iščeta mladoporočenca brez otrok. Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Z aprilom» 9572

Sobe

3 sobe za pisarno

s posebnim vhodom iz stopnic, oddam v sredini mesta Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 9515-a

2 manjši sobi

v vili blizu mestne drevesnice. 3 minute od proge. lepo opremljeni — solnčna stran. električna luč, separiran vhod in lep razgled. oddam solidnemu gospodu s 1 aprilom po primerni ceni v najem Ponudbe na oglasni oddelek «Jutra» pod «Stalno 2020». 8263

Sobo z 2 posteljama

oddam. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 9714

Elegantno sobo

v vili, s vhodom iz stopnic, s prvovrstno domačo hrano in vso oskrbo oddam solidnemu in stalnemu gospodu. Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 7915

Dopisi

Mlad uradnik

brez sredstev, prosi katero izmed dam, ki bi ga hotela podpirati le toliko časa, da bi si preskrbel kako službo, dajaje mu hrano in stanovanje tačas kar bo pozneje poplačal. Slučajno da ve katera dam za kako službo, bi isto prosil, da bi mi pravočasno naznanila. — Ponudbe na oglas oddelek «Jutra» pod šifro «Pomoč» 9547

«Majda»

Pridite 20 marca ob ¼ 3. uro pred spomenik Prešerna. Vaš znak: beli robec v roki. J. M. 9735

Glasba

Koncertni planino

prodam Naslov v oglas. oddelku «Jutra». 9708

Izgubljeno

Usnjeno rokavico

je zgubil Pečnik. Ljubljana — Poljanska cesta šte 23 Najditelj dobi nagrado 9469

Živali

2 Dobermana

psico in psa, 3 meseca stara, krasna, z rodovnikom, proda Ivan Grilc, gojitelj, Ljubljana. 9734

Škotski ovčar

čistokrven samec, dresiran za spremljevalca in kot osebni čuvaj, naprodaj. — Naslov v oglasnem oddelku «Jutra». 9732

Prevzamem vsakovrstne vožnje

s parom konj, za stalno po zelo zmernih cenah
Ponudbe na Ljubljana I. poštni predal štev. 163.

L. Mikus
Mestni trg štev. 15
Tvornica dežnikov, zaloga sprehajalnih palic.

NAJCENEJŠA „ZABAVA"
so lepe povesti.
Naročite:
TOLSTOJ: Rodbinska sreča. Roman. — Broš Din 26.— vez Din 34.—.
MEŠKO: Kam plovemo. Roman. — Broš Din 34.— vez Din 44.—.
KERSNIK J.: Testament. Povest. — Broš Din 18.— vez Din 26.—
KNJIGARNA TISKOVNE ZADRUGE v Ljubljani in Mariboru.

Ali ste se že naročili na „PONEDELJEK"

Zane Grey: 81

Železna cesta

Roman.

»Noben drugi moški ni prišel k tebi? Jaz sem prvi?«

»Da.«

Videti je bilo, da se Larry King bori sam s seboj — z močjo alkohola — in z mrko, zloveščo tesnobo, ki je polnila vso sobo. Njegove črte so se mehčale in jasnile v tisti nasmešek, ki ga je Allie dobro poznala.

»Ho — mislim, da ni dosti manjkalo, pa bi bil pamet zapil,« je rekel z zastajajočim glasom. »To je slaba navada, Allie . . . Na grde misli me spravlja — same kače vidim in druge take stvari . . . Nehal bom piti, Allie. Nikoli več ne pokusim kapljice — samo da mi vi odpustite!«

Govoril je, kakor bi se obotavljal, hripavo, tiho, s solznim glasom, in nato je povsem utihnil.

»Odpustim naj vam! Larry, dečko moj, ničesar vam nimam odpustiti — razen tega, da me nočete brž peljati k njemu!«

Čutila je, kako se je iznova zdrznil. Nato jo je izpustil, in ko se je odmaknil od nje, je Allie zagledala nekdanjega cowboya, drznega, mirnodušnega in čudno grozečega, kakor je bil takrat, ko so tisti štirje tujci prijahali v Slingerlandov tabor.

»Allie, ona ženska — Beauty Stantanova — vsa je zaprla v to sobo?«

»Da. In nato —«

Larryjeva nagla kretnja ji je velela, naj molči. Prihuljeni koraki so se plazili po hodniku. Ko jih je Allie začula, je njen strah pred Duradom in njegovimi pajdaši oživel. In zdajci ji je prišlo na um, da Larry ne more poznati okolnosti, ki so jo bile privele v to hišo.

Cowboy je odprl vrata in je oprezno pogledal venkaj. Ko se je obrnil — kako jasno in hladno so se zabliskale njegove oči!

»Vodil vas bom,« je šepnil. »Naprej!«

Stopila sta iz sobe. Hodnik je bil prazen. Allie je šla tik za njim. Na ovinku, kjer se je odpiral pogled v dvorano, je obstal in prisluhnil. Samo rahlo brenčanje mnogih glasov se je čulo do njiju.

»Larry, rada bi vam povedala vse,« je šepnila Allie. »Durade in njegova tolpa so mi za petami. Fresno, Mull, Black, Dayss — ali jih poznate?«

»Da, poznam jih,« je odvrnil, težko požiraje. »Moj Bog! Ubogo dekle! Ta sodrga! In nazadnje Stantanova! Zdaj razumem vse . . . Oh, Beauty Stantanova, ta igra se ti bo otepala — prekleta bodi tvoja duša!«

Allie je trepetaje odprla usta, da bi nekaj rekla, toda cowboy ji je spet mahnil z roko, naj molči. Lahko bi si bil prihranil to kretnjo, zakaj izraz njegovega lica je bil mahoma postal tako strašen, tako divji in smrtno odločen, da je Allie nehote obmolknila.

»Allie, kadar zakličem vaše ime, potuhnite se zame in primite se za moj suknjič. Povedem vas iz hiše.«

Prišla sta na vrhnji kanec stopnic. V plesni dvorani je mrgolelo moških in deklet. Stantonova je bila med njimi, in ko se je nenadoma okrenila, je zavpila s takim glasom, da je Allie kar izpreletelo. Ali je bila ta bleda stvar z iskrečimi se očmi in spačenimi črtami še žena, ki je bila šla po Neala? Vsi obrazi so se obrnili proti stopnicam in vrvež glasov je utihnil.

Stantonova je pritekla k znožju stopnic, preskočila nekaj pragov, ustavila se in v strastnem zamahu vzdignila belo roko.

»Kam peljete to dekle?« je viknila z rezkim glasom.

Larry je stopal nizdoli, vlekoč Allie za seboj. »K Nealu jo peljem.«

Stantonova je kričala in zamahala z rokami. Ne, to ni bila tista, ki je Allie pravkar še stoneta z glavo na prsih.

»K Nealu! Ne bo se vam posrečilo!«

Počasi in oprezno je stopal cowboj po stopnicah, toda obotavljal se ni niti trenutka. Allie je videla, kako se je nekaj mož ločilo od gneče plešočih in se postavila za Stantonovo. Mrki, omrženi, dobro znani obrazi: Fresno, Mull, Black! Allie je stisnila cowboya za komolec, da bi ga posvarila; izpustil jo je in jo s pogledom pozval, naj se mu skrije za hrbet.

»Beauty Stantonova, spravi se mi s poti!« je kriknil Larry. Njegov glas se je divje in okrutno razlegel po hiši; udaril je v vse kotičke dvorane, moški in ženščine so odreveneli v tesnobni napetosti, le Beauty Stantonova v svojem besu se ga ni ustrašila. S spačenim obrazom zaripla od gneva, z žarečimi očmi je planila proti cowboyu, ne meneč se za namerjeni samokres, ki ga je držal nizko ob boku.

Ustrelil je. Omahnila ej nazaj in tiho, strašno jeknila; v tem, ko se je še lovila, ji je obraz pobledel in njene oči so se izpremenile. Težko je telebnila na tla; njeni zlati lasje so se razsuli in gole, bele roke so se razprostrle kakor na križ. Nato je sredi grozne tišine nepremično obležala na tleh, še vedno pri zavesti, toda z mučnim spoznanjem v očeh, ki so se upirale v cowboya; na njeni beli obleki se je pokazala velika, čedalje večja krvava lisa.

Larry King ni privoščil Stantonovi niti pogleda, ampak je stopal dalje, po stopnicah nizdol; še pospešil je svoje korake, neudržno vlekoč Allie za seboj. Tisti izmed prisotnih, ki se je po prvi prestrašeni odrevenelost najprej osvestil, je bil velikan Fresno; v slepi, brezumni togoti je poizkusil izdreti orožje. Bobneči grom težkega Larryjevega revolverja in tresk, s katerim je Fresno telebnil na tla, sta spravila prepadeno množico v brezglavo zmedo. Vreščeče ženske in preklinjajoči moški so jo kakor divji ubrali nazaj v plesno dvorano.

B. S. A. MOTOCIKLI najnovejših modelov 1928, svetovno znane tvrdke Schmel Armis Ltd. Birmingham so najboljši! Zahtevajte cenike in ponudbe! Rezervni deli vedno v zalogi.

Promptno iz skladišča Vam nudi zastopstvo za mariborsko oblast: **Automobiles-Motocikles, Maribor, Trg Svobode 6**

Za ljubljansko oblast: **Pavel Stele, Ljubljana, Poljanska cesta 3.** Tel. 2942

Prometni zavod za premog d. d.
LJUBLJANA
prodaja po najugodnejših cenah in
samo na debelo samo na debel
Premog, domači in inozemski, za domačo kurjavo in industrijske svrhe
Kovaški premog vseh vrst
Koks, livarniški, plavžarski in plinski
Brikete.
Prometni zavod za premog d. d., Ljubljana.
Miklošičeva cesta št. 15/I.

Ugodna prilika za Veliko noč
Radi popolne opustitve finih modernih in navadnih volnenih blagov SE RAZPRODAJAJO po najnižjih cenah — Cene po dogovoru v *manufakturni trgovini*
MARIJE ROGELJ, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 26.
Nihče naj ne zamudi ugodne prilike!

Razglas.
Županstvo trga središča ob Dravi
prodaja
ca 300 m³ stoječega borovega lesa.
Sprejem ofertnih ponudb do 29. t. m. 11. ure v podpisanem občinskem uradu, kjer se dobijo natančneji pogoji
Gozd leži ob okrajni cesti, oddaljen od postaje Središče 30 minut.
Županstvo trga Središče ob Dravi.
Zupan: **Lukačič.**

Fr. Ševčik, Ljubljana
Židovska ulica štev. 8.
Orožje, municija, za lov, šport in obrambo,
Mauser, Sauer, F. N. Walther, R. W. S. Utendoerffer Bayard in drugi svetovni izdelki. Dimni in brezdimni smodnik, kapice in vžigalna vrvica za industrijo. Kupujem staro orožje. Zahtevajte cenike.
RIBIČI! Razprodaja ribarskih potrebščin.

Sveže namočeno
POLENOVKO
kakor tudi tedensko dvakrat domače žgano KAVO vseh vrst po najnižji ceni Vam nudi tvrdka
Fran Bergant
trgovina z mešanim blagom, Ljubljana, Sv. Jakoba trg štev. 6.
Naročila na namočeno polenovko se sprejemajo. — Poskusite, da se prepričate!

Vsaka zavedna gospodinja uporablja dosledno ADRIA prašek za pecivo

Priporočamo naš prvovrstni naravni
la PORTLAND CEMENT
svetovne znamke
„SALONA“
(TOUR)
v sodčkih, juta in papirnatih vrečah. Iz skladišča oddajamo tudi manjše količine.
SPLIT d. d. za cement portland v Ljubljani
skladišče Masarykova c. 23 (poleg Ranzingerja)

NOVO! NOVO!
UGRABLJENI MILJONI
zelo humorističen detektivski roman, borba Slovenca-Američana, tatu ljubezni in hvaležnosti.
Kdor se hoče zabavati z najslovitejšim romanom, naj ga naroči pri upravi »Jutra«, *Ljubljana, Prešernova ulica 54.*
Vezan Din 45.—, broširan Din 35.—.
Poštnina se zaračuna posebej.

V globoki žalosti naznanjamo, da je naš preljubljeni oče, brat, svak, in stric, gospod

Franc Mikuš

veleposestnik, večletni župan in 25 letni odbornik okrajnega zastopa itd.

dne 15. marca t. l. v 66. letu starosti mirno v Gospodu zaspal.

Kdor ga je poznal, bo umel našo neizmerno bol.

Pogreb predragega pokojnika se bo vršil 17. marca iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Sv. Jurij pod Donačko goro, 16. marca 1928.

Žalujoči sin: *Josip Mikuš ter rodbine Mikuš-Zdolšek.*

Zahvala.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so naši preljubi pokojnici in nam lajšali gorje z izrazi blagodejnega sočutja med dolgotrajno boleznijo, vsem, ki so nam na katerikoli način izrazili sočutje in sožalje, vsem darovalcem cvetja in vsem, ki so spremili našo preljubo mamico na zadnji poti, izrekamo najtoplejšo zahvalo.

V Ljubljani, dne 20. marca 1928.

Rodbine dr. Gelgerjeva, Cernsteinova, dr. Kobalova in Vaničeva.

Zahvala

vsem, ki so povodom smrti moje žene

Štefke

njej darovali cvetje in mi izrazili sočustvovanje ter storili katerokoli uslugo.

Laško, dne 17. marca 1928.

Otmar Križnik.

U. G. Br. 3525/28.

KONKURS
za inžinjere i tehničke činovnike.

Prema odobrenju Gospodina Ministra Saobraćaja U. G. Br. 3525/28. Uprava za Gradjenje Železnica raspisuje konkurs za prijem u službu većeg broja diplomiranih gradjevinskih inžinjera i tehničkih činovnika za svršenom srednjom tehničkom školom gradjevinskog odseka, za Centralu Uprave i sekcije za gradjenje i trasiranje novih železničkih pruga.

Opšti je uslov za prijem u službu, da je kandidat podanik Kraljevine SHS, da je svršio tehnički fakultet, gradjevinski odsek, ili srednju tehničku školu, gradjevinski odsek i da je odslužio svoj rok u vojsci ili od služenja oslobodjen. Položajna i osnovna plata odrediće se primljenom kandidatu prema godinama dosadašnjeg službovanja u državnoj i privatnoj praksi a na osnovu Zakona o Državnom Saobračajnom Osoblju.

Izuzetno pak primiće se u službu i diplomirani inžinjeri Rusi, koji nisu podanici Kraljevine SHS, kao konktraktualni činovnici (pod ugovorom).

Uz molbu za prijem, mora svaki kandidat priložiti: svedočanstvo o danu rodjenja, o zakonoj bračnoj vezi, o godinama dece, diplom o svršenom tehničkom fakulteta ili srednjoj tehničkoj školi, uverenje nadležne vlasti o dotadanjem zanimanju i vladanju, lekarsko uverenje o zdravlju, uverenje nadležne vlasti o regulisanju vojne obaveze, uverenje nadležne vlasti o dosadašnjem radu u državnoj službi i uverenje o privatnoj praksi ako je ima, a ako je kandidat u službi, odobrenje nadležne vlasti za prelaz u Upravu za Gradjenje Železnica. Propisnu taksiranu molbu sa svima dokumentima treba poslati Upravi za Gradjenje Železnica u Beogradu, najdalje do 15. aprila tek. god.

Iz kancelarije Uprave za Gradjenje železnica
u Beogradu, 15. marta 1928. god.

Urednik Davorin Ravljen. Izdaja za Konzorcij »Jutra« Adolf Ribnikar. Za Narodno tiskarno dd. kot tiskarnarja Fran Jezeršek. Za inseratni del je odgovoren Alojzij Novak, vsi v Ljubljani.